

Letecké dni na Sliači

**Rozhovor s generálom
Danielom Zmekom**

TÉMA: vojenská symbolika

Hodnotenie vojenskej sily štátov

Dobrovoľníci pred cieľom

Dobrovoľníci, ktorí začiatkom júla nastúpili do martinskej Základne výcviku a mobilizačného doplňovania na ďalší turnus dobrovoľnej vojenskej prípravy, sa blížia do finále. O tom, že záujem o obranu vlasti nepozná vek, svedčí rozdiel medzi najmladším frekventantom výcviku, ktorý tento rok dovŕši devätnásť, a najstaršou účastníčkou – tá oslávila 43. narodeniny. Pod vedením veliteľa roty DVP kapitána Dušana Ertla a jeho zástupcu nadporučíka Rastislava Rusnáka si osvojujú zručnosti v taktickej, streleckej, telesnej, poradovej, ženijnej, zdravotníckej, topografickej, psychologickej a logistickej príprave, komunikačných a informačných systémoch, radiačnej, chemickej a biologickej ochrane či vo vojensko-etetickej výchove. Úspešní absolventi zložia 13. septembra slávnostnú vojenskú prisahu.

(aš)

Foto: Ivan Kelement, Jozef Žiak

OBSAH:

4 Predseda Vojenského výboru EÚ
generál Claudio Graziano na Slovensku

6 Kadeti na grile

9 Vojaci a rok významných výročí

11 Stav jadrových zbraní vo svete

12 9. ročník leteckého festivalu Slovak International
Air Fest – SIAF

16 Rozhovor s náčelníkom Generálneho štábu OS SR
generálom Danielom Zmekom

18 TÉMA: vojenská symbolika

24 Boeing B-52 Stratofortress

28 Partizánska spojka s Mikulášom na batohu

34 Ján Drevenák z vojaka veliteľom

36 Hodnotenie vojenskej sily štátov Global Firepower
Ranking

44 Vojaci na bicykloch

štabný nadrotmajster
Vladimír Beluš,
hlavný poddôstojník
Ozbrojených síl SR

Minulý rok, v deň, keď svietilo v kalendári meno Ladislav, sme sa stretli a pripomenuli si 280. nedožitý narodeniny Ladislava Škultétyho-Gábríša. Vzdali sme hold človeku a vojakovi, ktorý svoj život zasvätil práci, vlastenectvu a svojimi skutkami bol stále myslou v rodnom kraji a pri svojich rodá-
koch v obci Mojtiín. Ako uctenie si jeho pamiatky a činov bol hlavnej inštitúcii zaoberajúcej sa výcvikom a vzdelávaním mužstva a poddôstojníkov OS SR – poddôstojníckej akadémii v Martine – na základe rozkazu prezidenta SR č. 8/2007 zo 17. júla 2017 zapožičaný čestný názov Poddôstojnícka akadémia Ladislava Gábríša Škultétyho.

Zapožičanie čestného názvu vychádzalo z vojenskej histórie Slovenska a z odhodlania príslušníkov akadémie prihlásiť sa k tejto vojenskej osobnosti stesňujúcej vlastnosti profesionálneho vojaka. Príslušníci akadémie sa zaviazali pokračovať v rozvíjaní odkazu Ladislava Škultétyho-Gábríša ako trvalého zdroja národných a vojenských tradícií Ozbrojených síl Slovenskej republiky. V decembri sme sa zišli v Košariskách, rodnej obci ďalšieho veľikána slovenských dejín generála Milana Rastislava Štefánika, aby sme spomedzi najlepších poddôstojníkov z pozemných, vzdušných a špeciálnych síl, Čestnej stráže OS SR i Čestnej stráže prezidenta SR či úradu hlavného lekára vybrali najlepšieho poddôstojníka OS SR. Chceli by sme vo vyhlasovaní najlepšieho poddôstojníka pokračovať na pamätných miestach našej národnej a vojenskej histórie. Teda aj na Dukle či v priestoroch Pamätníka SNP v Banskej Bystrici. Verím, že aj naďalej sa spolu budeme podieľať na budovaní tradícií našich ozbrojených síl. Som presvedčený, že aj generál Štefánik by ako prvý minister vojny bol hrdý na našich vojenských profesionálov.

Dovoľte mi, aby som vám do ďalšej práce v Ozbrojených silách SR, ako aj do práce pri budovaní, udržiavaní a rozvíjaní národných aj vojenských tradícií zaželel pevné zdravie, veľa úspechov, entuziazmu a čo najviac takých vojakov, akými boli generál Milan Rastislav Štefánik či „večný vojak“ Ladislav Škultéty-Gábríš.

Nedostali ste Obranu?

Ozvíte sa nám na telefón 0960 31 29 84 alebo na mail obrana@mod.gov.sk

Mesačník Obrana v digitálnej podobe: www.mosr.sk/obrana/

Týždňový súhrn správ eBulletin: www.mosr.sk/ebulletin/

Ďalšie informácie: www.facebook.com/mosr.sk

www.youtube.com/user/MinisterstvoObrany

Distribúcia mesačníka Obrana: obrana@mod.gov.sk

NA TITULNEJ STRANE: Medzinárodné letecké dni SIAF prilákali na Sliach vyše stotisíc divákov • Foto: Jakub Neubauer

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXVII. • č. 9/2019 • Redakčná uzávierka 19. 8. 2019 • Do výroby zadané 23. 8. 2019 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 48, 0903 820 996, e-mail: miloslav.sceпка@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe, tel.: 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk, Mgr. Hana KLOBUŠICKÁ, tel.: 0960 31 17 21, 0903 820 193, e-mail: hana.klobusicka@mod.gov.sk • Vedúca vydania: Mgr. Veronika MÁTUŠOVÁ, tel.: 0960 31 17 01, 0903 820 555, e-mail: veronika.matusova@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: mlena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslenské tlačiarne Skalica, s. r. o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR • NEPREDAJNÉ

Robíme Európu bezpečnejšou

Na pozvanie náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generála Daniela Zmeka pricestoval v júli na návštevu Slovenska predseda Vojenského výboru EÚ generál Claudio Graziano.

Generál Graziano rokoval so štátnym tajomníkom ministerstva obrany Róbertom Ondrejcsákom, štátnym tajomníkom ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Lukášom Parížkom a s predsedom Výboru NR SR pre obranu a bezpečnosť Antonom Hrnkom.

V ktorých oblastiach by mali krajiny Európskej únie pri obrane spolupracovať intenzívnejšie?

Súčasnosť je pre Európsku úniu v oblasti obrany veľmi pozitívna, pretože sme prijali Globálnu stratégiu EÚ (GS EÚ), disponujeme operačnými a ekonomickými nástrojmi na jej realizáciu, existuje tu autonómny priestor, ktorý podporuje NATO, strategické potreby obrany a bezpečnosti sú dostatočne identifikované v strednodobom horizonte a rozpracované sú i úrovne ambícií v súvislosti s rôznymi scenármi. Pretože sa stretávame s novými hrozbami a výzvami, otázky bezpečnosti a obrany sú čoraz dôležitejšie. Z GS EÚ vyplývajú nástroje ako Stála štruktúrovaná spolupráca (PESCO) a Európsky obranný fond (EDF), vďaka ktorým môžeme byť dôveryhodní. Aj zahraničné misie a operácie sú výsledkom tohto procesu. Členské krajiny EÚ by mali hľadať spoločné prieniky, aby sme sa v oblasti rozvoja obranných spôsobilostí mohli posunúť ďalej. S tým súvisí aj budovanie európskej identity, pričom národná identita by sa nemala strácať. Prostredníctvom spoločného, integrovaného úsilia môžeme Európu urobiť bezpečnejšou a systém bezpečnosti a obrany efektívnejším.

Ako sa vyvíjajú bezpečnostné väzby medzi EÚ a NATO?

Strategická autonómia EÚ je založená na dôveryhodnej ambícii byť globálnym garantom bezpečnosti. Ak máme konať v súlade so záväzkami uvedenými v globálnej stratégii, EÚ musí prijať väčšiu zodpovednosť, a tak potrebuje väčšiu autonómnu kapacitu na vedenie širšieho spektra vojenských operácií s partnermi alebo samostatne. Výborným príkladom komplementarity oboch organizácií je vojenská mobilita, ktorá sa realizuje nielen v rámci EÚ, ale ju aj presahuje, keďže už v ranej fáze tohto procesu EÚ a NATO spolupracovali na definovaní vojenských požiadaviek,

ktoré boli kľúčovým príspevkom Vojenského výboru EÚ. Komplementarita sa zakladá na porozumení jednotlivým úlohám oboch inštitúcií. Kým NATO sa ako hlavná vojenská organizácia v Európe zameriava na kolektívnu obranu územia Aliancie, EÚ svoje úsilie sústredila na budovanie kapacít ako procesu, ktorého cieľom je pomôcť krajinám v kríze postaviť sa opäť na nohy, aby mohli fungovať autonómne, čo si vyžaduje nielen vojenskú a ekonomickú, ale aj inštitucionálnu podporu. Vojenský výbor EÚ sa aktívne snaží udržiavať a zvyšovať úroveň spolupráce medzi členskými krajinami EÚ a zabezpečuje, aby nástroje, ktoré používa a rozvíja, boli vždy v súlade s úsilím NATO v oblasti vojenského plánovania a rozvoja.

„Mali by sme zintenzívniť spoluprácu v priemyselnej a operačnej oblasti.“

generál Claudio Graziano
predseda Vojenského výboru EÚ

Od 1. júla do 31. decembra je v pohotovosti bojová skupina EÚ zložená z vojakov krajín V4. Ako hodnotíte jej prípravu?

Iniciatívu V4 vítam. Jej veliteľ brigádny generál Szymon Koziatek navštívil Vojenský výbor EÚ 5. júna a o stave príprav nás informoval. Som veľkým podporovateľom koncepcie európskych bojových skupín, pretože predstavujú operačnú budúcnosť v súlade so záväzkami EÚ. Experiment má už niekoľko rokov, a hoci žiadna bojová skupina zatiaľ nebola reálne nasadená, slúži ako významná platforma pre spoločný výcvik. Preto tento proces podporujeme a usilujeme sa realizovať jeho ciele, teda napríklad rozvoj nevyhnutnej interoperability a jednotný výklad misií a operácií spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky. Efektív-

nosť bojových skupín závisí od regionálneho prístupu k tvorbe síl a ich otvorenosti pre iné krajiny, ktoré by sa chceli pridať a tým prispieť k väčšiemu mieru a stabilite v regióne. Diskutujeme o možnostiach, ako bojové skupiny EÚ zefektívniť.

V rámci PESCO Slovensko participuje na ôsmich projektoch, projekt nepriamej palebnej podpory EuroArtillery aj priamo koordinuje.

PESCO je výsledkom dohody členských krajín EÚ, ktoré sa zaviazali zintenzívniť prácu Únie v oblasti bezpečnosti a obrany. Deklarovali sme potrebu zvýšiť úroveň koordinácie, investícií a spolupráce pri rozvíjaní obranných spôsobilostí. Dnes pod PESCO spadá 34 projektov a pravdepodobne pribudnú ďalšie. PESCO má potenciál stať sa najdôležitejším nástrojom realizácie Globálnej stratégie EÚ. Slovensko je aktívne od začiatku a pomohlo sformovať iniciatívu PESCO do dnešnej podoby. Vedúca úloha Slovenska v projekte nepriamej palebnej podpory EuroArtillery je dôležitá a nesmierne si ju ceníme. Treba však pripomenúť, že účastnícke krajiny sa zároveň hlásia aj k povinnostiam, ktoré sa týkajú dostupnosti, interoperability, flexibility a nasaditeľnosti síl. Je mimoriadne dôležité, aby sa na projekty PESCO vyčlenili aj národné investície v súlade s európskymi základnými cieľmi (European Headline Goals), hlavnými operačnými úlohami. Čerpanie prostriedkov z Európskeho obranného fondu je podmienené vzájomnou spoluprácou účastníckych krajín. Dozrel čas na to, aby sa prekonal národný egoizmus, spoločné projekty treba realizovať v záujme všetkých zúčastnených štátov.

Darí sa nachádzať spoločnú reč pri rozvoji európskeho obranného priemyslu?

Európska komisia 7. júna 2017 oznámila spustenie Európskeho obranného fondu, ktorý má dva programy. Program pre výskum podporujú prípravné opatrenia pre obranný výskum s cieľom vyhodnotiť a preukázať pridanú hodnotu európskeho obranného výskumu a technológií, ktoré rozbehla Európska komisia v rámci Viacročného finančného rámca EÚ na roky 2021 – 2027. Očakáva sa, že príslušné výsledky prehĺbia európsku obrannú spoluprácu a posilnia zainteresované strany. Od roku 2020 bude rozpočet programu pre výskum 4,1 miliardy eur na priame financovanie spoločných súťažných výskumných projektov prostredníctvom grantov.

Program pre spôsobilosti nadväzuje na nový program rozvoja európskeho obranného priemyslu (European Defence Industrial Development Programme – EDIDP), ktorý bude financovať spoločný rozvoj vojenských spôsobilostí v celkovej hodnote 500

miliónov eur, vyčlenených z rozpočtu EÚ na roky 2019 – 2020. Únia bude spolufinancovať projekty, ktoré budú realizovať konzorciá zložené minimálne z troch spoločností so sídlom v troch rôznych členských krajinách EÚ. Program bude financovať rozvojovú fázu nových a modernizovaných vojenských systémov. Týka sa to aj vývoja technológií v EÚ vrátane štúdií, návrhov projektov, skúšok, certifikácií a prípravy prototypov. Po roku 2020 bude rozpočet programu vo výške 8,9 miliardy eur a doplní tak financovanie projektov samotnými členskými štátmi. Európska komisia momentálne finalizuje pracovný program EDIDP na roky 2019 – 2020 (Work Programme 2019 – 2020 on EDIDP), kde sú identifikované štyri kategórie spôsobilostí. Každá má podkategórie s podrobným vysvetlením parametrov, návrhov a cieľných opatrení či objemov vyčlenených financií.

Aké prostriedky budú vyčlenené?

Vyčlenené prostriedky na realizáciu projektov v rámci oboch programov dosiahnu 13 miliárd eur. Je to veľká príležitosť, ktorá podporuje európsky výskum a vývoj. Je pravda, že Európa bude financovať veľký počet projektov, ale nie všetky. Dôležité je, aby členské krajiny prišli s konkrétnymi projektmi a mali vôľu ich aj realizovať. Zostáva nám ešte pracovať na tom, aby sme vysvetlili našim partnerom a spojencom, že to, čo robíme, je dobré pre rozvoj bezpečnosti. Celkovo v tomto tempe nesmieme poľaviť.

Text: Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement, kpt. Peter Poldruhák a EÚ

Kadeti na grile

„Dnes sú členovia nášho družstva členmi útočného tímu a ich cieľom je ovládnuť určený objekt,“ ozrejmil v polovici júla rotný Michal Švancar aktuálnu úlohu kadetov v Centre výcviku Lešť.

< ANKETA >

Čo vám dáva a čo berie tento spôsob prežitia leta – a kam zamierite po výcviku?

Vojak 1. stupňa Peter Dlhý,

Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika (AOS):

Oproti civilným študentom máme posunuté skúškové plus tento výcvik, takže naše prázdniny sú iba mesačné. To mi zoberie trochu osobného času. No dáva mi to dobrý pocit z tímovej práce, učíme sa spoločne vychádzať a budujeme si zodpovednosť za seba aj za druhých. Druhá polovica leta však bude bez pochodov. Časť z nej strávim doma v Bratislave a zvyšok rozdelím medzi more a chatu.

Voj. 1. st. Patrícia Mikulová,

Technická univerzita Košice:

Neberie mi to nič, tešila som sa najmä na streľby a pozemnú taktiku, ktorej ako riadiaca letovej prevádzky nebudem mať po škole tak veľa. Druhú časť leta ma ešte čaká výcvik na letovoda a dovolenka zrejme v Chorvátsku.

Voj. 1. st. Ivan Lobotka,

AOS:

Nemôžem si užiť viac leta s rodinou, ale zase na Lešti som s kamarátmi, takže to beriem. Dostáva sa nám do krvi disciplína, zlepšil som si svoju streľbu, teda plusov je viac. V auguste vyrážam s kamarátmi na dva týždne do Maroka a dva budem doma v Horňanoch pri Bánovciach nad Bebravou.

Spolu 93 prvákov a 65 druhákov z Akadémie ozbrojených síl generála M. R. Štefánika Liptovský Mikuláš, ako aj trinásť kadetov, ktorí študujú na Technickej univerzite Košice, a sedemnášť kadetov z Univerzity obrany Brno absolvovalo od 14. do 31. júla na Lešti sústredený poľný výcvik kadetov.

Návyky, zručnosti, ambície

„Som rád, že pri výcviku sú popri inštruktoroch z vojenských vysokých škôl nápomocní aj skúsení inštruktori z Ozbrojených síl SR, pretože pre budúcich poručíkov sú vzormi s veľkými skúsenosťami,“ uviedol plukovník Ľubomír Matta, prorektor AOS pre vojenské veci. Myslel tým aj rotného Švancara z 11. mechanizovaného práporu Martin, ktorý bol v priebehu svojej 16-ročnej služby v uniforme trikrát vyslaný do Afganistanu a raz do Lotyšska. „V týchto budúcich poručíkoch chcem popri plnení predpísaných úloh tiež objaviť či posilniť aj dravosť, energiu a ambicióznosť v rámci ich vojenského povolania. Ak by bol hociktorý veliteľ v armáde trebárs len kvôli výhodám vyplývajúcim zo služobného pomeru, iba ťažko z neho bude skutočný líder,“ konštatoval rotný Švancar, ktorý je v 11. mech. prápore veliteľ družstva. „Ja ich záujem a chuť vnímam úplne zreteľne, je to super, že sa všetky tieto základné zručnosti chcú naučiť aj kadeti, ktorí sa plánujú špecializovať v odbornostiach, kde ich až tak nebudú potrebovať,“ zhodnotil ďalší z inštruktorov nadrotmajster Jakub Kala z Univerzity obrany Brno, ktorý má za sebou v rámci 10-ročnej služby už dve rotácie v Afganistane. „Prvýkrát v histórii týchto výcvikov pôsobia v pozíciách inštruktorov aj naši kadeti, ktorí majú po treťom ročníku ukončené bakalárske štúdium. Vedú si dobre, som spokojný,“ poznamenal plk. Ľ. Matta.

„Poľný výcvik je sústredený na rozvoj základných vševojskových spôsobilostí, ako sú napríklad postupy pri útoku či obrane, kadeti absolvujú aj náročné presuny a ďalšou oblasťou, na ktorú sa sústreďme, je strelecká príprava,“ konkretizoval major Kristián Szuperák, veliteľ sústredného poľného výcviku, ktorý v AOS pôsobí ako zástupca veliteľa školských jednotiek. Mimochodom – tie presuny vychádzali priemerne na 15 kilometrov denne.

Desiatnik Jan Novotný,
Univerzita obrany Brno:

Je to moja prvá skúsenosť so zahraničnou armádou, myslím si, že je to užitočné pre obe strany. Registrujem drobné rozdiely pri výcviku taktiky a pozitívne ma prekvapili teplé obеды aj večere. My mávame na cvičeniach zväčša studené. Druhú polovicu leta máme ešte časť výcviku vo Vyškove a potom idem na dovolenku do Švédska.

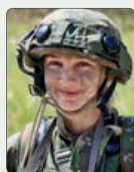
Des. Markéta Lavická,
Univerzita obrany Brno:

Dáva mi to veľmi veľa, lebo spoznávam nových ľudí, ktorí ma učia nové veci, a je úplne super, že som sa dostala na výcvik do zahraničia. Tiež ešte idem na výcvik do Vyškova a potom letím na Maltru.

Voj. 1. st. Silvester Feč,
AOS:

Vedieť sa zamaskovať, zaujať formáciu pred útokom nepriateľa, pripraviť sa na boj – pre mňa je super prežiť niečo také v poli, veď som vojak. V auguste toho chcem stihnúť veľa, nepochybne Tatry a aj nejakú dovolenku v zahraničí.

Voj. 1. st. Simona Žiaková,
AOS:

Som spokojná, som tu druhý raz a pre mňa je to okrem zopár náročných pochodov v podstate odдых, lebo vojenskú profesiu mám rada. V auguste ideme s kamarátkami do Švajčiarska, s priateľom do Kyjeva a tiež budem s rodinou doma vo Vyšnom Kubíne.

Prežitie v búrke

„Nácviky formácií pohybu družstva, pochodové zaistenie, činnosť na signály, reakcia na aktivitu nepriateľa, streľba na pevné a miznúce ciele, streľba na presnosť po fyzickej záťaži... Skrátka, takto ich tu grilujeme celých osemnásť dní,“ poznamenal veliteľ 1. ročníka školských jednotiek AOS kapitán Michal Frič. Nuž, grilovalo ich tiež slnko, aj na Lešti boli teploty nad 30 stupňov. Niekoľkí kadeti sa pozabudli a po pár dúškoch studenej vody sa im v tej horúčave spustila angína. Veru – aj to je skúsenosť... „Celý denný režim od budíčka o 5.45 hod. až po večierku o 21.45 hod. je súčasťou budovania ich vojenských návykov,“ zdôraznil plk. Matta. Hoci už na Lešti fungujú aj moderné ubytovacie kapacity, kadeti boli v rámci výcviku ubytovaní naozaj po vojensky. Po štyridsiati na izbe. Zhodou okolností jedna izba vyšla aj práve pre štyri desiatky žien. Teplá sprcha pripadala na každý druhý deň. No sprchovalo ich aj z neba. Hoci – kto sa dobre pripravil, zostal suchý: „Vývrcholenie sústredenia spočívalo v jednoduchom výcviku prežitia, ktorého súčasťou boli tiež defenzívne a ofenzívne aktivity malých jednotiek a zaisťovanie priestoru. Podvečer sa zdokonaľovali v budovaní poľných prístreškov z prírodných materiálov a cielt, v ktorých strávili noc, pričom úroveň ich zruč-

ností preverila okrem inštruktorov aj poriadna búrka,“ spomenul major Szuperák.

Do ďalšieho ročníka

Dôležité je, že kadeti zvládli výcvik bez vážnejších úrazov či zranení. Voľno mali len v priebehu dvoch nediel, počas ktorých pod vedením vojenských duchovných kapitána Viktora Saba a kapitána Tomáša Huďa navštívili Zvolen a Banskú Bystricu. Súčasťou 18-dňového sústredenia bol večerný „sviečkový“ pochod k pamätníku padlých rumunských vojakov na Oremovom laze, ako aj spomienka na padlých vojakov našich ozbrojených síl spojená s besedou. „Samozrejme, ide najmä o vzdanie úcty, ale nezabúdajme, že v rámci bojového nasadenia či výcviku môže dôjsť k rôznym mimoriadnym situáciám a nastávajúci velitelia musia byť na ich riešenie pripravení. Takže to spomínanie má aj takýto rozmer,“ ozrejmil kpt. Sabo, tiež účastník viacerých misií.

Boršč s chlebom a plnený bravčový závitok s ryžou – to bolo menu jedného z obedov, ktoré si kadeti prevzali počas poľného výcviku do ešusov. „Na to, že by mali málo, sa nesťažujú, ale na druhej strane nádoba vyhradená na biologický odpad je takmer prázdna,“ usmiala sa kuchárka Anna Majláthová, ktorá tiež pricestovala na Lešť z AOS.

Až absolvovaním sústredenia poľného výcviku postúpili kadeti 30. júla do vyššieho ročníka. „Na záverečnom nástupe v Centre výcviku Lešť im velitelia ročníkov odovzdali nové výložky a tak ako sa z prvákov stali druháci, tak aj druháci postúpili do tretieho ročníka,“ uviedol plk. Matta. Dodal: „Dňa 31. júla sa kadeti aj ich inštruktori presunuli z Lešti do Liptovského Mikuláša, kde v priestoroch akadémie odovzdali výstroj a výzbroj. Vzápätí odišli na dovolenku, ktorú si naozaj zaslúžia. Som na nich hrdý.“

Text: Pavol Vitko
Foto: Ivan Kelement

Vojaci a rok významných výročí

„**N**árod, ktorý si nectí svoju minulosť, nemá nárok ani na svetlú budúcnosť. Minulosť nepíšu učebnice dejepisu, ale vždy len a len ľudia. Národy, ktoré sa s optimizmom a hrdosťou dívajú vpred, si vždy a znova pripomínajú zásadné udalosti zo svojich dejín a osobností, ktoré v tých chvíľach zohrali rozhodujúcu úlohu. Pre Slovákov a obzvlášť pre nás príslušníkov OS SR je takou osobnosťou generál – osloboditeľ Milan Rastislav Štefánik,“ týmito slovami začal náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko svoj príhovor k nastúpeným jednotkám a prítomnej občianskej verejnosti pri slávnostnom vojenskom nástupe v máji, symbolicky na námestí nesúcom meno generála Milana Rastislava Štefánika v Brezovej pod Bradlom.

Profesionálni vojaci si generála Štefánika nepripomínajú len pri príležitosti 100. výročia jeho úmrtia, ale počas celého roka. Májové celonárodné oslavy boli určite najvýznamnejšou aktivitou pripomínajúcou tohto veľikána národa, no verejnosti sme sa pripomenuli aj na mnohých aktivitách viažucich sa k zakladateľovi našej štátnosti. Celkom určite to bola tretia návšteva projektu Légiovlak na Slovensku, ktorá interaktívnou formou predstavila verejnosti pôsobenie československých légii, za zakladateľa ktorých je generál Štefánik právom považovaný, alebo oslavy 139. výročia jeho narodenia v obci Košariská.

Práve dôraz na odkaz vojaka – diplomata generála Štefánika je dôležitý pri budovaní vnútornej identity príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Slávnostný vojenský nástup, ktorý predchádzal celonárodným oslavám, bol z tohto dôvodu príležitosťou na pripnutie stúh náčelníka Generálneho štábu

OS SR na bojové zástavy vybraným útvarom Ozbrojených síl SR ako ocenenie ich dlhodobej práce v prospech našej vlasti. Práve takéto ocenenia na symbolických miestach za účasti veteránov bojov za našu slobodu nám ukazujú potrebu pevnej vôle a odhodlania pri plnení súčasných úloh. Zároveň sú motivačným faktorom pre nás, ktorí sme si dobrovoľne vybrali vojenské povolanie. Poslanie slúžiť obyvateľom našej vlasti je naplňaním textu vojenskej prísahy pri obrane vlasti. K tomu si však všetci spoločne musíme uvedomiť, že obrana je vecou národa a nie je možné ju zabezpečiť bez podpory celej občianskej spoločnosti.

Rok 2019 je z pohľadu nás vojakov významný aj pripomenutím si odkazu bojovníkov Slovenského národného povstania. Práve ich zápas za slobodu a demokraciu patrí spolu s odkazom československých legionárov a generála Štefánika s bojmi slovenských dobrovoľníkov v období rokov meruôsmych k základným hodnotovým pilierom súčasných ozbrojených síl. Dôstojnému pripomenutiu týchto významných okamihov našich dejín sme prispôbili našu činnosť prezentovaním sa nielen na veľkých aktivitách, ale aj na jednotlivých útvaroch a v ich blízkom okolí, kde pravidelne ukazujeme pripravenosť splniť našu hlavnú úlohu a pomôcť obyvateľstvu v prípade núdze.

Na záver je potrebné pripomenúť myšlienku generála Štefánika: „Ja sa prebijem, lebo sa prebiť chcem.“ Táto hlboká myšlienka rezonuje najmä medzi nami vojakmi, pretože znamená, že všetko je dosiahnuteľné, ak máme pevnú vôľu, vysokú úroveň morálky a profesionálnu zručnosť. Tak ako náš vzor, ktorý napriek chatrnému zdraviu dokázal obrovské veci, pretože chcel a mal hodnoty, tak i my všetci chceme dosiahnuť cieľ, splniť úlohu, i keď podmienky nie sú vždy ideálne a často sa nie všetko podarí na prvý pokus.

Text: pplk. Štefan Zemanovič

Foto: kpt. Peter Poldruhák

Arrow 3 na Aljaške

Izrael a Spojené štáty oznámili, že na Aljaške úspešne testovali spoločne vyvinutý raketový obranný systém Arrow 3 umožňujúci konať proti balistickým strelám vypáleným na Izrael z Iránu či z iného miesta. Americká Agentúra pre protiraketovú obranu (MDA) vo vyhlásení uviedla, že možnosť systému Arrow 3 ničiť bojové hlavice balistických rakiet nad hranicou atmosféry je významným míľnikom v rozvoji tohto protivzdušného systému. Rakety Arrow 3 (Šíp 3) sú spolu s obrannými systémami Železná kupola (Kipat barzel), Dávidov prak (Kela David) a Šíp 2 súčasťou viacvrstvového štítu, ktorý Izrael vyvíja na obranu proti raketám vypaľovaným z Gazy a Libanonu, ako aj proti raketám dlhého doletu, ktorými disponuje Irán. Šíp 3 (hebrejsky Chec 3) je skonštruovaný tak, aby sa od neho vo veľkej výške oddelila bojová hlavica, ktorá sa zmení na akúsi útočiacu družicu schopnú sledovať a likvidovať cieľ. Takéto operácie vo veľkých výškach sú zamerané na zneškodňovanie balistických rakiet protivníka vybavených jadrovými, biologickými alebo chemickými hlaviciami.

S-500 už o rok

Nový systém protivzdušnej obrany S-500 sa do výzbroje ruskej armády môže začať dodávať už v roku 2020. Informoval o tom podpredseda ruskej vlády Jurij Borisov. „Komponenty komplexu prešli predbežnými výrobnými testami a potvrdili svoje vlastnosti. Komplex je možné dodať v rôznych konfiguráciách v závislosti od úloh, ktoré sa majú riešiť,“ povedal s tým, že testy S-500 boli úspešné. Raketový systém S-500 je najnovšou generáciou systémov protivzdušnej obrany s raketami dlhého doletu. Systém vyrába spoločnosť Almaz-Antej. S-500 je univerzálny diaľkový a výškový záchytný komplex so zvýšeným potenciálom protiraketovej obrany a s posilnenou schopnosťou zachytiť balistické rakety. Nový systém je schopný zasiahnuť nielen balistické, ale aj aerodynamické ciele i okrídlené rakety. S-500 má bojový rádius 600 kilometrov. Bude schopný detegovať a zasiahnuť desať balistických nadzvukových cieľov, ktoré lietajú rýchlosťou až sedem kilometrov za sekundu. Systém tiež dokáže zasiahnuť hlavice hypersonických rakiet. Podľa charakteristík bude S-500 výrazne prevyšovať S-400 i jeho amerického súpera PAC-3 (Patriot Advanced Capability – 3). O začatí výroby systémov S-500 Prometej (Prometeus) informoval generálny riaditeľ spoločnosti Rostech Sergej Čemezov v júni tohto roka.

Text a foto: TASR

Správa z Afganistanu

Misia OSN v Afganistane oznámila, že afganské sily a jednotky NATO zabili v Afganistane v prvej polovici roka 2019 viac civilistov než povstanci. Väčšina obetí zahynula počas takých operácií afganských bezpečnostných síl a síl NATO, ako sú nálety a nočné zásahy na úkryty militantov. V správe OSN sa uvádza, že za prvých šesť mesiacov roka zabili afganské sily 403 civilistov a zahraničné sily 314 civilistov, čo je spolu 717 zabitých. Radikálne hnutie Taliban, odnož teroristickej organizácie Islamský štát a ďalší militanti zabili za to isté obdobie 531 civilistov. V správe OSN sa píše, že 300 z civilistov zabitých militantmi bolo priamym terčom útoku. Posledných šesť mesiacov Taliban podniká takmer každodenné útoky, zameriava sa prevažne na bezpečnostné sily.

Nové ruské plavidlá

Ruské vojenské námorníctvo by malo v roku 2019 dostať 15 nových lodí a člnov. Počas námornej prehliadky, ktorá sa pri príležitosti Dňa vojenského námorníctva Ruskej federácie konala vo vodách Petrohradu, to vyhlásil ruský prezident Vladimir Putin. Zdôraznil, že dochádza k modernizácii námorného letectva a pobrežných vojsk ruského námorníctva, ako aj k obnove infraštruktúry námorných základní a opätovnému zavedeniu plavieb okolo sveta. Na najväčšej námornej prehliadke za posledné roky sa zúčastnilo 43 lodí a ponoriek, ako aj 4 000 príslušníkov ozbrojených síl.

Irán testoval raketu

Irán vykonal úspešnú skúšku balistickej rakety stredného doletu, ktorá preletela približne 110 kilometrov. Iránska strela typu Šabáb-3 bola odpálená z južného pobrežia krajiny a dopadla východne od hlavného mesta Teherán ležiaceho na severe štátu. Celý let absolvovala nad iránskym územím. Raketová skúška sa uskutočnila v období zvýšeného napätia vo vzťahoch medzi Iránom a Západom. Medzinárodná dohoda o iránskom jadrovom programe Iránu odpaľovanie konvenčných rakiet nezakazuje, čo je jedna z hlavných výhrad Washingtonu voči nej. Spojené štáty požadujú, aby Irán pozastavil všetky aktivity v oblasti vývoja rakiet, čo však Teherán odmieta. Strela Šabáb je vyvinutá na základe severokórejskej rakety Nodong a existuje v niekoľkých verziách. Západní experti upozorňujú, že môže niesť aj jadrové hlavice.

Francúzske protisatelitné zbrane

Francúzsko plánuje na účely sebaobrány vyvinúť vlastné protisatelitné zbrane (ASAT). Počas predstavenia novej francúzskej vojenskej stratégie pre vesmír to oznámila francúzska ministerka obrany Florence Parlyová. „Ak budú naše satelity ohrozené, sme rozhodnutí oslepiť satelity našich protivníkov,“ vyhlásila. „Vyhradzujeme si právo na odvetu. To by mohlo znamenať použitie silných laserov, ktoré budú vyslané z našich satelitov, prípadne hliadkujúcich nanosatelitov,“ dodala. ASAT sú strategické systémy určené na ničenie družíc na obežnej dráhe okolo Zeme. Hoci takýmito zbraňami disponuje viacero krajín, nikdy sa zatiaľ nepoužili v boji. Spojené štáty, Rusko, Čína a India sú jedinými krajinami, ktoré prostredníctvom ASAT zostrelili vlastné družice, aby tak prakticky demonštrovali svoju spôsobilosť.

Stav jadrových zbraní vo svete sa zmenil

Menej, ale modernejších

Jadrové veľmoci investujú znova viac do svojich arzenálov nukleárnych zbraní. Počet jadrových zbraní sa vo svete síce v minulom roku znížil o takmer štyri percentá, zato krajiny, ktoré nimi disponujú, posilnili ich modernizáciu.

Vyplýva to z výročnej správy Štokholmského medzinárodného inštitútu pre výskum mieru SIPRI, zverejnenej v júni.

„Úprimne povedané, je to negatívny trend,“ povedal expert SIPRI na jadrové zbrane a spoluautor štúdie Shannon N. Kile. Obmedzovanie počtu nukleárnych zbraní sa podľa správy v uplynulých rokoch výrazne spomalilo a možno ho pripísať len tomu, že USA a Rusko vyradujú zbrane, ktoré už nepotrebnú.

Vo svete bolo v januári 2019 celkovo 13 865 jadrových zbraní, odhaduje SIPRI v 50. vydaní svojej výročnej správy na základe údajov z verejných zdrojov. Začiatkom roka 2018 predstavoval tento počet ešte

14 465. Na vrchole studenej vojny v polovici 80. rokov bolo pritom na našej planéte približne 70 000 jadrových hlavíc.

Viac než 90 percent takýchto zbraní v súčasnosti vlastní Spojené štáty a Rusko: Washington disponuje 6 185 a Moskva 6 500 jadrovými hlavícami. Nukleárne zbrane majú tiež traja stáli členovia Bezpečnostnej rady OSN – Veľká Británia (200), Francúzsko (300) a Čína (290), ako aj Izrael (80 – 90), India (130 – 140) a Pakistan (150 – 160). India, Pakistan i Čína pritom v posledných rokoch svoje jadrové arzenály postupne rozširovali, uviedol Kile.

Počet jadrových zbraní, ktoré má Severná Kórea, odhadujú experti SIPRI na 20 – 30, v porovnaní s 10 – 20 pred roka. Okamžite

použiteľné sú podľa DPA len jadrové hlavice USA, Ruska, Británie a Francúzska.

Vlády všetkých jadrových veľmocí pritom pracujú na modernizácii svojich nukleárnych arzenálov. „Vidíme, že jadrové zbrane sa znova stávajú dôležitejšími pri národných bezpečnostných a vojenských stratégiách,“ konštatoval Kile. USA za vlády prezidenta Donalda Trumpa realizujú rozsiahlu modernizačnú stratégiu. „Zahŕňa jednak zbrane ako také, ale aj bombardéry, ponorky, rakety s plochou dráhou letu a výrobné kapacity,“ dodal expert s tým, že podobný trend možno pozorovať aj v Rusku. Svet bez jadrových zbraní je tak naďalej v nedohľadne, zhrnul Kile.

Text: TASR, SIPRI

Jadrové zbrane v roku 2019

Krajina	Nasadené hlavice	Ďalšie hlavice	Celkom 2019	Celkom 2018
USA	1 750	4 435	6 185	6 450
Rusko	1 600	4 900	6 500	6 850
Spojené kráľovstvo	120	80	200	215
Francúzsko	280	20	300	300
Čína		290	290	280
India		130 – 140	130 – 140	130 – 140
Pakistan		150 – 160	150 – 160	140 – 150
Izrael		80 – 90	80 – 90	80
Severná Kórea			(20 – 30)	(10 – 20)
Celkom	3 750	10 115	13 865	14 465

Lietajúca krása

Na leteckej základni v Sliači sa uskutočnil 9. ročník leteckého festivalu Slovak International Air Fest – SIAF. Okrem Vzdušných síl OS SR sa tento rok na leteckých dňoch predstavili piloti z ďalších 12 krajín. Počas víkendových dní 3. a 4. augusta SIAF prilákal približne 110 000 návštevníkov, ktorí mohli obdivovať majstrovstvo pilotov a krásu leteckej techniky vo vzduchu aj na zemi.

**Talianske Frecce Tricolori
na deviatich Aermacchi
MB-339 A/PAN MLU**

C-27J Spartan Vzdušných síl OS SR

Ako pilot pohotovostného systému zásah proti nekomunikujúcemu či nepriateľskému lietadlu nacvičujem často, zažil som to aj naostro, takže ukážku Renegát som na SIAF-e vnímal ako verejnú prezentáciu situácie, ktorá sa približuje realite,“ povedal veliteľ 1. taktickej letky z taktického krídla Sliač a pilot MiG-29 major Dušan Tichý, ktorý ukážku Renegát predviedol aj s mjr. Petrom Lukáčikom na MiG-29 a majormi Petrom Jakubčínom a Stanislavom Štovkom na Spartane.

Aj keď sú slovenské MiG-y nateraz stále nevyhnutnou súčasťou ochrany nášho vzdušného priestoru, 9. ročník medzinárodných leteckých dní SIAF sa 3. a 4. augusta na leteckej základni Sliač niesol predovšetkým v prezentácii novej modernej techniky slovenských vzdušných síl. „Dnes sa môžeme pýšiť novými vrtuľníkmi Black Hawk, dopravnými lietadlami Spartan, ale aj tým, že sme prijali strategické rozhodnutie o nákupe nových stíhacích lietadiel. Jednoducho sen každého jedného príslušníka vzdušných síl sme premenili na realitu – starú nemodernú techniku postupne nahrádzame tými najmodernejšími strojmi na trhu,“ zdôraznil minister obrany SR Peter Gajdoš, pričom rezort obrany bol hlavný programový partner SIAF-u.

Sny o F-16

„Samozrejme, že sa na budúce F-16 v našich vzdušných silách teším. Ak prejdem výberom, tak by to bolo pokračovanie môjho leteckého sna,“ zoširoka sa usmial nadporučík Vladimír Masaryk. Na SIAF-e prezentoval statickú ukážku L-39 Albatros, s akým naposledy v júli cvičil v súčinnosti s 5. plukom špeciálneho určenia podporu pozemných operácií. „Do ozbrojených síl som vstúpil až po absolvovaní Technickej univerzity Košice, ale od chlapčenských rokov bola pre mňa cieľom kombinéza vojenského pilota,“ spomenul 30-ročný kapitán, ktorý dnes tak trochu závidí budúcim kolegom, že môžu na uvedenej univerzite absolvovať kompletné štúdium leteckých odborností už v uniforme kadetov.

Hoci nad Sliačom F-16 v slovenských farbách ešte nelietali, obľohou zahrnela jedna z poľských vzdušných síl a jedna doletela

z Grécka. „Poľský pilot mal poruchu na head up displeji, preto musel v sobotu zosadnúť krátko po začiatku svojej ukážky. Keďže sa ju podarilo obratom odstrániť, bez problémov na záver dňa vyletel hore ešte raz,“ ocenil plukovník Martin Kuterka, veliteľ leteckej základne Sliač, ktorý ešte pred dvoma rokmi lietal na SIAF-e ako display pilot slovenského MiG-29. „Head up displej je sklíčko v zornom poli pilota, na ktoré sa premietajú údaje o rýchlosti, výške či preťažení,“ vysvetlil nám veliteľ.

„Najväčším modernizačným projektom v novodobej histórii ozbrojených síl – obstaraním stíhacích lietadiel F-16, neprídeme o jednu z najdôležitejších spôsobilostí, ktorou je vlastná ochrana vzdušného priestoru,“ potvrdil generálny tajomník Služobného úradu Ministerstva obrany SR a predseda komisie pre tvorbu a posudzovanie strategických projektov Ján Hoľko. Zároveň zdôraznil, že s tým súvisí aj zachovanie stoviek pracovných miest špecialistov, ktorí pôsobia na leteckej základni Sliač. No nielen to: „Obrovským úspechom je aj to, že naše Letecké opravovne Trenčín sa stali strategickým partnerom výrobcu stíhacích lietadiel F-16 aj vrtuľníkov Black Hawk.“

Mimochodom, na F-16 sa teší aj slobodník Dávid Štrauch, mladší technik, ktorý sa po maturite na Technickej akadémii v Spišskej Novej Vsi rozhodol pokračovať v kariére leteckého technika a momentálne sa zaučava v prešovskom Stredisku výcviku leteckých odborností, hoci na SIAF-e ešte oboznamoval návštevníkov aj s reznými prúdových lietadiel minulej generácie.

Dodajme, že z prúdových bojových lietadiel sa predviedol aj maďarský JAS-39 Gripen, česká L-159 Alca či francúzsky Alpha Jet. Nesmieme zabudnúť napríklad ani na slovenský Albatros L-39 s pilotom majorom Petrom Gregorom, ktorý zaujal tak pri úvodnom prelete, ako aj pri sólovej akrobácii.

Vrtuľníky 21. storočia

„Vďaka projektom, ktoré sme realizovali, máme dnes viac vrtuľníkov pripravených hasiť v ťažko dostupnom teréne,“ zdôraznil tiež J. Hoľko. K vrtuľníkom, ako aj ďalšej technike pritom treba

**Martin Šonka z tímu Red Bull
na Extra 300 SR**

**Vojnový veterán Supermarine Spitfire
doletel z Veľkej Británie a Jak-3U z Poľska**

nových odborníkov. Aj preto pilot Black Hawk kapitán Tomáš Mafina pri statickej ukážke svojho stroja UH-60 povzbudzoval Reného Kostelníka slovami: „Choď si za tým, ak máš v sebe ambíciu, daj si preveriť zdravie. Zistíš, či si vhodný pre nadzvuk, alebo by si mohol lietať podzvuk či vrtuľníky.“ A kto je René Kostelník? „Lietam na vetroňoch, ale byť vojenský pilot je to, o čom snívam,“ predstavil sa nám mladík z trenčianskeho aeroklubu. Má už 24 rokov, ale ako mu ozrejmil kpt. Mafina, stíhači lietajú do štyridsiatky a vrtuľníkari aj do 55, takže ešte všetko nezmeškal. Napokon, aj on sám začal lietať, až keď mal 26 rokov. „Vojenskú leteckú akadémiu v Košiciach som skončil ako letecký inžinier, v Prešove som bol štyri roky technikom so špecializáciou na drak a motory, ale keďže bol nedostatok pilotov a mal som dobrý zdravotný stav, využil som šancu a preškolil sa na pilota Mi-17. Black Hawk bola pre mňa nová profesionálna výzva, veď práve to je technika 21. storočia,“ zdôraznil kapitán, ktorý už na Black Hawkoch nalietať 70 hodín. No a, samozrejme, aj on spolu s Erikom Kostelníkom a ostatnými divákmi sledoval na oblohe svojich kolegov z Vrtuľníkového krídla generálplukovníka Jána Ambruša Prešov majorov Vojtecha Pitrona a Štefana Okoša, ktorí vo svojej zostave predviedli napríklad vis a otáčanie vo vise, zbrzdenú zákrutu, súvrat či autorotáciu. Z vrtuľníkov si priaznivci lietania vychutnali aj náš Mi-17, české Mi-35/24V Hind, Mi-171Š CZ či Mi-171 letky slovenského ministerstva vnútra. Zaujímavý bol aj vírnik Falcon slovenskej výroby. Pravdaže, netreba zabudnúť ani na efektnú ukážku zásahu našich dvoch Black Hawkov s vojakmi 5. pluku špeciálneho určenia.

V oblakoch s anjelom

„Cyprus, Fínsko, Irak, tých krajín bolo, pravdaže, aj viac,“ spomenul major Gabriel Ťahla z Dopravného krídla generála Milana Rastislava Štefánika Kuchyňa niektoré z krajín, kde už pristával so svojím vojenským dopravným lietadlom Spartan. Na SIAF-e bol pri statickej ukážke dopravného letectva iba v sobotu,

lebo v nedeľu letel ako kapitán na L-410 do Estónska. „Lietam na oboch typoch, nateraz je to nevyhnutné a aj ma to baví. No Spartan je lietadlo, aké sme už dávno potrebovali, pilotáž v ňom je pôžitok,“ dodal pilot, ktorého letecké meno uvedené aj na kombinéze je Engel. Trochu netypicky je v nemčine a znamená anjel, pričom na novom Spartane nalietať už 160 „anjelských“ hodín. Iste ho raz uvidíme na SIAF-e aj vo vzduchu, podobne ako jeho kolegov majorov Petra Jakubčína a Stanislava Štovku, ktorí predviedli vzlet s maximálnym výkonom, let na maximálnej či minimálnej rýchlosti a ďalšie. „Spartan je nová generácia, digitalizácia, kompozitné materiály, skrátka lietadlo do tejto doby,“ bolo počuť z ampliónov nadšený hlas odborného komentátora celého podujatia kapitána Jána Susányiho s prezývkou „Šušo“, ktorý je predovšetkým pilot MiG-29, ale aj nadšený znalec širokého spektra leteckej techniky.

Z dopravných lietadiel sa nad Sliačom vznášal ešte Airbus A319 a Fokker 100 zo slovenskej vládnej letky. Náš C-27J Spartan získal Cenu letového riaditeľa SIAF za technicky najprecíznejšie zvládnutú ukážku.

Šípy a úsmevy

„Túto ukážku pre vás pripravilo našich deväť vojenských pilotov, no na ich príprave a zabezpečení participuje aj ďalších sto dôstojníkov a poddôstojníkov 313. leteckej výcvikovej skupiny,“ s talianskym prízvukom, no v slovenskom jazyku sympatickým systémom „čítaj, ako je napísané“ komentoval skupinovú akrobáciu talianskej skupiny Frecce Tricolori (Trojfarebné šípy) na lietadlách Aermacchi MB-339 A/PAN kapitán Riccardo Chiapolino. Keď dve štvorčlenné skupiny letcov vytvorili na oblohe srdce, ktoré „Amorovým šípom“ za zvukov piesne Andreu Bocceliho prebodoval deviaty pilot, azda všetky dlane zatlieskali. Frecce Tricolori získali aj najvyššie ocenenie leteckých dní: The Best Display Smik Trophy. Cenu veliteľa Vzdušných síl OS SR za najlepšiu vojenskú letovú ukážku získal poľský F-16 Tiger Demo

**Prešovský UH-60M Black Hawk a príslušníci
5. pluku špeciálneho určenia Žilina**

Príslušníci padákovej, výsadkovej a záchrannej služby Vzdušných síl OS SR

Mi-24 Armády Českej republiky

Team. Cien bolo viac, no o tej za najlepšiu statickú ukážku rozhodovala verejnosť a novinári. Získala ju prezentácia vrtuľníka UH-60 Vzdušných síl OS SR. Na zemi však toho bolo vidieť oveľa viac. Aj lietadlá, ako napríklad špeciálne prieskumné lietadlo NATO Boeing AWACS, ale aj pozemnú techniku Ozbrojených síl SR. „Nie, ruky ma ešte nebolia, takéto prezentácie pre verejnosť mám veľmi rád, veď aj na SIAF-e som už piaty rok,“ usmial sa rotný Ondrej Drozdík z posádky Martin, ktorý na miesto vodiča v hufnici Dana opatrne spúšťal jedno dieťa za druhým. Samozrejme, zaujal aj tank T-72 M1, modernizované bojové vozidlo pechoty či ženijná technika. Svojich vojakov, a to ich na SIAF-e participovalo spolu 612, prišiel pozdraviť aj náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko. A ako inak, desiatky záujemcov sa striedali aj pri prototypu vozidla Vydra 8x8. „A mne sa zase celkom pekne plní kniha kontaktov,“ usmial sa podplukovník Radovan Pista z Personálneho úradu OS SR, ktorý si s kolegami v ich stánku zapisoval mailové adresy a telefónne čísla mladých žien a mužov. Tých, ktorí prejavili záujem o podmienky služby v ozbrojených silách, respektíve v rámci aktívnych záloh či dobrovoľnej vojenskej prípravy. Poručíčka Mária Blehová spolu so zahraničnými kolegami zase diskutovala s návštevníkmi o spolupráci armád v rámci Aliancie v stánku styčného tímu pre integráciu síl NATO na Slovensku (NFIU). No a v stánku Dukly nemohol chýbať chodecký veterán Pavol Blážek. Zopár fanúšikov letectva síce nie s úsmevom, ale napokon s veľkým poďakovaním navštívilo aj stanovisko na prvotné poskytnutie zdravotníckej pomoci (Role 1), čiže modernú poľnú ošetrovňu vybavenú najmodernejšími zdravotníckymi prístrojmi prvej pomoci. „Vždy sme pripravení aj na náročnejšie zásahy, dve osádky sme mali tiež na stojiskách, no našťastie sa nič vážnejšie nestalo. Ošetrili sme iba dve desiatky ľudí s malými odreninami, štipancami na končatinách a drobnou nevoľnosťou,“ s uspokojením konštatoval major Jaroslav Jakub, náčelník zdravotníckej služby veliteľstva vzdušných síl.

Naplnená príležitosť

Na oblohe udivoval svojou odvahou aj český pilot Martin Šonka z tímu Red Bull, aj už legenda medzi vzdušnými akrobatmi Zoltán Véres z Maďarska, no tiež nehluchí a zároveň výnimoční Očovskí bačovia na svojich vetroňoch. Spolu na SIAF-e predstavilo svoje stroje dvanásť zahraničných krajín so štyrmi desiatkami leteckej techniky v rámci dynamických či statických ukážok. Naše vzdušné sily vyčlenili pätnásť kusov leteckej techniky a tri kusy systémov protivzdušnej obrany, pozemné sily mali na statickej ukážke tucet strojov. „Na samotnej základni bola napríklad príprava vzletových a pristávacích plôch, vytvorenie priestorov na uloženie materiálu aj na prípravu pilotov, riadenie letovej prevádzky, požiarnej služby či ďalšie úlohy. No a to skvelé počasie – to tiež vyšlo podľa nášho želania,“ sumarizoval veliteľ leteckej základne Sliač plukovník Martin Kuterka.

„Cieľom modernizácie vojenskej techniky je predovšetkým skvalitniť a zvýšiť pripravenosť ozbrojených síl garantovať bezpečnosť všetkých občanov Slovenskej republiky a Medzinárodné letecké dni sú skvelou príležitosťou, ako môže rezort obrany ukázať občanom reálny pokrok v modernizácii vzdušných síl,“ povedal hneď na začiatku SIAF-u minister obrany Peter Gajdoš – a jeho slová sa naplnili. Medzi takmer 110-tisíc divákmi bol napríklad 75-ročný nadpráporčík v. v. Oto Muranica z Liptovského Mikuláša, ktorý ako letecký technik odslúžil takmer 40 rokov, ako aj 21-ročný programátor obrábacích strojov Miroslav Medo z Topoľčian, ktorý vážne uvažuje, že do ozbrojených síl vstúpi. No a pani Zuzana Hrnková z Prašíc už ôsmykrát dorazila na Sliač aj so svojím 23-ročným imobilným synom Miškom. „Je to lietajúca krása,“ s malými ťažkosťami vyslovil svoje hodnotenie Michal, nadšený sa pozerajúc na oblohu zo svojho invalidného vozíka.

Text: Pavol Vitko

Foto: Jakub Neubauer

Ocenenia 9. medzinárodných leteckých dní SIAF

- The Best Display Smik Trophy za skvelý výkon si odniesli talianske trojfarebné šípy Frecce Tricolori.
- Cenu veliteľa Vzdušných síl OS SR za najlepšiu vojenskú letovú ukážku získal poľský F-16 Tiger Demo Team.
- Cena Slovenskej leteckej agentúry za najlepšiu ukážku civilného a športového letectva tento rok putovala vládnej letke SR, ktorá predviedla Airbus A319, Fokker 100 a vrtuľník Mi-171.
- Cenu letového riaditeľa MLD SIAF za technicky najprecíznejšie zvládnutú ukážku získal slovenský C-27J Spartan.
- O držiteľovi Ceny za najlepšiu statickú ukážku rozhodla verejnosť a novinári. Získal ju vrtuľník UH-60 Vzdušných síl OS SR.

Tradície a oddanosť

Pri príležitosti blížiaceho sa Dňa Ozbrojených síl SR sa v rozhovore s náčelníkom Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generálom Danielom Zmekom pýtame najmä na význam a rozvoj vojenských tradícií.

Čo vnímate pod pojmom vojenské tradície, aký je ich význam v živote našich ozbrojených síl?

Vojenské tradície sú jedným zo základných pilierov, na ktorom sa stavia morálka a disciplína, schopnosť plnenia úloh, ako aj oddanosť vlasti a jej ozbrojeným silám. O takýto pilier sa opierajú ozbrojené sily na celom svete. Prostredníctvom nich si napríklad nielen vážime ľudí, ktorí kedysi obliekali uniformu, ale môžeme od nich čerpať aj príklady, akým spôsobom riešili v kritických obdobiach pred nich postavené úlohy. Vojenské tradície majú vplyv na to, akým spôsobom sa obliekame, ako sa obliekajú naše čestné stráže, ako sa zdravíme, akým spôsobom máme nastavené vzťahy. Musíme ich však vnímať v širšom kontexte. No nemali by sme sa dívať len do hlbokej minulosti. Vnímajme aj tradície, ktoré si tvoríme dnes. Tie, ktoré sa týkajú našej účasti v operáciách domáceho aj medzinárodného krízového manažmentu, našich padlých kamarátov a podobne.

Tým všetkým budujeme kultúru vojenského života vrátane tradícií pre vojakov, ktorí prídu po nás.

Prečo bol za Deň Ozbrojených síl SR zvolený práve 22. september?

História meruôsmych rokov je všeobecne známa, bolo to prvé ozbrojené vystúpenie slovenských dobrovoľníkov, navyše úspešné. Úspech tejto vojenskej aktivity z roku 1848 bol pritom postavený na odhodlaní ľudí. Nie na materiálnej či početnej prevahe, ale na tom, ako sa pripravili na nepriateľa, ako využili terén, aká bola ich vnútorná sila. Svojím víťazným bojom postavili základný kameň národnej hrdosti a budúcej štátnosti. Tiež preto si túto udalosť plným právom pripomíname aj ako Deň ozbrojených síl.

Tento rozhovor robíme pred slávnostnou vojenskou prehliadkou pri príležitosti 75. výročia SNP. Čo je z vášho pohľadu jej hlavné poslanstvo?

Vnímam ho vo viacerých rovinách. Kto iný by si mal predovšetkým pripomínať pamiatku SNP, kde boli v zbrani predovšetkým vojaci, ak nie ozbrojené sily? Sme nositeľmi štátnosti a pevnou súčasťou bezpečnostného systému SR a pre nás je SNP dôležitá udalosť, ktorá ovplyvňuje náš život do súčasných dní. A to, samozrejme, nielen ozbrojených síl, ale aj celej spoločnosti. Na druhej strane sú oslavy 75. výročia SNP a naša prehliadka veľmi dôležité aj preto, lebo dnes sa stretávame s hlasmi, ktoré by chceli pod rôznymi zámienkami diskreditovať alebo znížovať kredibilitu tejto dejinnej udalosti. Musíme dať jasný signál, že my ako vojaci vnímame SNP jasne a zreteľne ako jedno z najvýznamnejších dejinných vystúpení slovenského národa. No je tu aj ďalší aspekt. Ozbrojené sily dostali prostredníctvom vojenskej prehliadky jedinečnú príležitosť prezentovať svoje spôsobilosti pred občianskou verejnosťou. My nie sme štát v štáte. Sme občania v uniforme, ktorí na seba zobrali

čestnú povinnosť brániť Slovenskú republiku voči akýmkoľvek hrozbám. Náš profesionalizmus prejavujeme či na cvičeniach, či pri plnení operačných úloh v zahraničí, ale tieto aktivity občan vníma ťažšie, pretože nie je ich súčasťou. Občan však má právo vidieť, ako sú OS SR pripravené. No a zorganizovanie vojenskej prehliadky je náročná operácia. Iste, viditeľné je najmä to pochodovanie Banskou Bystricou, ale ide o sústredenie a zocvičenie množstva ľudí, zabezpečenie v priestore, o prípravu a transport vojenskej techniky – a to všetko je aj o morálke, disciplinovanosti, profesionalite a hrdosti.

Je Slovenské národné povstanie zapísané aj vo vašej rodinnej kronike?

Nie je veľa rodín na Slovensku, ktorých predkovia by nemali z tej či onej strany so SNP skúsenosť. Mali ju tiež moji starí rodičia. Som hrdý, že boli v správny čas na správnej strane.

Vráťme sa ešte k tomu, čo by mali či mohli znamenať vojenské tradície pre vojakov, respektíve aj pre civilnú verejnosť.

História a tradície robia národ národom. Vo svojom vystúpení pri príležitosti 100. výročia úmrtia generála Milana Rastislava Štefánika v Brezovej pod Bradlom som na slávnostnom nástupe pred vojakmi povedal, že národ, ktorý sa nepozera do svojej minulosti, nebude mať nárok ani na svoju budúcnosť. A v ozbrojených silách je to rovnaké. My sa do tej minulosti pozeráť musíme, aby sme sa poučili zo svojich chýb, no najmä preto, aby sme sa inšpirovali dobrými príkladmi. Tradície sa pritom nedajú prenášať len formálne, tak ako nemôžeme niekomu nariadiť, aby bol vlastenec. My ho môžeme k vlastenectvu len priviesť – a to aj prostredníctvom tradícií.

Iste sú personifikované aj významnými osobnosťami. Ku ktorej máte najbližšie?

Nechcem to charakterizovať slovom najbližšie, ale vždy, keď si pripomeniem príbeh Jozefa Gabčíka, tak mi to takmer vyvolá zimomriavky. Predstavoval mladého človeka, ktorý mal stabilnú prácu a nikto ho nepresviedčal, čo je dobré a čo zlé. On sám však pochopil, že fašizmus je zlo, proti ktorému chce bojovať. Rezignoval na pokojnú budúcnosť vo vlasti a s veľkým rizikom sa cez pol Európy dostal do Veľkej Británie. Tam tiež mohol prežiť v závetrí nejakej zabezpečovacej jednotky, ale on sa po tom, ako ho nezobrali do letectva, prihlásil k tomu, čo dnes voláme sily pre špeciálne operácie. Keď prijal úlohu realizovať atentát na ríšskeho protektora Reinharda Heydricha, nepochybne vedel, že jeho misia je v podstate bez nároku na návrat. Okrem toho sa na ňu spolu s Janom Kubišom podujal v čase, keď sa vôbec nevedelo, aký bude výsledok druhej svetovej vojny. Napokon sa z ich činu stalo prvé zásadné ozbrojené vystúpenie proti okupač-

nej moci v protektoráte Čechy a Morava. Navyše to bol jediný úspešný atentát na vysokého predstaviteľa Hitlerovej tretej ríše. Podobní hrdinovia sú pre mňa povstaleckí velitelia Ján Golian a Rudolf Viest. Aj im muselo byť z vojenského hľadiska jasné, že v momente, keď boli ozbrojené východoslovenské divízie, nemajú veľkú šancu dlhodobo odolávať tlaku nemeckých vojsk. Vedeli však, že Slovensko, krásna krajina, ktorú nám dal Pán Boh do vienka, je mimoriadne dobre situovaná na vedenie obrany, vedeli majstrovsky využívať terén a bránili oslobodené územie, dokedy to bolo možné. Dva mesiace vedenia obrany okliešteného oslobodeného územia sú jedinečné i v porovnaní s inými operáciami a ťaženiami druhej svetovej vojny. Skrátka, aj tieto príbehy treba poznať, aby sme sa týmto ľuďom mohli podobáť aj my v prípade, ak si to bude doba vyžadovať.

 Vnímajme aj tradície, ktoré dnes tvoríme a prostredníctvom ktorých budujeme kultúru vojenského života pre vojakov, čo prídu po nás.

Na ktoré z vojenských tradícií budete ďalej klást dôraz?

Hovorili sme už o roku 1848 aj o SNP, no popri ďalších tradíciách z východného frontu, myslím tým najmä Karpatsko-dukliansku operáciu, by sme sa mali trochu viac sústrediť aj na naše tradície na západnom fronte. No a častejšie by sme si mali pripomínať našu účasť v operáciách medzinárodného krízového manažmentu.

Ak má vojak tieto tradície v krvi, nemali by z neho aj vyžarovať?

Zdôraznil som to v rámci návštev útvarov na celom Slovensku. Dôvera občanov sa buduje aj vystupovaním vojaka na verejnosti, prístupom k tradíciám, starostlivosťou o pomníky, veteránov samotných či vojenských dôchodcov. Zároveň je viac ako žiaduce chodiť na prednášky do škôl, pomáhať školákovi pri rôznych branných súťažiach a vôbec – vytvárať čo najviac pozitívnych siločiar medzi verejnosťou a vojakmi. Nezabúdajme totiž na dôležitú vec. Jedným zo základných cieľov informačných aj hybridných operácií je oddeliť občana od armády, spochybniť v jeho očiach ozbrojené sily a ich spôsobilosti.

Ako vnímate rešpekt voči vojakom zo strany verejnosti?

Akákoľvek úcta je historicky podmienená, nedá sa vynútiť ani nariadiť, dá sa iba získať. Som preto veľmi rád, že ozbrojené sily sa dlhodobo tešia takej miere dôvery zo strany občanov, ktorá patrí medzi najvyššie v štáte. To však nemusí byť trvalé. Preto na posilňovaní dôvery musíme pracovať. Musíme občanovi jasne hovoriť, prečo sú tu ozbrojené sily, aké poslanie majú, a je nevyhnutné ho presvedčiť prostredníctvom výsledkov výcviku, vystupovaním na verejnosti a pomocou obyvateľstvu vždy, keď je to potrebné. Musíme dnes a denne dokazovať, že sme profesionálni, proaktívni a spoľahliví. No je tu ešte jedna zásadná vec, ktorú si nie každý uvedomuje. Bezpečnostná situácia. Nie je ideálna. Veď vojna prebieha na vzdialenosť cesty autom na východ od našich hraníc. To nie je ozvena bojov z nejakej exotickej krajiny, ktorú si večer pozrieme v správach. Takže pre mňa je formulácia „dôverujem ozbrojeným silám“ neúplná. Tá komplexná by mala byť „dôverujem ozbrojeným silám, že sú schopné brániť Slovenskú republiku“. Na tom stojí naše poslanie, to nám ukladá ústava a zákony a o to sa snažíme.

Prejdime od tradícií k výcvikovému roku. Ako hodnotíte plnenie úloh v jeho prvej polovici?

Vo všeobecnosti pozitívne, a to aj preto, lebo plán na rok 2019 je mimoriadne ambiciózný. Za prvú polovicu sa nám podarilo splniť podstatnú časť základných úloh. Som veľmi rád, že prebehli cvičenia na strategickej a operačnej úrovni, ktoré nám priniesli množstvo poznatkov, čo sa implementuje v praxi ešte tento rok, respektíve sa prejaví napríklad v rámci organizačných štruktúr v budúcom roku. Jednotky sa zároveň intenzívne pripravujú na vyvrcholenie výcvikového roka, ktorým bude zimné cvičenie Slovak Shield. Bude to veľmi náročné a dlhotrvajúce cvičenie s kompletným vyvedením vojsk. Zúčastní sa na ňom viac ako 1 500 osôb so sto kusmi techniky, zo zahraničia budú zastupovať vojaci z Národnej gardy štátu Indiana (USA), Česka, Poľska, Maďarska a po prvýkrát aj z Portugalska. Scenár na obdobie od 5. do 13. novembra je oproti minulým rokom pozmenený najmä v tom, že jednotky sa zamerajú na pôsobenie v ťažkých klimatických podmienkach a zakomponované budú zložité manévrové prvky vedenia obrany. Budeme realizovať množstvo aktivít, ktoré sme si stanovili v rámci komplexných štábných nácvikov. No to, čo vyzeralo od kancelárskeho stola či na mapách ako dobré a vykonateľné, sa v rámci zimného cvičenia môže ukázať aj v inom svetle. Skrátka – Slovak Shield 2019 bude mimoriadne dôležitou a náročnou previerkou pripravenosti našich ozbrojených síl.

Text: Pavol Vitko

Foto: kpt. Peter Poldruhák

TÉMA

Vojenská symbolika

Od zrodu sprevádzajú ľudstvo symboly, ktorých zmyslom a účelom je odlíšiť jednotlivé spoločenské celky – rody, kmene, štáty či armády. Aj dnes majú svoj význam pri kreovaní, stabilizácii a morálnej odolnosti vnútorných štruktúr uvedených celkov.

Slovenská vojenská symbolika po roku 1993

Pri vzniku, tvorbe a rozvíjaní vojenskej symboliky našich ozbrojených síl od roku 1993 by bolo nemysliteľné, aby sme ju tvorili bez pomocných vied historických, a to najmä heraldiky, faleristiky a vexilológie. Heraldika sa zaoberá štúdiom súhrnu pravidiel a zvykov, podľa ktorých znaky tvoríme, popisujeme, určujeme a kreslíme. Faleristika sa zapodieva viditeľne nositeľnými vyznamenaniami – radmi, dekoráciami – krížmi, medailami a odznakmi, ktoré sa udeľujú za zásluhy. No a predmetom vexilológie je skúmanie, tvorba a popis zástav, vlajok, štandard a praporov, ich história a symbolika.

Symbolika v užšom význame:

a) Znak – predstavuje trvalé farebné znamenie na štíte, ktoré je do určitej miery a svojich špecifických možností vytvorené podľa heraldických pravidiel, určené na identi-

fikovanie jeho nositeľa. Je základným symbolom vojenského útvaru, ktorý priznáva minister obrany SR na základe odporúčania Rady pre vojenskú symboliku. Obsah znaku pozostáva najmä z vojenského označenia daného subjektu. Pri tvorbe znakov používame pravidlá heraldiky, ale aj ďalšie, tzv. pomocné pravidlá, ktoré vzišli z určitých skúseností od roku 1994. V priebehu tvorby a vývoja znakov v uvedenom období sa začalo vychádzať z možného výberu heraldických štítov, napríklad z románskeho, gotického, ranogotického či renesančného alebo barokového štítu, anglického empírového štítu, ako aj ďalších. Postupne sa vykryštalizovali tvary štítov, ktoré sa stali základom pre ich tvorbu v rezorte ministerstva obrany. Išlo najmä o kruhový štít, oválny štít, gotický či ranogotický štít. Súčasne sa prijali aj určité zásady na používanie sfarbenia polí štítov.

Nový znak pre špeciálov

V prvý júnový deň začalo v Trenčíne pôsobiť nové Veliteľstvo síl pre špeciálne operácie Ozbrojených síl Slovenskej republiky. No už zopár mesiacov predtým sa rozbehli usilovné prípravy, ktoré umožnili jeho vznik. Okrem iného zahŕňali aj tvorbu znaku novovytváraného veliteľstva.

Proces tvorby znaku nám priblížili príslušníci Veliteľstva síl pre špeciálne operácie OS SR (VeŠŠO) podplukovník Peter Bednarčík a rotný Viktor Dubovský.

Modernosť i história

„V septembri 2018 sme na základe pokynu vtedajšieho náčelníka odboru síl špeciálneho určenia Generálneho štábu Ozbrojených síl SR, v súčasnosti veliteľa síl pre špeciálne operácie plukovníka Branislava Benku, mali vytvoriť návrh znaku pre novovytvárané veliteľstvo síl pre špeciálne operácie. Počas tvorby prvých variantov nám odbornými radami pomáhali aj členovia Rady pre vojenskú symboliku na Ministerstve obrany SR podplukovník Ľuboš Lóži a Imrich Purdek z Vojenského historického ústavu Bratislava. Naše prvotné návrhy sa na základe ich odporúčaní postupne menili do finálnej podoby aktuálne schváleného znaku,“ priznáva rotný Dubovský.

Podplukovník Bednarčík objašňuje ich predstavy o znaku veliteľstva síl pre špeciálne operácie: „Chceli sme vytvoriť znak, ktorý by charakterizoval poslanie síl pre špeciálne operácie. Mal byť moderný, ale zároveň odkazovať na niektoré historické súvislosti ich vzniku. Ako jeden zo samostatných druhov síl sme chceli dosiahnuť, aby bol znak jasne identifikovateľný a odlišný od ostatných znakov veliteľstiev. Vybrali sme preto čiernu farbu. Čierna farba znaku v predpísanom tvare gotického štítu symbolizuje dôstojnosť, statočnosť, odhodlanie a česť. Zároveň symbolizuje noc ako preferovaný čas vykonávania špeciálnych operácií.“

Odznaky – sú také symboly, ktoré nepatria do skupiny vyznamenaní. Ide o malé kovové, viditeľne nositeľné symboly, zriadené na zreteľné označenie príslušnosti k istému celku, postavenia a podobne. V rámci tejto skupiny odznaky členíme na odznaky na získanie triednosti (triední špecialisti pozemného vojska, letectva a protivzdušnej obrany, výsadkári v OS SR, najlepší poddôstojník a vojak OS SR, zdravotnícky personál) a odznaky kurzov na získanie vyššej odbornej špecializácie. Patria sem tiež odznaky na označovanie príslušnosti pracovníka Vojenskej kancelárie prezidenta SR. Sú to aj ďalšie odznaky, ktoré odrážajú zvyšovanie profesionality príslušníkov OS SR. Ide najmä o odznak Najlepší poddôstojník OS SR, najlepší vojak jednotlivých síl OS SR, ako aj odznaky stupňa vycvičenosti.

b) Vojenská, bojová zástava – je najvyšší vojenský symbol útvaru a zväzku OS SR. Predstavuje symbol morálnej cti, ako aj vojenskej statočnosti

Krídla zmenili farbu

Podľa neho zlatá bordúra štítu (lemovanie a písmená) symbolizuje vyšší prvok velenia v rámci Ozbrojených síl SR – samostatné sily pre špeciálne operácie (ŠŠO). Strieborný padák so striebornými šnúrami vyjadruje postupný zrod síl pre špeciálne operácie z výsadkového vojska a zároveň predstavuje jeden z možných spôsobov nasadenia príslušníkov ŠŠO počas uskutočňovania špeciálnych operácií. Strieborné krídla (Para Wings) a zlatá dýka (v tvare FS dýky) symbolizujú historický odkaz na organizáciu Special Operations Executive (SOE), ktorá počas druhej svetovej vojny realizovala operáciu Antropoid s cieľom popraviť ríšskeho protektora Reinharda Heydricha a jedným z príslušníkov ktorej bol aj Slovák Jozef Gabčík. Pôvodne navrhovaná bledomodrá farba krídel bola totožná s krídlami znaku používaného vo vojnovnej SOE. Na základe heraldických pravidiel farbu zmenili na finálnu striebornú. Veliteľstvo síl pre špeciálne operácie v Trenčíne tak v súčasnosti disponuje novým moderným a nadčasovým znakom, ktorý je v rámci OS SR jedinečný a adekvátne symbolizuje sily pre špeciálne operácie v štruktúrach Ozbrojených síl SR.

Slovenskí špeciáli

Veliteľstvo síl pre špeciálne operácie vzniklo na návrh náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR a sídli v Trenčíne. Vznikom nového operačného veliteľstva so spôsobnosťami velenia a riadenia síl pre špeciálne operácie Slovensko nasleduje trend krajín V4 a NATO. Nový prvok riadenia a velenia je príspevkom pre účinnejšiu a koncepcnejšiu koordináciu nasadenia pre hybridné hrozby. Do roku 2025 by mal byť stav síl pre špeciálne operácie 1 500 vojakov nového operačného veliteľstva a jemu podriadených útvarov.

Do portfólia veliteľstva síl pre špeciálne operácie budú patriť útvary ako 5. pluk špeciálneho určenia, Výcvikové stredisko špeciálnych operácií, Stredisko civilno-vojenskej spolupráce a psychologických operácií (CIMIC a PSYOPS), kybernetická obrana (cyber defence) a 23. motorizovaný prápor.

K hlavným úlohám síl pre špeciálne operácie patrí vojenská asistencia, špeciálny prieskum a priama akcia. Psychologické operácie a civilno-vojenská spolupráca tvoria ich integrálnu súčasť. Veliteľstvo síl pre špeciálne operácie je vytvorené na zabezpečenie plnohodnotného velenia, riadenia a podpory špeciálnych operácií a je postavené na úrovni veliteľstiev Vzdušných síl OS SR a Pozemných síl OS SR.

Text: Jozef Žiak

v boji za víťazstvo nad nepriateľom, za svoju vlasť. Bojovú zástavu zapožičiava na návrh ministra obrany SR prezident SR.

V súčasnosti je v OS SR zapožičaných dovedna 11 bojových zástav (5. pšu Žilina, 11. mpr Martin, 22. mpr Michalovce, 2. mb Prešov, žpr Sereď, plrb Nitra, tk Sliač, 12. mpr Nitra, 21. zmpr Trebišov, opr Martin, vk Prešov).

c) Vyznamenania – sú udelené nositeľné a neprenosné druhy vyznamenaní na ocenenie zásluh, ktoré patria do sféry záujmu pomocnej vedy historickej faleristiky.

Vyznamenania z pohľadu faleristiky delíme na:

1. rady: predstavujú spoločensko-politicky najprestížnejšie a umelecko-remeselne najhodnotnejšie vyznamenania. Vzhľadom na svoju spoločenskú a morálnu hodnotu zvyčajne patria do kategórie štátnych vyznamenaní. V závislosti od miery zásluh sa môžu deliť na triedy.

2. dekorácie: v porovnaní s radmi ide o spoločensky menej významné vyznamenania.

Najnovšia pamätaná medaila

Ideový námet pre návrh Pamätnej medaily k 75. výročiu Slovenského národného povstania a skončenia druhej svetovej vojny bol vytvorený Vojským historickým ústavom na základe požiadavky sekcie ľudských zdrojov ministerstva obrany a jej oddelenia vojnových veteránov a starostlivosti o vojenských dôchodcov.

Z formálneho hľadiska musel návrh vychádzať z čl. 10 ods. 1 smernice Ministerstva obrany SR č. 50/2017 o vojenskej symbolike, a to: „Vojenská medaila je vojenské vyznamenanie v podobe kovového modulu zaveseného na textilnej stuhe. Je dvojstranná, má tvar kruhu, prípadne oválu. Lícna strana vojenskej medaily obsahuje rôzne znamenia, výjavy, portréty, znaky, prípadne nápisy alebo letopočty. Zadná strana (reverz) vojenskej medaily obsahuje znak ministerstva, generálneho štábu alebo ozbrojených síl s nápisom a plochu pre identifikačné číslo.“

Od idey k medaile

Ideový námet predstavoval popis averznej i reverznej strany, stuhy, stužky a rozety. Na základe námetu, v ktorom bol aj návrh farby stuhy s počtom a farbou pruhov, farba stužky či rozety, bolo vypracovaných niekoľko grafických návrhov. Žiadosť na posúdenie grafických návrhov medaily predložil generálny riaditeľ sekcie ľudských zdrojov v zmysle platných pravidiel generálnemu tajomníkovi Služobného úradu Ministerstva obrany SR. Potom bola žiadosť postúpená Rade pre vojenskú symboliku, ktorá je poradným orgánom ministra obrany SR.

Po posúdení Radou pre vojenskú symboliku bol konečný grafický návrh predložený generálnemu tajomníkovi služobného úradu ministerstva obrany, ktorý v liste informoval gene-

rálneho riaditeľa sekcie ľudských zdrojov o súhlase s realizáciou schváleného grafického návrhu. Vzápätí minister obrany v súlade s ods. 3 § 154 zákona 281/2015 o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov služobným predpisom zriadil vojenské vyznamenanie Pamätná medaila k 75. výročiu SNP a skončenia druhej svetovej vojny. Medaila samotná vznikla na základe výtvarného návrhu Petra Valacha.

S kvetom divého maku

Na lícnej strane je v dominantnej časti kruhovej kompozície vyobrazený reliéf Nízkyh Tatier, zo spodnej časti prekrytý obdĺžnikovým poľom, v ktorom je osadený kvet maku vyrastajúci z okraja; jeden rozkvitnutý ako dominantný, druhý s uzavretým kvetenstvom a s lístkom. Kvet maku predstavuje symbol vojnových veteránov. Po zvislých stranách obdĺžnika je na ľavej strane letopočet 1944 spájajúci sa so Slovenským

národným povstaním a na pravej strane letopočet 1945 spojený so skončením druhej svetovej vojny. Po obvode je v kruhovitom v dvoch samostatných riadkoch text. Prvú časť tvorí nápis 75. VÝROČIE SLOVENSKEHO NÁRODNÉHO POVSTANIA, druhú časť nápis A SKONČENIA DRUHEJ SVETOVEJ VOJNY, umiestnený pod textom prvej časti. Po obvode vonkajšej strany medaily je v plastickej forme lem široký 1 mm.

Rubovú stranu tvorí v strede plochy umiestnený znak Ministerstva obrany Slovenskej republiky bez textu na stuhách, okolo ktorého je do kruhu umiestnený nápis MINISTERSTVO OBRANY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. V dolnej časti je miesto na matričné číslo. Po obvode vonkajšej strany medaily je v plastickej forme lem široký 1 mm.

Stuha je červeno-biela; šírka jednotlivých pruhov je 4 - 2 - 8 - 10 - 8 - 2 - 4 mm, šírka stuhy je 38 mm, dĺžka stuhy je 64 mm.

Stužka zodpovedá usporiadaniu farieb stuhy, šírka stužky je 38 mm, dĺžka stužky je 11 mm. Rozeta má tvar kruhu a zodpovedá farebnej kombinácii prevlečenej stuhy, jej priemer a výška sú 5 mm. Priemer obojstrannej pamätnej medaily je 35 mm. Pamätná medaila je vyrobená z kovu striebornej farby.

Text: Dr. Imrich Purdek, PhD.

Vojenský historický ústav

Dekorácie sa na základe ich charakteru členia na pamätané a záslužné. Podľa tvaru sa delia na tri základné skupiny – na medaily, kríže a odznaky. V závislosti od miery zásluh sa môžu deliť na stupne.

Symbolika širšieho významu má svoj osobitný význam pre vojenskú symboliku a okrem vojenskej rovnosť to sú:

a) čestné názvy a historické názvy ako špecifické symboly, b) označovanie vojenských hodností a doplňujúce symboly ako:

- znaky a odznaky druhov vojsk a služieb,
- odznaky na čiapku, odznaky absolventské (kurzov) a odznaky členské či stavovské, ako i ďalších kurzov,
- odznaky (prvky) na vytvorenie vojenských hodností a pod.

Medzi symboly širšieho významu patria čestné názvy a historické názvy, ktoré sa zaraďujú medzi hlavnú symboliku vojenského útvaru

a vojenského zväzku a tvoria špecifické symboly zväzku a útvaru OS SR, pretože pre príslušníkov OS SR sú významné historické udalosti či obdobia vo vývoji nášho národa, ako aj historické osobnosti základným zdrojom ich výchovy k vlastenectvu a hrdosti na svoju vlasť a ozbrojené sily.

Podľa smernice Ministerstva obrany SR č. 50/2017 o vojenskej symbolike môže mať každý zväzok a útvar zapožičaný len jeden čestný a jeden historický názov. Tie v súlade s § 7 ods. 3 písm. d) zákona č. 321/2002 Z. z. o Ozbrojených silách SR zapožičiava prezident SR, ktorému návrh predkladá minister obrany SR.

a) Čestný názov a historický názov

Čestný názov je ocenením vojenského zväzku a vojenského útvaru za dosahovanie trvalo výborných a dobrých výsledkov pri plnení úloh. Čestný názov vyjadruje spáťosť zväzku a útvaru k tradícii významných udalostí, období alebo osobností v dejinách Slovenska.

Prvá zástava logistov

Medzi útvarmi, ktorým prezident SR prepožičal a slávnostne odovzdal bojovú zástavu 23. mája 2019 v záhrade Grasalkovičovho paláca v Bratislave, bol aj martinský opravárenský prapor.

Zapožičanie bojovej zástavy je ocenením dosiahnutých úspechov za príkladné plnenie úloh či už doma, alebo v rámci medzinárodného krízového manažmentu. Z hľadiska symboliky je to najvyššie ocenenie, aké môže útvar dostať,“ zdôraznil pri slávnostnom akte minister obrany SR Peter Gajdoš.

Nemá ju každý útvar

Náčelník štábu práporu major Jozef Hojo, ktorý bol dlhé roky náčelníkom logistiky, si dobre pamätá, čo tomu predchádzalo. „V roku 2015 sme boli oslovení a zaradení do výberu útvarov, ktorým mohla byť prepožičaná bojová zástava. Celý proces trval až do začiatku tohto roka. Medzitým nadriadené zložky skúmali a hodnotili výsledky, ktoré náš útvar dosiahol. V spolupráci s odborníkmi na heraldiku sa dolaďovalo aj samotné stvárnenie zástavy, aby čo najlepšie charakterizovala poslanie nášho práporu,“ spomína.

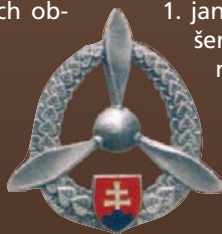
Historický názov vyjadruje historickú spätosť vojenského zväzku alebo vojenského útvaru so zväzkami alebo útvarmi, ku ktorým sa hlási pri rozvíjaní ich novodobých tradícií. K historickému názvu sa viaže názov obce (posádky) alebo historická príslušnosť k regiónu, kde zväzok alebo útvar po 1. januári 1993 vznikol.

b) Označenie vojenských hodností

Od 1. januára 1993 po súčasnosť prešlo označovanie vojenských hodností niekoľkými vývojovými etapami, ktoré boli charakteristické pre dané obdobie. Vojenské hodnosti a ich označovanie je možné prezentovať v nasledujúcich obdobiach:

1. od 1. januára 1993 do 30. júna 1997
2. od 1. júla 1997 do 31. decembra 2002
3. od 1. januára 2003 do 31. decembra 2005
4. od 1. januára 2006 do 31. decembra 2015
5. od 1. januára 2016

Napríklad pri hodnostiach dôstojníkov a prá-

V zdôvodnení prepožičania sa píše, že bojová zástava sa zapožičiava za trvale výborné výsledky vo všestrannej technickej podpore vojenských útvarov a zariadení Ozbrojených síl SR, za aktívnu pomoc pri poskytovaní vojenskej podpory určeným orgánom štátnej správy a samosprávy pri vedení nevojenských operácií a riešení mimoriadnych situácií, najmä pri odstraňovaní následkov povodní či snehových kalamít v regióne Turiec.

Veliteľ práporu podplukovník Rastislav Bodik pripomína, že útvar, ktorý patrí do zostavy trenčianskej brigády bojového zabezpečenia, má odlúčené pracoviská v Prešove, Liptovskom Mikuláši i v Banskej Bystrici a plní úlohy na celom území Slovenska. Okrem štandardných opráv techniky uskutočňuje aj opravy špeciálnej techniky pozemných síl, protivzdušnej obrany, elektrotechnických systémov špeciálnej spravodajskej techniky, ako aj iné opravy v prospech celých Ozbrojených síl SR.

„Bojová zástava je symbolom vojenskej cti a statočnosti. Nie každý útvar na Slovensku ju má. Preto sme hrdí, že ju dostal práve náš prapor. Tejto pocty sa nám dostalo ako vôbec prvému logistickému útvaru v novodobej histórii Ozbrojených síl SR,“ hovorí podplukovník Bodik.

Miesto narodenia: Mladá

Oprávený prapor vznikol 15. novembra 1950 ako súčasť tankovej divízie, ktorá niesla historický názov Kyjevský, Dukelský, Ostravský zväzok. Začínal ako divízne tankové opravovne v posádke Mladá (Česká republika). Po ruskej okupácii Československa v roku 1968 bol už ako 1. prapor opráv techniky premiestnený do posádky Martin.

porčikov sa z náplečníkov odstránili skrížené palcáty a 1. mája 1995 sa nahradili skríženými mečmi, predstavujúcimi symbol veliteľského označenia. Skrížené meče sa symbolizujúco viazali k obdobiu Veľkej Moravy. V období rokov 1997 – 2002 sa vo všetkých hodnostných skupinách z náplečníkov odstránili veliteľské označenia skrížených mečov. Nahradili ich odznaky druhov vojsk a služieb. Na náplečníkoch generálov sa zlatisté veliteľské skrížené meče nahradili zlatistým veliteľským označením, ktoré tvorili dve lipové ratolesti s trikolórou. So zavádzaním profesionálnej služby v OS SR od 1. januára 2003 bola v skupine generálov napríklad zrušená hodnosť armádny generál a zriadená hodnosť generál so štyrmi hviezdami ako najvyššia hodnosť v OS SR. Na lipovej ratolesti bol v hodnostnom označení generálov namiesto trikolóry umiestnený vo farbe smaltu štátny znak SR. Podobné zmeny sa udiali aj v ďalších skupinách vojakov.

Doplňujúce symboly skupiny vojenskej symboli-

Príslušníci opravárenského práporu v Martine pokračujú v tradícii nasadením vo vojenských operáciách medzinárodného krízového manažmentu pod velením OSN, NATO a Európskej únie. Pôsobili v operáciách a misiách UNPROFOR a UNTAES na území bývalej Juhoslávie, KFOR – Kosovo, UNDOF – Golanské výšiny, Enduring Freedom – Kuvajt, UNMEE – Eritrea a Etiópia, Iracká sloboda a NTCBI – Irak.

V roku 2013 vyčlenil prápor skupinu dielenských špecialistov do misie ISAF v Afganistane, kde pripravovali príslušníkov afganských bezpečnostných síl v oblasti údržby a opráv 122 mm húfníc D-30. V roku 2018 v misii v Iraku vyškolili dielenských špecialistov a inštruktorov na opravy bojových vozidiel pechoty BVP-1 irackej armády.

Od Bosny po Afganistan

V súčasnosti plnia príslušníci práporu úlohy v misiách a operáciách UNFICYP – Cyprus, EUFOR ALTHEA – Bosna a Hercegovina, Rolute Support – Afganistan. Opravárenský prápor sa od roku 2017 aktívne podieľa aj na vyčleňovaní družstva dielenských špecialistov a techniky do operácie Predsunutá prítomnosť (eFP) v Lotyšsku.

Prápor sa každoročne zapája do vojenských cvičení s domácimi i so zahraničnými partnermi, najmä vyčlenenými príspevkami do mechanizovaných práporových skupín. Medzi najvýznamnejšie patrili Capable Logistician 2013, Slovenský štít 2015, 2016, 2017, 2018, Ground Pepper 2014, Balaton 2015, Black Bear, Logex 2017 a 2018. V tomto roku sa prápor aktívne zúčastnil na medzi-

národnom cvičení Capable Logistician 2019 v Poľsku a už onedlho ho čaká Slovenský štít 2019. Prápor sa podieľa tiež na plnení Cieľov síl 2017 a národných podporných prvkov (NSE).

Dobré meno v očiach verejnosti si martinskí opravári dlhodobo budujú aj v rámci domáceho krízového manažmentu. Podieľali sa na pomoci obyvateľstvu pri odstraňovaní následkov snehových či veterných kalamít vo Vysokých Tatrách, na Orave, pri povodniach v Martine, Trsticiach, Malých a Veľkých Levároch, Istebnom, pri odstraňovaní následkov výbuchu vo Vojenskom opravárenskom podniku Nováky a pri likvidovaní lesného požiaru v muničnom sklade Poprad-Kvetnica i pri odstraňovaní krízového stavu mosta v Martine, mestskej časti Priekopa.

Text a foto: Jozef Žiak

Vojenská rovnošata

Vojenská uniforma je odev všetkých príslušníkov pravidelných armád. Slovo uniforma pochádza z francúzskeho slova „uniforme“, ktoré sa prekladá ako „jednotvárny“, a slovo mundúr je odvodené od latinského slova „mundus“ – „odev“, „šaty“. Uniforma (vojenská rovnošata) je názov pre vojenské oblečenie, ktorý kompletne zahŕňa všetky odevy vojakov. Na Slovensku sa v ozbrojených silách používa pomenovanie vojenská rovnošata.

Vojenské rovnošaty sa členia na

- **poľné rovnošaty** (vojaci v poli), pri poľnom výcviku a v prípade krízovej situácie
- **služobné rovnošaty** (vojaci pri bežnom plnení služobných úloh), ide o bežné uniformy
- **slávnostné rovnošaty**, pri významných slávnostných a spoločenských udalostiach, ako aj udalostiach, kde si to vyžaduje protokol
- **spoločenské rovnošaty**, pri spoločenských príležitostiach osláv štátnych sviatkov, významných dní a pamätných dní, pri slávnostných zhromaždeniach, pri vyznamenaniach jednotlivcov a vojenských útvarov, na oficiálne pietne akty, divadelné predstavenia a koncerty, pri prijatí u prezidenta, predsedu vlády a ministra obrany, pri účasti na svadbách, pohreboch, plesoch, pri iných príležitostiach spoločenského charakteru
- **reprezentačné rovnošaty**, ide o rovnošatu čestnej stráže, historickú rovnošatu čestnej stráže, rovnošatu čestnej stráže

ky širšieho významu sa používajú na označovanie profesijného zaradenia a zamerania príslušníkov armády.

Do tejto skupiny zaraďujeme:

- rozlišovacie znaky druhov vojsk a služieb a ich farebné rozlíšenie,
- niektoré ďalšie odznaky (odznaky na čiapku, absolventské odznaky (vyššieho akademického kurzu) a odznaky členské či stavovské, ako i ďalších kurzov).

Rozlišovacie odznaky druhov vojsk a služieb majú mimoriadne významnú úlohu v označovaní príslušníkov OS SR. Umiestňovali sa do 30. júna 1997 na ľavom a pravom golieri blúzy (zrkadlovito) vojenskej rovnošaty. Od 1. júla 1997 sa umiestňujú na náplečníku k vojenskej hodnosti. Všetky odznaky sú vyhotovené v zlatistej, striebristej a v bronzovej patine.

Medzi odznaky druhov vojsk patria:

pešie vojsko, vševojskové, letectvo, tankové voj-

ske, raketové vojsko a delostrelectvo, protivzdušná obrana, vojsko radiačnej, chemickej a biologickej ochrany, ženijné vojsko, spojovacie vojsko, výsadkové a prieskumné vojsko.

Medzi odznaky na označovanie služby zaraďujeme:

zdravotnícku a veterinársku službu, vojenskú justíciu (do roku 2010), logistiku, stavebno-ubytovacia službu (1997), vojenskú hudbu, Vojenskú políciu, vojenskú spravodajskú službu (do roku 2012), duchovnú službu – rímskokatolíckej cirkvi, duchovnú službu – ekumenickú, označenie pre dôstojníkov Vojenskej kancelárie prezidenta SR, označenie Vojenského spravodajstva (od roku 2018).

Rozlišovacie odznaky druhov vojsk a služieb mali a majú svoj význam, a to nielen v tom, že vizuálne označujú príslušníkov patriacich k jednotlivým druhom vojsk a službám, ale majú aj výchovný význam, ako aj pestovanie hrdosti na svoje vojsko alebo službu.

Odznaky na čiapku aj odznaky absolventské,

Spolutvorca vojenskej symboliky

„Vojenská symbolika ma zaujímala už skôr, ale profesionálne sa ňou zaoberám od roku 1996, keď som sa stal tajomníkom Rady pre vojenskú symboliku,“ spomína Imrich Purdek (1953), zástupca riaditeľa odboru vojenskohistorických výskumov Vojenského historického ústavu.

prezidenta, historickú rovnošatu čestnej stráže prezidenta, rovnošatu príslušníkov vojenskej kancelárie prezidenta, rovnošatu vojenskej hudby. Príslušník čestnej stráže prezidenta nosí historickú rovnošatu, ktorá je imitáciou rovnošaty dobrovoľníka v Slovenskom dobrovoľníckom zbore v roku 1848, pri audienčných aktoch, oficiálnych prijatiach, pri zabezpečovaní čestného stráženia sídla prezidenta Slovenskej republiky a podľa pokynu veliteľa čestnej stráže prezidenta.

- **pracovné rovnošaty** a špeciálne obleky. Pracovný odev sa nosí pri údržbe a ošetrovaní techniky, pri hospodárskych prácach, pri prácach v laboratóriách, v znečistenom prostredí, podľa pokynu veliteľa alebo riadiaceho zamestnania.

- **špeciálny oblek**, ktorý nie je zavedený do výstroja ozbrojených síl, ale jeho nosenie si vyžaduje druh a obsah vykonávanej činnosti; nosí sa podľa zásad bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci

Výložky a náplecníky

Výložka je pruh látky odlíšený farbou, tvarom a pod. na golieri, chlopni alebo na pleciach uniformy na označenie príslušnosti alebo hodnosti: vojenské výložky – náplecník, epoleta (pásik látky na pleciach uniformy s označením hodnosti), generálske náplecníky.

Sú určené na umiestnenie a označenie vojenskej hodnosti, na označenie príslušnosti k druhu vojska, zbrane alebo služby (farebne a príslušným odznakom).

Text: Dr. Imrich Purdek, PhD.
Vojenský historický ústav

Vtedy, zanedlho po vzniku samostatnej armády, začali rôzne symboly, napríklad znaky útvarov, vznikať síce s dobrým úmyslom, ale živelné. Tvorba vojenskej symboliky potrebovala poriadok, systém a legislatívny rámec. Nevyhnutnosťou sa stalo odborne posudzovať každý návrh.“

V rokoch 2011 až 2014 absolvoval Imrich Purdek na Katedre archívnictva a pomocných vied historických Univerzity Komenského v Bratislave doktorandské štúdium. Jeho doktorandská práca niesla názov Československá a slovenská vojenská symbolika v priebehu heraldiky, faleristiky a vexilológie 1914 až 1945. Je aj autorom monografie Československá vojenská symbolika v rokoch 1914 – 1939 a monografie Československá a slovenská vojenská symbolika v rokoch 1939 – 1945.

„V rezorte obrany má právomoc zriaďovať vojenské symboly len minister. Okrem niekoľkých výnimiek. Bojovú zástavu a čestné a historické názvy na návrh ministra obrany zapožičiava prezident SR,“ pripomína. Imrich Purdek je tiež členom Slovenskej historickej spoločnosti pri Slovenskej akadémii vied, za ministerstvo obrany je členom zmiešaných medzivládnych komisií pre starostlivosť o vojnové hroby a pamätníky. Bol tiež vedúcim autorského kolektívu viacerých publikácií.

„V súčasnosti už každý vie, že v tvorbe vojenskej symboliky existuje systém, takže sa v Rade pre vojenskú symboliku často nestretávame s úplne naivistickými návrhmi, aké nám prichádzali v začiatkoch,“ porovnáva. Ročne posudzuje desiatky návrhov útvarových znakov, medailí či vyznamenaní, rozlišovacích znakov alebo zástav. Dodáva, že predsedom rady je riaditeľ VHÚ plk. Miloslav Čaplovič a jej členmi sú aj odborníci z civilného prostredia. Mimochodom, posledná rezortná smernica v tejto oblasti vyšla v roku 2017 (č. 50) a podpísal ju minister obrany Peter Gajdoš. No a keď sa ho pýtame na posledný proces posudzovania, s úsmevom konštatuje, že to bola Pamätná medaila k 75. výročiu SNP a skončenia druhej svetovej vojny.

Text: Pavol Vitko
Foto: Ivan Kelement

členské či stavovské taktiež nepatria do skupiny vyznamenaní. Sú to malé kovové, viditeľne nositeľné symboly, zriadené na zreteľné označenie príslušnosti k istému celku (k ozbrojeným silám, k skupine absolventov odborného kurzu), verejne prezentujú dosiahnuté vzdelanie (vysoká škola, vyšší akademický kurz), postavenie (napr. na označenie zdravotníckeho personálu s vysokoškolským vzdelaním, ako aj stredného zdravotníckeho personálu) a podobne.

K tejto skupine dopĺňujúcich symbolov patrí množstvo rôznych znakov, symbolov, znamení, figúr, ako aj iné drobné, ale dôležité prvky, ktoré vytvárajú alebo dotvárajú ďalšie symboly. Sú to napríklad hviezdy na vytvorenie generálskych a ďalších hodností, odznaky OS SR a pod.

Na ilustráciu epizodická ukážka vývoja: Od 1. mája 1995 bol zavedený odznak absolventa inžinierskeho a magisterského štúdia Vojenskej akadémie

v Liptovskom Mikuláši, ktorého súčasťou bol sklonený meč z rímskych čias s hladkou rukoväťou. Na meči boli položené tri lipové lístky a na nich bol položený vo farbe smaltu štátny znak SR so zlatou bordúrou. V roku 1997 bol zriadený nový odznak absolventa vysokej vojenskej školy, resp. bol poopravený pôvodný odznak, a to tak, že meč je vztýčený, pretože práve takýto symbol predstavuje aktívnu vojenskú činnosť a schopnosť viesť víťazný boj.

Hoci všetky skupiny našich vojenských symbolov boli od roku 1993 ovplyvňované vývojom poznania či estetiky, ako aj domácej legislatívy (zmena Armády SR na OS SR) či medzinárodných súvislostí (vstup do NATO), vojenská symbolika má stále mimoriadny význam.

Text: Dr. Imrich Purdek, PhD.
Vojenský historický ústav

B-52 bude lietať sto rokov

Boeing B-52 Stratofortress je jedným z mála prúdových strategických bombardérov, ktoré boli intenzívne bojovo nasadené. Slúžil prakticky počas celej studenej vojny a po sérii modernizácií sa plánuje, že bude lietať aj sto rokov od svojho vzniku. Jeho základná podoba pritom vznikla za jeden jediný víkend!

Vývoj B-52, samozrejme, trval roky. Vzniklo viacero projektov, ktoré mali niesť označenie XB-52. Od definitívnej podoby, ktorá napokon vznikla naozaj veľmi rýchlo, sa však výrazne líšili nielen tvarom, ale aj počtom a druhom motorov.

Na začiatku boli požiadavky amerického letectva z novembra 1945 na nový strategický bombardér, ktorý mal byť schopný zaútočiť na ciele vzdialené 8 000 km. Projekt zadali trom firmám a v júni 1946 ako víťaza vybrali Boeing. Vtedy sa aj prvýkrát objavilo označenie XB-52. Malo ísť o lietadlo s rovným krídlom a šiestimi turbovrtuľovými motormi. Odtedy však americké letectvo neprestajne menilo svoje požiadavky na veľkosť a výkony nového stroja. V priebehu roka vznikli ďalšie štyri verzie, ktoré už mali len štyri turbovrtuľové motory. Krídlo sa postupne menilo z rovného na mierne šípové až na veľký uhol šípovitosti.

V júni 1947 sa zdalo, že sa podarilo nájsť definitívnu podobu. Vtedy si však americké letectvo začalo uvedomovať, že keď nový bombardér zavedú do výzbroje, bude už zastaraný. Na jeseň 1947 preto chcelo celý projekt zrušiť. Nové požiadavky zneli na rýchlosť 800 km/h a dolet 13 000 km, čo Boeing nespĺňal. Prezident firmy William McPherson Allen však sľúbil, že lietadlo zdokonalia a požiadavky spĺnia. Inžinieri Boeingu navrhovali pou-

žiť prúdové motory, to však vojaci zatiaľ odmietali. Vtedajšie pohonné jednotky totiž mali vysokú spotrebu paliva.

Za jeden víkend

Vtedy prišiel zlomový víkend. Vo štvrtok 21. októbra 1948 traja inžinieri Boeingu prezentovali v Daytone v Ohio plukovníkovi Wardenovi, šéfovi vojenského vývoja bombardérov, projekt so štyrmi turbovrtuľovými motormi. Ten ho odmietol a požiadal o prerobenie na prúdový pohon. Inžinieri pracovali v hoteli celú noc a ráno mu ukázali nový návrh. Plukovník Warden ich požiadal, aby ho ešte zlepšili. Pridali sa k nim ďalší traja inžinieri, ktorí boli v mesiaci z iného dôvodu, a v hoteli robili celý víkend. Ako základ použili trup bombardéra B-47 Stratojet, ktorému dali nové krídla so šípovitou 35 stupňov a osem motorov v štyroch gondolách. V modelárskom obchode kúpili materiál a postavili 35-centimetrovú maketu. Nákrasy a výpočty nechali prepísať a zviazať. V pondelok 25. októbra 1948 Wardenovi odovzdali zviazaný 33-stranový projekt aj model lietadla, z ktorého sa definitívne stal B-52.

Od tohto okamihu sa už tvary a koncepcia lietadla nemenili. Prototyp absolvoval prvý let 15. apríla 1952. Lietadlo si zachovalo tandemový podvozok zaťahovaný do trupu, aký mal aj B-47. Pod krídlami boli len pomocné kolieska, ktoré zabráňovali dotyku krídla so zemou pri štarte a pristá-

tí. Zaujímavosťou je, že oba hlavné podvozky sa môžu natočiť v uhle do 20 stupňov. To uľahčuje pristávanie pri silnom bočnom vetre, keď sa lietadlo blíži k dráhe bokom ako krab. Prvé dva prototypy mali ešte tandemovú kabínu s pilotmi sediacimi za sebou ako v B-47. Všetky ďalšie stroje však už mali pilotov sediacich vedľa seba, čo výrazne uľahčuje spoluprácu počas letu. Okrem dvojice pilotov tvorili posádku navigátor, operátor zbraňových systémov a operátor prostriedkov elektronického boja. Do roku 1991 tvoril posádku aj zadný strelec. Potom sa zadná strelecká veža odstránila. Ale to už predbiehame.

Vyrábali sa desať rokov

Spolu v rokoch 1952 až 1962 vyrobili 744 kusov ôsmich základných verzií. Väčšinou sa líšili motormi, ktorých výkon sa stále zvyšoval, a elektronickým vybavením.

B-52H

dĺžka: 48,5 m
rozpätie: 56,4 m
hmotnosť: 83 t
max. hmotnosť: 220 t
posádka: 5
rýchlosť: 1 047 km/h
nosnosť: 31 t bômb a rakiet

Model G bol najpočetnejší a dostal aj nové krídlo. Rovnaké mal aj posledný model H, ktorý navyše dostal tichšie a menej dymiace motory. Oproti prototypu mali dvojnásobný výkon. Staršie verzie niesli v zadnej streleckej veži štyri guľomety kalibru 12,7 mm. Model H tam niesol dva kanóny kalibru 20 mm. Navyše strelec už nesedel na chvoste, ale v prednej kabíne a zbrane zameriaval pomocou radaru.

Zostrely vo Vietname

Lietadlo dostalo oficiálne pomenovanie Stratofortress, no to sa málokedy používa. Posádky im hovoria skôr BUFF, čo je skratka anglických slov veľký škaredý tučný kamoš (pričom posledné slovo býva nahrádzané aj pikantnejším výrazom). Prvé stroje zaradili do služby v júni 1955. V máji 1956 zhodila B-52 prvú jadrovú nálož pri teste na atole Bikini. Našťastie, v boji ju nikdy nemuseli zhodiť. Od júna 1965 však zhadzovali konvenčné bomby na ciele vo Vietname. Na tento účel prešli stroje verzie B-52D úpravou bombovej šachty, ktorá výrazne zvýšila ich kapacitu. Uniesli tak 108 bômb s celkovou hmotnosťou 27 ton.

Počas vojny vo Vietname bolo strategických 31 lietadiel B-52. Z tohto počtu bolo 17 zostrelených, dva vyradené po poškodeniach v boji, jedenásť havarovalo pri nehodách a jeden bombardér zhorel na letisku. B-52 sa tiež stalo najväčším lietadlom, ktoré si pripísalo vzdušné víťazstvo, a tiež posledným strojom, z ktorého paluby zostrelili protivníka pohyblivými guľometmi.

Oficiálne majú strelci B-52 na konte dva zostrely vietnamských stíhačiek MiG-21. Jednu zasiahol 18. decembra 1972 Samuel Turner a druhú dostal 24. decembra 1972 Albert Moore. Je zaujímavé, že vietnamská strana tieto zostrely nepotvrdzuje a straty MiG-ov v týchto dňoch pripisuje stíhačkám F-4. Naopak, vietnamské zdroje pripisujú neznámemu strelcovi B-52 záseh MiG-21 18. apríla 1972. Tento zostrel si pre zmenu nenárokujú Američania.

Zmeny a modernizácie

Ešte počas vietnamskej vojny sa začali vyrábať staršie verzie B-52. Do roku 1966 dolietali modely B a do roku 1971 aj modely C. Do roku 1973 vyradili aj väčšinu mo-

delov E a F okrem 23 kusov, ktoré ešte päť rokov slúžili ako cvičné. Najdlhšie vydržal model D – do roku 1983.

Posledné verzie G a H prežili celú studenú vojnu. Po skončení konfliktu vo Vietname bola väčšina upravená tak, aby mohli niesť strely s plochou dráhou letu. To im umožnilo útočiť na cieľ a pritom sa nevystaviť jeho protivzdušnej obrane. Týchto striel uniesli až 20 – osem v bombovej šachte a dvanásť na vonkajších závesníkoch.

Po rozpade Sovietskeho zväzu v súlade so zmluvou o obmedzení strategických zbraní (START) vyradili všetky zostávajúce B-52G. Spolu 362 bombardérov vrátane tých, ktoré boli držané v rezerve, rozrezali na kusy pod dohľadom ruských inšpektorov.

Američania si ponechali vo výzbroji menej ako sto kusov B-52H. Momentálne ich je v službe 58 a ďalších 18 je v zálohe. Už dávno ich mali nahradiť modernejšie B-1 a B-2. BUFF však prekonal všetky očakávania – a aj svojich následníkov. V skutočnosti čaká vyradenie ich a B-52 má po modernizácii slúžiť ďalej. Dôvodom sú nižšie náklady na jeho prevádzku.

Najdôležitejšia zmena, ktorá na B-52 čaká, je výmena motorov. Pôvodných osem majú nahradiť štyri s väčším priemerom – rovnaké, aké sa používajú na civilných dopravných lietadlách. Tie sú výrazne úspornejšie, ale majú dokopy vyšší výkon ako osem pôvodných. To umožní výrazne predĺžiť dolet B-52. Po tejto modernizácii budú slúžiť minimálne do roku 2052, čo je 100 rokov od prvého letu a 90 rokov odkedy vyrobili posledný drak.

Text: Miroslav Barič

Bulharsko kupuje F-16 C/D

Bulharsko nakúpi osem viacúčelových taktických bojových lietadiel F-16 C/D Block 70 vrátane munície za 1,256 miliardy dolárov. Americká agentúra pre obrannú a bezpečnostnú spoluprácu DSCA schválila predaj ôsmich F-16 vrátane desiatich motorov General Electric F110, náhradných dielcov, prevádzkového aj výcvikového ekosystému a zbraní za maximálne 1,67 miliardy dolárov. Ponúkla Bulharsku aj deväť palubných rotačných kanónov M61 Vulcan, 16 striel vzduch-vzduch AIM-120C7 AMRAAM, 24 striel vzduch-vzduch AIM-9X Sidewinder, 28 malých bômb GBU-39 SDB-1 a 24 bômb MK-82 s 15 laserovo navádzacími súpravami GBU-49 Paveway II alebo 15 satelitom navádzacími súpravami GBU-54 JDAM. Súčasťou je aj cvičná munícia a náhradné dielce pre ňu. Hlavné senzory bulharských F-16 budú tvoriť moderné rádiolokátory AN/APG-83. Američania tiež ponúkli zameriavacie kontajnery na prieskum a navádzanie zbraní vzduch-zem AN/AAQ-33 Sniper a zameriavacie prílby JHMCS II s displejmi HUD. Prvé štyri F-16

Bulharsko prevezme do konca roka 2023 a zostávajúce na začiatku roka 2024. Ďalšie dodávky F-16 sa rysujú pre chorvátske letectvo. DSCA tiež v marci schválila predaj 25 kusov F-16 C/D Block 72 s motormi Pratt & Whitney F100 do Maroka. Zvažuje sa tiež možnosť výroby desiatok alebo stoviek F-16 v Indii.

Text: Miroslav Barič

Foto: Atos, BAE Systems, US Navy, Vitaly V. Kuzmin

Smartfón pre vojakov

Masové rozšírenie mobilných telefónov spôsobuje problémy ozbrojeným silám, ktoré sa snažia svoju komunikáciu utajiť pred nepriateľom. O tom, že údaje zo smartfónov sa dajú zneužiť, sa presvedčili už aj americká či izraelská armáda. Cenným zdrojom informácií sú mobily nepriateľa aj v konflikte na Ukrajine. Francúzska firma Atos ponúka pre ozbrojené zložky prvé 4G riešenie na svete. Ich Hoox For Mission kombinuje úroveň bezpečnosti a odolnosti, ktoré vyžadujú vojaci či policajti, so zachovaním funkcií štandardného smartfónu. Služba 4G umožňuje bezpečnostným a bojovým jednotkám deliť sa o dôležité dáta vrátane fotografií, videí a geolokácie v reálnom čase počas akcie. Komunikácia je pritom od začiatku do konca zaistená a chránená pred vniknutím. Celé modulárne riešenie tvorí Hoox Smartphone, vychádzajúci z operačného systému Android a zabezpečený a optimalizovaný pre misie v teréne, ďalej prenosná jednotka Hoox Hub, ktorá je veľká približne ako smartfón a zabezpečuje prístup ku komunikačným kanálom tak, aby sa komunikácia medzi členmi bezpečnostného tímu nikdy neprerušila, a Hoox LTE Bubble, čo je modul na nasadenie súkromnej siete 4G, zabezpečujúci vysokú úroveň dôvernosti.

Tornado so satelitným navádzaním

Ruská armáda aktivovala prvú delostreleckú brigádu vybavenú raketami Tornado-S so satelitným navádzaním. Rakety kalibru 300 mm sa odpaľujú zo šiestich trubíc na podvozku osemkolesového vozidla Kamaz. Vozidlo je vybavené satelitným navigačným systémom GLONASS, ktorý trojčlennej posádke umožnil rýchlo určiť jeho presnú polohu. To pomáhalo pri mierení neriadených rakiet na cieľ. Zavedenie navádzaných rakiet umožní ešte presnejšiu streľbu. Staršie rakety Tornado majú hmotnosť 800 kg a dosah 90 km. Nová verzia so satelitným navádzaním má 820 kg a dosah 120 km. Príprava na streľbu trvá tri minúty. Rakety možno odpaľovať jednotlivo alebo salvou. Odpaľovanie salvy trvá 20 sekúnd a tá pokryje plochu s rozlohou 32 hektárov. Opätovné nabitie raketometu trvá osem minút.

Bahrajn nasadil M-ATV

Bahrajn zverejnil, že v tichosti nakúpil niekoľko desiatok amerických obrnených vozidiel Oshkosh M-ATV. Zo zverejnených záberov vyplýva, že vozidlá boli ihneď nasadené do vojny v Jemene. M-ATV patrí do kategórie MRAP, čiže vozidiel odolných proti výbuchom mín. Spomedzi viacerých typov v tejto kategórii je veľmi populárny. Z 10 000 vyrobených vozidiel 90 percent kúpili americké ozbrojené sily. V Iraku a v Afganistane ich ponechali aj po stiahnutí väčšiny síl. Obľúbené sú aj v arabských štátoch. Nakúpila ich Saudská Arábia a Spojené arabské emiráty, ktoré ich tiež nasadili v Jemene. Irak zaobstaral tieto vozidlá pre svoje špeciálne jednotky. Štvorkolesový M-ATV má prázdnu hmotnosť 12 500 kg, maximálna hmotnosť je 14 700 kg. Výzbroj je na streche a môže byť ovládaná manuálne alebo diaľkovo. Rýchlosť je 105 km/h.

USS Ford má vážne problémy

Americké námorníctvo plánovalo po 21 rokoch vyradiť lietadlovú loď USS Truman. Plavidlu sa totiž blížila výmena jadrového paliva a s tým súvisiaca generálna oprava a modernizácia v polovici životnosti. Tieto práce by stáli takmer štyri miliardy dolárov, ale loď by mohla slúžiť ďalších 25 rokov. Jej prevádzka by potom stála ďalších 20 miliárd dolárov. Vyradením USS Truman by tak americké námorníctvo ušetrilo 25 miliárd dolárov za 30 rokov. Tieto peniaze plánovalo využiť na stavbu ďalších dvoch nových lietadlových lodí triedy Ford a nákup ďalších zbraní. Všetko sa však zmenilo a USS Truman ostane v službe naďalej. Dôvodom sú vážne problémy, ktorým čelí nová loď USS Ford. Počas skúšok na mori sa prejavila najmä nespoľahlivosť nových elektromagnetických katapultov a záchytných pristávacích lán. Katapulty majú jedno zlyhanie na 75 štartov, čo je neúnosná poruchovosť. Pri starých parných kata-

pultoch bol tento pomer 1 : 4 166. Rovnako záchytné láná zlyhali raz za 76 pristátí, kým predtým to bolo raz za 16 500 pristátí. USS Ford má problémy aj s pohonným systémom a výťahmi, ale elektromagnetické katapulty a záchytné systémy sú najvážnejšie. Kým sa ich nepodarí odstrániť, musia slúžiť aj staršie lode.

Kamery do tankov

Spoločnosť BAE Systems vyvinula dodatočný kamerový systém, ktorý každému členovi posádky tanku umožní dokonalý prehľad o situácii okolo vozidla. Systém tvoria štyri externé kamery s vysokým rozlíšením (1 920 × 1 200) a denným i nočným videním. Každá kamera poskytuje horizontálny pohľad v rozsahu 75 stupňov a vertikálny pohľad v rozsahu 120 stupňov. Okolo vozidla tak neexistuje žiadny slepý uhol. Na novšie tanky a obrnené vozidlá sa podobné kamerové systémy začínajú pridávať, no na starších chýbajú. Novinka umožní ich jednoduchú modernizáciu. Kamery tiež možno prepojiť s viacerými automatickými ochrannými systémami, ktoré sa v posledných rokoch na obrnených vozidlách začali objavovať. Tie sa snažia zachytiť a zničiť blížiac sa protitankové strely, a čím viac údajov majú, tým sú účinnejšie.

S Mikulášom na batohu

Ako čerstvá maturantka banskobystričského gymnázia Božena Palacková, rodená Sliachanová, bývala s rodičmi a starším bratom v domoch areálu malej vodnej elektrárne v obci Jasenie, ktorá slúžila pre potreby železniční v Podbrezovej. Bola to vlastne taká samota za dedinou, pod masívom Nízkyh Tatier.

Jaseniarska dolina pokračuje ďalej na sever až k masívu Chabenca. Už pred Slovenským národným povstaním pôsobili v doline partizáni. Mali tam sklady streliva a ďalšieho materiálu, sídlil tam Jegorovov štáb partizánskej brigády.

Obyvatelia horských osád počuli v noci často hukot sovietskych lietadiel, ktoré na dohovorené miesta zhadzovali partizánom zbrane, strelivo, vysielacky a vysádzovali sovietskych i slovenských partizánskych inštruktorov, ktorí pomáhali vytvárať ďalšie odbojové skupiny.

Pani Božena spomína, že mnoho ich zoskočilo začiatkom augusta 1944. Nie všetci však dopadli na zem. Niektorí zostali visieť na stromoch. Pomohli im obyvatelia horských osád. Rovnako tým, ktorí si pri zoskoku zlomili nohu či sa inak zranili. Pomohli partizánom nájsť zásoby, ktoré lietadlá zhodili na horských lúkach, ale aj v lese. Stalo sa, že lietadlo v snahe čo najpresnejšie zhodiť svoj náklad zava-

dilo o stromy. Trosky takýchto strojov nachádzali miestni ešte dlhé roky po vojne. Partizánom všemožne pomáhali. Aj rodiny od vodnej elektrárne v Jasení. Ďalej do hôr putovali potraviny, šatstvo, zdravotnícke

„Raz som so správou musela prejsť cez sedem kontrol. Bála som sa. Keď som sa vrátila domov, cítila som sa unavená, akoby som celý deň robila v hore.“

partizánska spojka Božena Palacková

potreby. Nezaváhala ani Božena a jej rodina. Zapojili sa do pomoci. Ešte pred SNP schovávali sedem Francúzov, ktorí sa potom pridali k partizánom. Po vypuknutí Povstania sa Božena stala aj oficiálne spojkou partizánskeho oddielu A. S. Jegorova.

Najťažšie časy nastali pre všetkých, ktorí pomáhali povstaleckým vojakom a partizánom, po potlačení Povstania a ústupe do hôr. Práve masív Nízkyh Tatier sa stal tzv. Partizánskou republikou. Kúsok od elektrárne bol vo vedľajšej Lomnistej doline vybudovaný zimný partizánsky tábor. Sídlil v ňom aj Hlavný štáb partizánskeho hnutia na Slovensku. V poľnej tlačiarňi vydávali noviny, letáky. Prišli aj smutné chvíle. Pri presune zvyškov povstalcov, medzi ktorými boli najmä príslušníci 2. čs. paradantnej brigády a partizánov z Liptova, pod tlakom Nemcov cez Chabenec na Horehronie 10. novembra 1944 zahynul Jan Šverma a takmer stovka ďalších povstalcov a partizánov.

Prechod cez sedem stráží

„Vojnová zima v roku 1944 prišla veľmi skoro. Predchádzali jej dlhodobé dažde, ochladenie. Nepamätám si, že by v zimách predtým nasnežilo tak, ako v zime 1944 – 1945. Udreli silné mrazy. Nemci sa tlačili do hôr, aby zlikvidovali partizánov, potrestali obce, ktoré im pomáhali. Preto im bolo treba nosiť potraviny, zásoby. Neraz mal môj ruksak aj tridsať kilogramov,“ spomína pani Božena.

Raz robila ako občajne v obchode nákup pre partizánov. Do dediny prišiel trestný oddiel SS a začal hľadať podozrivé osoby. Kontrolovali všetkých. „V obchode sa ku mne natisol jeden muž a ponúkol, že mi s tým ťažkým ruksakom pomôže. Došli sme až na koniec dediny. Tam už stáli nemeckí vojaci, ktorí ma z vídenia poznali a pustili nás ďalej, smerom k elektrárni. S nimi už však boli aj esesáci s namierenými guľometmi na naše chrbty. Cesta sa mi nikdy nezdała taká dlhá. Bála som sa obrátiť, aby som im nedala príčinu na strelbu. Aj stráž pri elektrárni nás bez problémov pustila. Vzala som si ruksak od neznámeho. Nepoďakoval. Ukázalo sa, že pod kabátom mal schovaný samopal, ktorý si teraz prehodil cez plece a vykračoval do hory,“ komentuje Božena jeden nákup v obchode. Inokedy chodila po dedine akože kupovať od gazdov vajička a všimla si, kde majú Nemci rozostavené guľomety a stráže. Potom to oznámila partizánom, aby v noci spomínané miesta obišli a nepadli do pasce.

Partizánsky štáb ju často využíval ako spojkou na prenášanie odkazov a dokumentov. Prišla k nim vždy so svojím školským batôžkom, ktorý nosila do gymnázia. Par-

tizáni jej doň ukryli správu. Ani Božena netušila, kde ju skryli. „Mala som na ňom nakresleného Mikuláša. Nemecké stráže preto verili, že idem do školy. Nebola som pre nich podozrivá. Horšie to už bolo, keď som sa blížila ku kontrole, ktorá pozostávala z esesákov. Tí sa už netváрили tak prívetivo ako vojaci. Doslova ma prepaľovali pohľadom pri svojich otázkach. Raz som na ceste so správou musela prejsť cez sedem kontrol. Nebolo mi všetko jedno. Bála som sa. Keď som sa vrátila domov, cítila som sa taká unavená, akoby som celý deň robila v hore,“ priznáva Božena.

Vypadnuté vlasy na sluchách

Napriek všetkému predsa len jej výlety neušli pozornosti. Jeden večer začiatkom decembra zaklopali na dvere dvaja esesáci. Jednoducho oznámili, že sa má obliecť a ísť s nimi na veliteľstvo. „Strašne som sa bála. Mama rýchlo zavolała suseda, ktorý

dela som, že keď ma začnú biť, tak nevydržím a všetko prezradím. Z počutia som vedela o mnohých prípadoch, keď sa pod údermi obvinení priznali. Veliteľ mi oznámil, že zajtra odchádzajú a mala by som ísť radšej s nimi, ako čakať na Rusov. Od nich sa vraj ničoho dobrého nedočkáme. Ani som nevedela, ako výsluch skončil. Len na základe zásahu vedúceho elektrárne pána Vajčíka som sa dostala domov. A možno aj preto, lebo Nemci sa na druhý deň naozaj pred Rusmi stiahli preč,“ premýšľa Božena.

Ešte pred tým jej rodinu zachránila náhoda. Nemci si urobili v horárni štáb. Horára s rodinou nasťahovali k nim do domu pri elektrárni. Pri domoch zastavili nemecké vozidlá. Jedno malo na streche antény, ktoré zisťovali vysielanie partizánskych vysielaciek. Boli podráždení, lebo partizáni robili proti nim úspešné diverzné akcie. „Esesáci najskôr zadržali hlavy rodín, po-

záhradky za domom, aby som priniesla pažítku. Keď som sa priblížila k hriadkam, videla som, ako sa ten muž hýbe a snaží sa vyhrabať zo zeme. Všade bolo veľa krvi. Trafili ho pod nosom, a preto ešte stále žil. Šokovaná som pribehla domov a povedala to rodičom. Oznámili vojakom, aby ho nenechali takto trápiť a dali mu ranu z milosti. No oni ho i tak nechali, až sám zomrel...“ pripomína si Božena.

Najmä pre svoje deti spísala spomienky, aby sa na hrôzy vojny nezabudlo. Po vojne začala pracovať ako technicko-hospodárska pracovníčka najskôr v Železniarňach Podbrezová, neskôr v mostárňach v Brezne. Keď sa v roku 1949 vydávala, svadobné šaty mala ako mnohé iné mladé ženy z regiónu ušité z hodvábu padákov. Na holiach a v lesoch Nízkych Tatier ich bolo v tých časoch dosť. Pomohli vlastne dva razy. Po prvý raz, keď priniesli na Slovensko zbrane a materiál pre povstalcov

vedel po nemecky a hovorila mu, že predsa ide o omyl. Esesáci ma však zobrali medzi seba a kráčali sme na veliteľstvo. Na moste nás dobehla mama. Chcela od nich, aby jej ukázali predvolanie, na základe ktorého ma berú. Medzitým nastal poplach v elektrárni, ktorý vyburcovala mama. Vedúci elektrárne volal na gestapo a vymohol aspoň to, že mám prísť až na druhý deň ráno. Z toho všetkého mi vypadali vlasy na sluchách,“ ešte aj dnes Božena ťažko hľadá slová.

Ráno, keď prišla do horárne na výsluch, padal ťažký mokrý sneh. Vošla do miestnosti. Mladý veliteľ jej prostredníctvom tlmočníka oznámil, že vedia o tom, že pomáha partizánom, lebo ju sledovali. „Ve-

tom prišli aj za nami. Boli sme bezradní. Vtedy zasiahla manželka horára, ktorá bola Nemka. Boli sme zachránení,“ priznáva. Jej otec, ktorý bol strojníkom vo vodnej elektrárni, však skončil do konca vojny v tábore neďaleko Viedne, až kým ho neoslobodila Červená armáda.

Partizánsky súd

O tom, že vojna je strašná, sa Božena presvedčila aj osobne. Pred odchodom partizánskeho štábu ďalej do hôr bola svedkom partizánskeho súdu. „Pri strome stál Rus, ktorého som poznala ako člena štábu. Okolo stáli partizáni a veliteľ zamieril. Zaznel výstrel. Muž padol. Bola som z toho v šoku. O nejaký čas ma mama poslala do

a partizánov, a po druhý raz vtedy, keď sa pre nevesty stali vhodným materiálom na ich svadobný odev.

Božena Palacková má dvoch synov, štyri vnúčatá a deväť pravnúčat. Za svoje pôsobenie v čase vojny má dovedna 16 vyznamenaní a medailí. Československých, sovietskych, slovenských, ruských a ukrajinských.

Keď bola na Slovensku manželka veliteľa jej partizánskej brigády A. S. Jegorova, sprevádzala ju po miestach, kde pôsobil jej nebohy manžel. V súčasnosti patrí 94-ročná Božena Palacková medzi posledných žijúcich príslušníkov brigády.

Text: Jozef Žiak

Foto: autor, archív B. P.

Modernizácia pokračuje

Minister obrany Peter Gajdoš 9. augusta slávnostne odovzdal vojakom do užívania deväť nových vozidiel Tatra. Určené sú pre vojenské útvary v Hlohovci, Michalovciach, Nemšovej, Trebišove a v Zemianskych Kostoľanoch. Slúžiť budú na plnenie úloh v oblasti logistiky, ale aj pre potreby domáceho krízového manažmentu. „Verím, že nová technika, ktorú sme profesionálnym vojakom odovzdali, pomôže skvalitňovať a zefektívňovať ich každodennú prácu,“ povedal minister obrany SR Peter Gajdoš. Veliteľ pozemných síl genmjr. Jindřich Joch zdôraznil, že nová technika je určená predovšetkým na obranu Slovenskej republiky. Príslušníci OS SR v tomto roku dostali deväť vozidiel Tatra v rôznych modifikáciách (hákový nakladač, ťahač prívesov, valník a cisterna), pričom do konca roka 2019 by mali dostať ešte ďalších sedem vozidiel tohto typu.

Foto: Ivan Kelement

Nová rotácia plní úlohy

Vlotyšskej vojenskej základni Adaži sa 15. júla uskutočnil slávnostný nástup jednotiek Battle Group (BG) pri príležitosti odovzdania a prevzatia velenia jednotky predsunutej prítomnosti – eFP Lotyšsko za účasti ministra obrany Lotyšska. Podujatie policajne zabezpečovali príslušníci koordinačného centra vojenskej polície (MPCC) a príslušníci poľnej vojenskej polície začlenenej pod velenie veliteľa vojenskej polície (Provost Marshal) eFP BG Lotyšsko. Príslušníci skupiny Vojenskej polície SLOVCON počas akcie spolu s príslušníkom karabinierov (MP ITA) a MP ESP vykonávali poriadkovú hliadku s cieľom dodržiavania verejného poriadku a disciplíny vojakov v priestore prebiehajúcej akcie. Príslušníci MPCC eFP Lotyšsko 22. júla policajne zabezpečili nácvik ALERTEX, ktorého hlavnou úlohou bolo precvičiť spôsobilosti BG eFP Lotyšsko ako okamžité naloženie munície v priestore určeného muničného skladu. Keďže cestná komunikácia vedúca do muničného skladu prechádza cez miestne komunikácie, príslušníci MPCC zaisťovali bezpečnosť na križovatkách hlavnej zásobovacej cesty vytvorením cestných kontrolných bodov (TCP). TCP 12 zabezpečovali príslušníci skupiny VP SLOVCON v spolupráci s MP CANCON.

Generál Zmeko navštívil útvary

Náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko ukončil v trebišovských kasárňach návštevy vojenských útvarov, počas ktorých vojakom objasňoval aktuálne postavenie a úlohy ozbrojených síl. Počas výjazdových rokovaní sa zúčastnil aj na diskusii s profesionálnymi vojakmi z veliteľstva 2. mechanizovanej brigády zo Sokolovských kasární, stretol sa s vojakmi z práporu CSS brigády bojového zabezpečenia Trenčín, dislokovaného v Duklianskych kasárňach v Prešove, aj s príslušníkmi vzdušných síl prešovského vrtuľníkového krídla či s vojakmi posádky v Michalovciach.

NFIU sa rozrástlo

Pri príležitosti pripojenia Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska k jednotke styčného tímu pre integráciu síl NATO na Slovensku sa uskutočnil ceremoniál vztýčenia vlajky. Zúčastnili sa na ňom zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR generálmajor Josef Pokorný, štátny tajomník Róbert Ondrejcsák, vojenský pridelenec obrany Spojeného kráľovstva plukovník David Catmur a starosta mestskej časti Vajnory Michal Vlček. NFIU na Slovensku pozostáva z ôsmich krajín. Pestrá národná skladba jednotky dáva príležitosť na rozsiahlu výmenu národných skúseností a osvedčených postupov na lepšie školenie, cvičenie a prípravu personálu na plnenie všetkých úloh NFIU.

Prví kandidáti na pilotov

Ministerstvo obrany vybralo prvých šesť kandidátov na pilotov bojových lietadiel F-16. Celkovo ich bude 22. Príprava sa skladá z viacerých fáz. Zahraničný výcvik vo výcvikovom stredisku v USA závisí od termínov poskytnutých slovenskej strane zahraničným partnerom. Rezort vyberá ďalších kandidátov. Medzi kritériami sú úspešné absolvovanie leteckej lekárskej prehliadky pre nadzvukové lietadlá, letecká prax v odbore pilot, ovládanie jazyka či úspešné absolvovanie psychodiagnostického vyšetrenia a fyzických testov.

Stretnutie geografických služieb

V dňoch 24. – 26. júla sa v Topografickom ústave Banská Bystrica konalo trojstranné rokovanie hlavných predstaviteľov geografických služieb armád Poľskej republiky, Českej republiky a Slovenskej republiky. Zameralo sa na otázky spolupráce pri tvorbe spoločných geografických produktov, vzájomnú pomoc pri riešení odborných problémov a vzdelávaní odborníkov v oblasti vojenskej geografie. Zahraniční hostia tiež absolvovali prehliadku vybraných špecializovaných pracovísk Topografického ústavu.

Cvičenie Central Hawk 2019

Na leteckej základni Sliač sa od 8. do 20. júla konalo medzinárodné cvičenie Vzdušných síl OS SR a Kráľovských vzdušných síl Veľkej Británie a Severného Írska Central Hawk 2019. Zapojili sa doň príslušníci 1. a 2. letky taktického krídla Sliač s dvoma lietadlami MiG-29 a L-39 Albatros a príslušníci 100. letky RAF zo základne Leeming s dvoma lietadlami Hawk. Cieľom cvičenia bola teoretická príprava a praktický výcvik vo vedení manérových vzdušných bojov medzi rozdielnymi typmi lietadiel, ako aj príprava a vedenie manérového vzdušného boja dvaja proti jednému. Súčasťou cvičenia boli aj lety v zmiešaných posádkach. Slovenské vzdušné sily získali v rámci cvičenia certifikovaného inštruktora na výcvik vzdušného manérového boja dvaja proti jednému.

Velí štyrom národom

V mnohonárodnom prápore vojenskej polície NATO (MNMPBAT), ktorý pozostáva zo zástupcov vojenských polícií Poľska, Českej republiky, Slovenska a Chorvátska, sa každoročne na rotačnom princípe menia velitelia. Po štyroch rokoch práporu znova velí príslušník Ozbrojených síl SR, tentoraz major Jaroslav Slančík. Veliacim poddôstojníkom je nadrotmajster Marcel Fraňo.

Major Slančík začínal v mnohonárodnom prápore pred deviatimi rokmi na cvičení Black Bear 2010 v Chorvátsku v pozícii hodnotiteľa. Na tohtoročnom cvičení Sharp Lynx 2019, znova v Chorvátsku, už mnohonárodnému práporu velil. Spomína, že cvičenie pred deviatimi rokmi bolo preňho krst ohňom.

Tohtoročné cvičenie Sharp Lynx 2019 v priestoroch výcvikovej základne chorvátskych ozbrojených síl Kovčanje, Mali Lošinj, sa zameralo predovšetkým na činnosti v rámci vojenského rozhodovacieho procesu. Najmä na vydanie operačného rozkazu pre podriadené jednotky na zabezpečenie ochrany a sprevádzanie vojenských konvojov.

Na cvičení boli pozorovatelia z Gruzínska, ktorí sa zaujímali o pôsobenie práporu, aj pozorovateľ zo Španielska a zástupca Rumunska z Centra výnimočnosti VP (NATO MP CoE) v Bydgoszczy. Práve tam má namierené aj major Slančík. Od augusta je slovenským zástupcom v spomínanom Centre výnimočnosti VP, kde vystriedal majora Jozefa Šoltýsa.

Text: Jozef Žiak

Nový veliteľ 5. pluku

Novým veliteľom 5. pluku špeciálneho určenia v Žiline sa 1. augusta stal doterajší zástupca veliteľa plukovník Pavol Šebík. Na slávnostnom nástupe mu funkciu odovzdal predchádzajúci veliteľ pluku plukovník Miroslav Gardlo. Za najväčší úspech považuje vytvorenie veliteľstva síl pre špeciálne operácie. Náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Daniel Zmeko zdôraznil, že 5. pluk špeciálneho určenia významne prispieva do vojenského medzinárodného krízového manažmentu a zásadným spôsobom reprezentuje dobré meno OS SR aj Slovenska v medzinárodnom prostredí.

Nový veliteľ 5. pluku špeciálneho určenia chce urobiť razantnejší nábor a výber a naplniť voľné miesta príslušníkov špeciálneho pluku. „Chcem k nám nalákať viac ľudí z civilu, prípadne zregutovať viac ľudí z OS SR. Aby sme stíhali vykonávať široké spektrum úloh, ktoré máme,“ povedal plk. Šebík.

Plk. Miroslav Gardlo pôsobil na poste veliteľa 5. pluku špeciálneho určenia v Žiline od februára 2017. Vymenil na ňom plukovníka Ľubomíra Šeba, ktorý bol veliteľom od 16. februára 2001. Dovtedajším veliteľom bol plukovník Jozef Krištofiak.

Foto: TASR

Protiletadlová raketová brigáda Nitra

Protiletadlová raketová brigáda (plrb) je taktickým zväzkom Vzdušných síl Ozbrojených síl SR. Plní úlohu ochrany vzdušného priestoru Slovenskej republiky. Jej história siaha do roku 1940, keď bol v Palestíne vytvorený československý 11. peší prápor Východný. Zúčastnil sa bojov na Strednom východe a v severnej Afrike, kde sa preslávil pri obrane mesta Tobruk.

Po novembri 1989 ako súčasť rozsiahlych organizačných a dislokačných zmien v čs. armáde bol 11. protiletadlový raketový pluk (predchodca plrb) k 1. 5. 1991 reorganizovaný a neskôr 1. 1. 1993 sa stal súčasťou Armády SR. Do zostavy pluku bola v roku 1994 začlenená protiletadlová raketová skupina S-300 PMU a v januári 1995 bol pluk v zostave novovytvoreného 3. zboru LaPVO premenovaný na 36. plrb Nitra.

V súčasnosti je plrb Nitra jediným zväzkom protivzdušnej obrany OS SR. Hlavné prvky jeho velenia sú dislokované v Nitre, odkiaľ velí podriadeným jednotkám, ktoré sa podieľajú na zabezpečovaní obrany vzdušného priestoru Slovenskej republiky. Príslušníci plrb sa hrdo hlásia k odkazu tradícií československých jednotiek z Tobruku a sú odhodlaní pokračovať v rozvíjaní týchto tradícií.

Prezident SR rozkazom č. 1/2011 jednotke zapožičal historický a čestný názov Nitrianska protiletadlová raketová brigáda obrancov Tobruku a v roku 2017 rozkazom č. 12/2017 aj bojovú zástavu za dosahovanie výborných výsledkov v bojovej príprave a bojových streľbách, za vysokú odbornú a profesionálnu úroveň pri zabezpečovaní obrany vzdušného priestoru Slovenskej republiky a za kvalitné plnenie úloh v medzinárodnom krízovom manažmente, ako aj za aktívnu spoluprácu s orgánmi štátnej správy a miestnej samosprávy.

Znak plrb Nitra – v gotickom štíte so striebornou bordúrou a tenkým modrým lemom v modrom poli v dolnej časti je ležato umiestnená strieborná silueta radarovej antény z výškového radarového prehladávača. Na anténe je položená strieborná silueta dvojstupňovej rakety, čím oba uvedené prvky symbolizujú protivzdušnú obranu. V hlave znaku je zobrazený na modrej ploche majuskulným písmom striebornej farby názov vojenského zväzku PROTILETADLOVÁ RAKETOVÁ BRIGÁDA a pod ním miesto dislokácie NITRA.

Text: Dr. Imrich Purdek, PhD.

Vojenský historický ústav

Uhorsko-pol'ská vojna v rokoch 1438 – 1439

Uhorsko a Európa na konci 14. a začiatku 15. storočia

Zopár rokov po doznení husitských útokov sa sever Uhorského kráľovstva stal dejiskom útokov poľských vojsk a v 40. – 60. rokoch 15. storočia sa v Hornom Uhorsku, zhruba na území dnešného Slovenska, odohralo viacero ozbrojených konfliktov.

V južnom pohraničí zasa Uhorsko čelilo trvalému osmanskému tlaku, pričom však v 40. rokoch 15. storočia uhorské branné sily podnikli aj viacero menších preventívnych útokov a ťažení proti Osmanom za hranice Uhorska.

Koncom januára 1438 sa síce podarilo zlikvidovať sedliacke povstanie v Sedmohradsku, ktoré vypuklo ešte na jar predchádzajúceho roka, no zároveň už muselo Uhorsko čeliť útokom zo strany Poľského kráľovstva. Vojnový konflikt

bol odrazom protichodnej zahraničnopolitickej orientácie Uhorska a Poľska, ako aj osobitného vzťahu týchto krajín k Českému kráľovstvu.

Korene konfliktu

Korene zhoršujúcich sa uhorsko-poľských vzťahov siahajú do obdobia vlády Žigmunda Luxemburského (v Uhorsku panoval v rokoch 1387 – 1437), ktorý v spolupráci s Rádom nemeckých rytierov pripravoval dokonca plán na rozdele-

nie Poľska. Roznecoval spory medzi Poľskom a Litvou s cieľom oslabiť či rozbiť poľsko-litovskú úniu.

Príčinou rozporov medzi Uhorskom a Poľskom bolo súperenie o Červenú Rus a o politickú dominanciu a nadvládu v dolnom Podunajsku na Balkáne. Osmanská hrozba však oslabovala realizáciu uhorských záujmov v Podolsku i Moldavsku, a tak Žigmund musel roku 1412 urobiť Poľsku viacero ústupkov. Ponechal Červenú Rus a Podolie v poľských rukách,

a keďže potreboval peniaze na vojnu proti Benátkam, poľskému kráľovi Vladislavovi Jagieľkovi (1386 – 1434) dal do zálohu hradné panstvo Starú Ľubovňu s Podolínom a Hniezdnym, ako aj trinásť spišských miest za pôžičku 37-tisíc kôp českých grošov, čo zhruba zodpovedalo takmer 100-tisíc uhorským zlatým. (Len mimochodom, táto časť Spiša zostala v správe Poľského kráľovstva až do roku 1772.)

Otvorený uhorsko-poľský vojnový konflikt prepukol po smrti Žigmunda Luxemburského v súvislosti s riešením otázky nástupníctva na český trón. Žigmundov zať a nástupca na uhorskom tróne rakúsky vojvoda Albrecht (Albert) Habsburský (1437 – 1439) musel uhorským stavom v Bratislave 18. decembra 1437 pri zvolení za kráľa prisľúbiť, že zruší viaceré Žigmundove nariadenia, ktoré šľachte a duchovenstvu prekážali.

Albrecht sa hneď na začiatku vlády v Uhorsku ocitol v neľahkej vnútropolitickej, no najmä zahraničnopolitickej situácii. Navyše, veľa úsilia a finančných prostriedkov ho stálo aj získanie rímsko-nemeckej a českej kráľovskej koruny, keďže časť českých stavov ho odmietala a podporovala poľskú kandidatúru.

Útoky zo severu

Zrážky poľských vojenských oddielov s uhorskými mestskými a šľachtickými ozbrojenými silami sa začali už v prvých týždňoch roku 1438. Poľské oddiely, posilnené kališnickými spojencami z Čiech, medzi ktorými boli aj niekdajší husitskí hajtmani Ján Čapek zo Sán a Peter Polák, prekročili uhorsko-poľskú hranicu na Dunajci a pokračovali údolím Popradu cez územie zálohovaných spišských enkláv. Ich cieľom bolo zmocniť sa celého Spiša.

Iné poľské oddiely, ktorým velil Derslaw z Rytwian, sa cez Oravu pokúsili preniknúť na Považie a obsadiť tamojšie hrady. Akcia však nebola úspešná, lebo už pred 25. februárom 1438 sa Derslawove jednotky stiahli späť do Poľska. V mestečku Zator Derslawovi na príkaz kráľovského dvora vyplátili ako kompenzáciu vojenských výdavkov tisíc hrivien striebra.

Kráľ Albrecht Habsburský ešte koncom februára 1438 poveril obranou Spiša Jána

Cudara, ktorému sa vďaka materiálnej, finančnej a vojenskej pomoci slobodných kráľovských miest v Hornom Uhorsku pomerne rýchlo podarilo vytlačiť Poliakov a obsadiť spišskú i šarišskú oblasť, takže od jari do leta 1438 bol v severnom pohraničí pokoj.

Koordinované letné akcie

V letných mesiacoch roku 1438 poľské vojenské oddiely opäť vpadli na územie severných uhorských (čiže slovenských) stolíc, podporovali ich pritom aj posádky zo spišských zálohovaných miest. Tieto akcie už organicky súviseli so vstupom poľského šľachtického vojska do Čiech, po ktorom nasledoval v septembri 1438 vpád vojsk poľského kráľa Vladislava III. Jagelovského (1434 – 1444) do Sliezska.

Obranu uhorsko-poľskej hranice organizovala kráľovná Alžbeta, keďže jej manžel Albrecht sa vtedy zdržiaval v cudzine. Išlo však skôr o morálny apel než finančnú či vojenskú pomoc, lebo kráľovská pokladnica bola prázdna. Okrem toho uhorská šľachta – ako sa to odzrkadľuje aj v súdobej korešpondencii – prejavovala len malú ochotu bojovať na uhorsko-poľskom pomedzí.

Menšie poľské jednotky v súčinnosti s moravskými a českými oddielmi podnikli z Moravy drobné výpady na územie západného Slovenska a prenikli až po Trnavu. Cieľom týchto preventívnych akcií bolo nielen kontrolovať oblasť pohraničia, ale aj znemožniť prechod uhorských vojsk cez Malé Karpaty, a tak znemožniť ich účasť po boku kráľa Albrechta proti poľským vojskám v Čechách.

Na severe krajiny sa Poliakom podarilo podmaniť si na kratší čas šarišské hrady Brezovicu a Kamenicu, v ktorej sídlil Vladimír Rykolf, inak najväčší poľský spojenec z radov domácej uhorskej šľachty. Zo Šariša ich však napokon vyhnalo uhorské vojsko vedené bratislavským a zároveň i spišským županom a kapitánom Štefanom (Rozgoňom) z Rozhanoviec, ktorému sa v polovici novembra 1438 podarilo poraziť Poliakov neďaleko Košíc. Časť poľského vojska pod velením litovského kniežaťa Fridricha z Ostrogu, niekdajšieho husitského hajtmana, dobyla hrad Ho-

Poľský kráľ Vladislav III. Jagelovský

dejav v Gemer, odkiaľ podnikala pustošivé výpady, odolávala útokom uhorských oddielov a úporne sa v ňom bránila niekoľko mesiacov.

Záver bojov

V marci 1439 podnikli Poliáci v sile päťsto jazdcov opäť výpravu z Podolínce na Spiš, kde spôsobili nemalé škody. Pri prenasledovaní vojskom Štefana z Rozhanoviec boli však porazení, väčšina z nich padla alebo sa utopila v Dunajci. Ďalšie akcie Poliakov mali zväčša individuálny charakter.

V apríli a máji 1439 prenikli do Uhorska z Moravy poľské oddiely vedené Mikulášom (Nikolajkom) zo Stiboríc, ktoré plienili v okolí Prievidze i Trnavy, pokúšali sa dobyť Skalicu, čo sa im však nepodarilo. Bojové akcie ustali po dohodnutí viacerých prímerí, posledné bolo uzavreté 24. mája 1439 v Starej Ľubovni s tým, že v septembri 1439 sa obaja králi opäť zídu v Bardejove, aby uzavreli definitívny mier. K stretnutiu však už nedošlo, lebo hoci Albrecht so stretnutím počítal, vojna proti Osmanom, ktorá vypukla v auguste, a vzápätí smrť 27. októbra 1439 na následky epidémie mu v tom zabránili.

Poľské vpády do Uhorska sa skončili neúspešne, oslabili však politicko-vojenské postavenie Uhorska, ako aj Poľska. Triesťili obranný potenciál Uhorska, ktorý sa formoval proti Osmanom. Nemožno obísť ani ekonomickú stránku vpádov, lebo bezprostredne spôsobili škody mestám a dedinám v napadnutých oblastiach a na dlhší čas deformovali chod uhorského hospodárstva i vzájomné obchodné styky medzi oboma krajinami.

Text: Doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.
Vojenský historický ústav

Bojová scéna v súvekej Uhorskej kronike Jána z Turcaň

V našich vojenských útvaroch nie je veľa príkladov, keď sa z vojaka stal nakoniec veliteľ jednotky, konkrétne mechanizovanej čaty. V martinskom mechanizovanom prápore sa pôvodne vojak Ján Drevenák stal postupne veliteľom prvej mechanizovanej čaty v hodnosti poručíka.

Ale začneme od začiatku. Rodák zo Žiliny najskôr v roku 2008 začína po absolvovaní miestneho športového gymnázia v Čestnej stráži prezidenta SR.

Základy v čestnej stráži

„Dostal som sa do čestnej stráže, aj keď som to ani veľmi nechcel. Dnes s odstupom času hodnotím, že mi to prinieslo mnoho dobrých skúseností. Okrem iného som veľa získal z poradovej prípravy, z čoho ťažím dodnes. Veľa sa tam športovalo, ja som bývalý hokejista. Ale vždy ma to ťahalo k mechanizovaným jednotkám, najmä do Martina. Ten útvar pre mňa predstavoval špičku v pozemných silách,“ hovorí Ján. Splnil sa mu sen a dostal sa do martinského mechanizovaného práporu. V spomínanej prvej mechanizovanej čate bol strelcom, neskôr odstrelávačom, potom strelcom operátorom BVP.

„Chcel som sa profesijne posunúť ďalej. Vedel som však, že bez vzdelania to nepôjde,“ spomína Ján. Preto popri zamestnaní diaľkovo vyštudoval na Žilinskej univerzite bezpečnostný manažment. Medzitým získal aj medzinárodné skúsenosti z dvojnásobného pôsobenia v operácii ISAF v Afganistane. Na prelome rokov 2016 – 2017 absolvoval dôstojnícky kurz pre absolventov vysokých škôl (DKAVŠ) v Akadémii ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši. Nato bol vo febru-

ári 2017 vymenovaný do prvej dôstojníckej vojenskej hodnosti poručík. Stal sa veliteľom čaty, v ktorej v Martine začínal.

Ako ma chalani prijímú?

Už počas kurzu na Liptove premýšľal, ako ho chalani prijímú, ako s nimi bude robiť. Preto sa snažil čo najviac naučiť veci, s ktorými dovtedy ako vojak nemal veľmi dočinenia. Napríklad prípravu a spracovanie operačného rozkazu, jeho vydanie. Chcel sa k svojej bývalej jednotke vrátiť maximálne pripravený.

„Napriek všetkému nebolo vôbec jednoduché postaviť sa pred vojakov. Veď s mnohými z nich som začínal, veľa sme prežili pri plnení úloh doma na cvičiskách i v Afganistane. A teraz som bol postavený do úloh ich veliteľa. V začiatkoch mi veľmi pomohol môj veliaci poddôstojník čaty rotmajster Marek Kakalej, vtedajší veliteľ roty kapitán Golis a dnešný kapitán Hraško,“ priznáva Ján. Dodáva, že všetko je o vzájomnej úcte. K svojim vojakom sa správal férovo ako desiatnik i teraz ako veliteľ. Oni mu to vracajú... Cíti od nich i ďalších z velenia práporu, že je v martinskom prápore doma a má ich dôveru.

Dám ruku do ohňa

Veliteľ prvej mechanizovanej rotý kapitán Jozef Hraško, ktorý je jeho veliteľom, je z tohto nie veľmi obvyklého prerodu vojaka na veliteľa spokojný. Podľa neho je dobré, že poručík Drevenák pozná vojenskú problematiku z pohľadu vojaka, podriadeného a teraz aj veliteľa, dôstojníka. „Všetko si zažil. Vidieť na ňom, že všetky spomínané skúsenosti vie zúročiť pri svojej práci. Pri plnení úloh i vedení podriadených. Zažil mnohé cvičenia, certifikácie, zahraničné operácie. Presne vie, čo od svojich podriadených môže očakávať, ale aj to, čo oni

očakávajú od neho. Svoju čatu má pod palcom. Je to chlap, za ktorého dám ruku do ohňa. Svoje prednosti ukázal i minulý rok počas pôsobenia nášho útvaru v predsunutej prítomnosti v Lotyšsku,“ spokojne konštatuje veliteľ roty.

Skúška ohňom

Priznáva, že práve čata poručíka Drevenáka dostávala v Lotyšsku tie najťažšie úlohy. A neurobila ozbrojeným silám a Slovensku hanbu. Práve naopak. V Lotyšsku bol na neho najviac hrdý počas certifikačného cvičenia Namejs. Vtedy jeho čata splnila zložité úlohy. Okrem toho sa blysla počas ukážky pre najvyšších predstaviteľov cvičiacich krajín efektným manévrom s bojovými vozidlami, zavŕšeným ich úspešnými strelbami. Slová chvály na pôsobenie poručíka Drevenáka s jeho čatou v Lotyšsku má aj jeho veliteľ slovenského kontingentu a zástupca veliteľa martinského mechanizovaného práporu major Vladimír Moško. Ján si dodnes veľmi dobre pamätá na máj 2017. Vtedy ako veliteľ absolvoval so svojou čatou bojovú strelbu v zastavanom priestore v Centre výcviku Lešť. Takýto výcvik je náročný pre vojakov i veliteľov. Dovtedy ho Ján zažil iba ako člen tímu, ktorý len plní rozkazy, čo je jednoduchšie. Odrazu bol v pozícii, keď mal na starosti útočnú skupinu. Musel riadiť jednotlivé tímy.

„Bol to pre mňa doslova krst ohňom. Ale pomohli skúsení velitelia družstiev a profesionálny prístup vojakov. Úlohu sme nakoniec zvládli. Dokonca to bolo pre mňa ľahšie, ako som pôvodne očakával,“ priznáva. Spomína aj na bojovú strelbu a plnenie úloh počas cvičenia v Lotyšsku. Veľa mu dala spolupráca s inými jednotkami členských krajín NATO. Napríklad s kanadskými, poľskými, ale aj s Talianmi, so Španielmi či s Čechmi a domácimi Lotyšmi.

Text: Jozef Žiak

V Oberammergau s úspechom

Štábný nadrotmajster Miroslav Dulaj 18. júla oficiálne odovzdal funkciu veliaceho poddôstojníka v Škole NATO v nemeckom Oberammergau Gorazdovi Skorjancovi zo slovinského námorníctva. „Ďakujem štábnemu nadrotmajstrovi Dulajovi za jeho profesionalitu a iniciatívu, prekonal všetky moje očakávania,“ konštatoval veliteľ školy plukovník Timothy Dreifke, príslušník Vzdušných síl USA, ktorý zároveň odovzdal velenie školy plukovníkovi Michaelovi Davisovi z Pozemných síl USA. Ceremoniu riadil veliteľ špeciálnych síl NATO viceadmirál Colin J. Kilrain.

Štábný nadrotmajster Dulaj za svoju prácu získal vysoké ocenenie Spojených štátov. Plukovník Dreifke mu odovzdal Medailu za zásluhy.

Miroslav Dulaj bol do funkcie ustanovený 17. mája 2017, keď sa prvý raz v 64-ročnej histórii školy NATO stal veliacim pod-

dôstojníkom profesionálny vojak z krajín bývalého východného bloku. Vystriedal Johna Linnerbanka z Holandskej kráľovskej armády.

V Škole NATO v Oberammergau absolvovalo od roku 1953 rôzne vzdelávacie programy viac ako dvestotisíc dôstojníkov, poddôstojníkov a zamestnancov z aliančných krajín a ďalších štátov či organizácií spolupracujúcich s Alianciou vrátane vyše stovky Slovákov. V tejto vzdelávacej inštitúcii pracujú takmer dve stovky ľudí z vyše 20 krajín a je to najvýznamnejšia vzdelávacia inštitúcia NATO.

Od začiatku septembra pôsobí šbnrtm. Miroslav Dulaj vo funkcii veliaceho poddôstojníka Základne výcviku a mobilizačného dopĺňovania Martin.

Text: Pavol Vitko
Foto: NATO

Silný, silnejší, najsilnejší

Podobne ako v prírode platí Darwinov zákon výberu najsilnejších druhov, aj v myšlienkach politického realizmu je zakorenená teória, podľa ktorej silnejší štát prežije. Ako však možno zistiť, ktorý štát je silný a ktorý je silnejší?

Odstašovanie (deterrence) je z pohľadu politického realizmu hrozba použitia sily (nie jej samotné použitie) s cieľom odradiť potenciálneho nepriateľa od neželaného konania. Jeho podstatou je presvedčiť nepriateľa, že náklady či straty vyvolané daným konaním by prevládali nad možným ziskom. Odstašovanie nabralo nový rozmer počas studenej vojny v súvislosti s vývojom jadrových zbraní. V tomto období sa vlastníctvo nukleárnych spôsobilostí stalo zárukou ich nevyužitia. Každá jadrová mocnosť sa totiž obávala hrozby protiútoku zo strany nepriateľa. Podstatou odstrašenia je princíp silného a silnejšieho – teda porov-

návania relatívnej sily štátov. Nie je dôležité, aké vojenské spôsobilosti daná krajina má, ale či ich iný štát nemá viac alebo v lepšej kvalite. Jednoducho povedané – ak má štát A tisíc tankov a štát B tisícjeden rovnakých tankov, štát B je relatívne silnejší.

Jedným z najkomplexnejších systémov porovnávania vojenskej sily štátov je databáza Global Firepower (GFP), ktorá už od roku 2006 každoročne zostavuje rebríček štátov sveta na základe hodnotenia ich vojenskej sily. V roku 2019 GFP porovnával 137 štátov a 55 indikátorov, ktoré boli rozdelené do viacerých kategórií. Medzi uvedené kategórie patria okrem iného:

Tabuľka č. 1: Základné kategórie a indikátory zohľadňované v rámci GFP

POČTY VOJAKOV	celková populácia, dostupné ľudské zdroje pre službu v ozbrojených silách, nasaditeľné ľudské zdroje, počty jednotlivcov dosahujúcich každoročne minimálny vek požadovaný na vstup do armády, počty vojakov v štátnej službe, aktívne zálohy, počty profesionálnych vojakov
LETECKÁ SILA	celkový počet lietadiel, bojové a pohotovostné stíhačky, bojové lietadlá, dopravné lietadlá, výcvikové lietadlá, celkový počet vrtuľníkov, bojové vrtuľníky, letiská v prevádzke
POZEMNÁ SILA	bojové tanky, obrnené bojové vozidlá pechoty, samohybné delostrelecké systémy, ťahané delá, raketomety
NÁMORNÁ SILA	celkové počty plavidiel, lietadlové lode, fregaty, torpédoborce, korvety, ponorky, hliadkové lode, plavidlá na mýnovanie a odminovanie
FINANČNÉ ZDROJE	ročný rozpočet na obranu, externý dlh, zásoby zahraničnej meny a zlata, parita kúpnej sily
LOGISTIKA	pracovná sila, sila obchodného loďstva, prístavy, pokrytie cestnými sieťami, pokrytie železničnými sieťami, prevádzkyschopné letiská
PRÍRODNÉ ZDROJE	produkcia ropy, spotreba ropy, zásoby ropy
GEOGRAFIA	rozloha územia, dĺžka pobrežia, zdieľané hranice, pokrytie vodnými cestami

V rámci databázy GFP prevažuje kvantitatívny prístup. Hodnotené však nie sú len počty jednotlivých druhov vojenskej techniky, ale aj jej diverzifikácia. Rebríček berie do úvahy len konvenčné zbraňové systémy. Jadrové zbrane nie sú zohľadňované, ale uznaným či domnelým jadrovým mocnostiam je pripočítavaný číselný bonus. Členské štáty NATO dostávajú bonusové hodnotenie vzhľadom na teoretické zdieľanie dostupných zdrojov. Do úvahy sa tiež berú geografické faktory a ekonomická situácia štátov, ale nie súčasný politický režim v štáte. Viaceré z daných indikátorov nie je možné hodnotiť u všetkých štátov rovnako (napr. vlastníctvo ponoriek štátmi, ktoré nemajú prístup k morskému pobrežiu). Z daného dôvodu sa k týmto nejednotným indikátorom pristupuje individuálne (napríklad v prípade ponoriek vnútrozemské štáty nie sú

bodovo penalizované za to, že nedisponujú ponorkami; štáty s vlastnými námornými silami však za nižšie kapacity v oblasti vlastníctva ponoriek penalizované sú). GFP pracuje s verejne dostupnými zdrojmi, ako sú CIA World Factbook či oficiálne vládne zdroje.

V rebríčku za rok 2019 sa na prvom mieste hodnotenia vojensky najsilnejších štátov umiestnili USA. Nasledovali Rusko, Čína, India, Francúzsko, Japonsko, Južná Kórea, Spojené kráľovstvo, Turecko a Nemecko. Slovensko skončilo v hodnotení na 60. mieste a zároveň posledné v porovnaní s ostatnými štátmi V4 – Poľskom (24. pozícia), Českou republikou (30. pozícia) a Maďarskom (55. pozícia).

Zaujímavé je aj porovnanie štátov z hľadiska vybraných ukazovateľov, ktoré zobrazuje Tabuľka č. 2.

Tabuľka č. 2: Rebríček štátov podľa vybraných indikátorov GFP (top 10 + Slovensko)

DOSTUPNÉ ĽUDSKÉ ZDROJE		CELKOVÁ LETECKÁ SILA		CELKOVÁ NÁMORNÁ SILA	
1. Čína	6. Pakistan	1. USA	6. Japonsko	1. KĽDR	6. Egypt
2. India	7. Bangladéš	2. Rusko	7. Pakistan	2. Čína	7. India
3. USA	8. Nigéria	3. Čína	8. Francúzsko	3. USA	8. Fínsko
4. Indonézia	9. Rusko	4. India	9. Egypt	4. Irán	9. Kolumbia
5. Brazília	10. Mexiko	5. Južná Kórea	10. Turecko	5. Rusko	10. Indonézia
101. Slovensko		93. Slovensko		x. Slovensko	
BOJOVÉ TANKY		PONORKY		POKRYTIE VODNÝMI CESTAMI	
1. Rusko	6. India	1. KĽDR	6. Japonsko	1. Čína	6. Pakistan
2. Čína	7. Turecko	2. Čína	7. India	2. Etiópia	7. Kolumbia
3. USA	8. Izrael	3. USA	8. Južná Kórea	3. Rusko	8. Indonézia
4. KĽDR	9. Južná Kórea	4. Rusko	9. Turecko	4. Brazília	9. Vietnam
5. Sýria	10. Vietnam	5. Irán	10. Kolumbia	5. USA	10. DRC*
104. Slovensko		x. Slovensko		95. Slovensko	
ROČNÝ ROZPOČET NA OBRANU		POKRYTIE CESTNÝMI SIEŤAMI		ZÁSoby ROPY	
1. USA	6. Spojené kráľovstvo	1. USA	6. Kanada	1. Venezuela	6. Kuvajt
2. Čína	7. Japonsko	2. Čína	7. Rusko	2. Saudská Arábia	7. UAE
3. Saudská Arábia	8. Rusko	3. India	8. Francúzsko	3. Kanada	8. Rusko
4. India	9. Francúzsko	4. Brazília	9. Austrália	4. Irán	9. Líbya
5. Nemecko	10. Južná Kórea	5. Japonsko	10. Španielsko	5. Irak	10. Nigéria
75. Slovensko		80. Slovensko		88. Slovensko	

*Demokratická republika Kongo

Dostupné ľudské zdroje pre službu v ozbrojených silách.

Z pohľadu GFP je množstvo vojakov nasaditeľných do ozbrojeného konfliktu prínosom k celkovému hodnoteniu. Uvedené sa odvíja prevažne, no nielen od veľkosti populácie daného štátu.

Celková letecká a námorná sila.

Do úvahy sa berú všetky indikátory uvádzané v Tabuľke č. 1.

Bojové tanky.

Podľa GFP tvoria bojové tanky základnú zložku pozemných síl každého štátu. Hodnotené sú zariadenia v používaní ozbrojených síl, nie systémy, ktoré ešte neboli dodané.

Ponorky.

Hoci z hľadiska počtu je v oblasti vlastníctva ponoriek „veľmocou“ Severná Kórea, z pohľadu kvality jej ponorky nedosahujú úroveň USA, Ruska či Číny. Ako sme však uviedli, GFP zohľadňuje je najmä kvantitatívne indikátory, preto sú výsledky v niektorých kategóriách skreslené.

Pokrytie vodnými cestami.

Prístup k daným trasám umožňuje pohyb ľudí, tovarov či zásob do kľúčových oblastí aj v prípadoch, ak takýto transfer nie je možný v rámci vybudovanej cestnej alebo železničnej siete.

Ročný rozpočet na obranu (v absolútnych číslach).

Celkový ročný rozpočet na obranu zahŕňa výdavky štátov na udržiavanie existujúcich a rozvoj nových spôsobilostí. Nie všet-

ky štáty si môžu dovoliť investovať do rozvoja obrany, a preto sa musia spoliehať na regionálne bezpečnostné partnerstvá.

Pokrytie cestnými sieťami.

Pokrytie cestnými sieťami umožňuje flexibilný transport vojakov, zásob a materiálu. Okrem samotného pokrytia cestnou sieťou sa zohľadňuje prítomnosť dopravných uzlov, mostov či prechodov cez horské priesmyky.

Zásoby ropy.

Hodnotia sa komerčne dostupné zásoby ropy daného štátu. Z pohľadu GFP je ropa považovaná za významný faktor najmä v prípadoch vedenia dlhotrvajúcich vojen.

Jediným skutočne relevantným porovnaním relatívnej vojenskej sily dvoch štátov vždy bol a zostáva len priamy ozbrojený konflikt. Tento spôsob hodnotenia je, pochopiteľne, absolútne nežiaduci. Teoretické porovnávanie relatívnej sily štátov, naopak, prispieva k tomu, že štáty sú schopné na princípe teórie odstránenia odradiť nepriateľa od neželanej akcie bez priameho použitia sily. Z pohľadu politického realizmu je teda zbrojenie v duchu hesla „Ak chceš mier, pripravuj sa na vojnu“ paradoxne nástrojom zvyšovania stability vo svete.

Text: Mgr. Barbora Hrozenká, PhD.

Analytický útvar MO SR

Vykročili z komfortu

Na 28. pešej vojenskej púti z Varšavy do Čenstochovej sa v dňoch 5. až 14. augusta zúčastnilo vyše päťsto príslušníkov ozbrojených síl, z toho osem desiatok z Nemecka, USA, Litvy, Chorvátska a Slovenska. Záverečné etapy spolu s nimi absolvoval ordinár Ozbrojených síl a ozbrojených zborov SR František Rábek.

„Nemám už oko ani zuby a po rakovine mi cez dva roky chýba tiež jedna líca kosť, ale aj kvôli mojej malej dcérke som sa prišiel poďakovať, že žijem, že vládzem,“ odhodlane nám povedal major Artur Leśniewski, ktorý v uniforme poľskej pechoty prekráčal desaťdňovú medzinárodnú pešiu vojenskú púť z Varšavy do Čenstochovej aj so svojou deväťročnou Beatkou.

Tradícia najvýznamnejšej pešej vojenskej púte v Poľsku má 28 rokov, príslušníci našich ozbrojených síl tých okolo 330 kilometrov prvý raz odkračali v roku 1996. V roku 2003 si ju celú „odpochodoval“ aj ordinár Ozbrojených síl a ozbrojených zborov SR František Rábek, ktorý ostatné roky prichádza na posledné dve etapy. Tak to bolo tiež teraz v auguste, keď sa pridal k jedenástim Slovákom a spolu vyše 500 pútnikom v uniformách.

Zásnuby v Hrnci

„...a preto sa ťa pýtam, či sa so mnou chceš zasnúbiť a či si ma chceš zobrať za manžela?“ zaznelo z ampliónov nad futbalovým ihriskom a rozsiahlym parkom v dedinke Garnek, čiže Hrniec. Predpoľudňajšiu prestávku spojenú so svätou omšou, ktorú celebroidal biskup Rábek, tu mala nielen pol tisícka vojakov, ale aj azda dve tisícky študentov a ďalších pútnikov. Vojenská púť je totiž súčasťou Varšavskej akademickej púte, ktorá sa kona-

la z Varšavy do Čenstochovej má tradíciu už od roku 1711. Otázka však znie, kto to pred poľným oltárom biskupa Rábeka gavaliersky hrdo kľučal na jednom kolene a pozeral sa do zaslzených očí svojej milovej? „Som seržant Matheus Kunikowski, kadet Vojenskej technickej univerzity Varšava a so svojou Magdalenou sme sa stretli prvý raz pred dvoma rokmi práve na tejto púti,“ povedal nám naradostený. Pravdaže, ešte predtým zaznelo z úst jeho vyvolenej súhlasné „Tak“, ktoré malo odozvu v obrovskom aplauze. Ale dedina s necelou tisíckou obyvateľov si pamätá aj na celkom iné emócie. Keď tu zúrila vojna a miestny farár sa rozbehol do horiaceho kostola zachrániť Svätosť oltárnu, padol na schodoch chrámu zabitý dávkou zo samopalu. „Chvalabohu, tieto strašné veci sa už strácajú v dejinách a aj na tejto púti vidieť, ako je lu-

dom dobre, keď vedľa kráčať spolu,“ poznamenal biskup Rábek na margo toho, že v zástupe vojenských pútnikov bolo aj osem desiatok vojakov zo zahraničia. Z Nemecka, USA, Litvy a Slovenska. Na záverečnej svätej omši, ktorú pred poslednou etapou v chráme na Przeprosnej Górze celebroidal poľský vojenský biskup Józef Guzek spolu s Františkom Rábekom a americkým vojenským pomocným biskupom Williamom Jamesom Muhmom, sa k nim pridali tiež Chorváti. Vojakov sem prišli pozdraviť aj poľský námestník ministra obrany Wojciech Skurkiewicz a zástupca náčelníka poľského generálneho štábu divízy generál Jan Śliwka.

Maširujú strelci, maširujú

„Hviezda krásna, spanilá, Čenstochovská Mária,“ spievali po ceste poľskí vojaci. No do kroku spievali tiež „Maširujú strelci, maširujú...“ či „Vojenko, vojenko, čo si ty za pani, keď za tebou idú chlapi maľovaní...“ Séria prenosných reproduktorov spájala sprievod aj pri modlitbách, prosbách jednotlivcov či pri rozprávani svedectiev. Ľudia z dedín či mestečiek vojsko s nadšením zdravili. Ale nohy napriek tomu tak neskutočne boleli... „Ku koncu púte máme už takmer stovku ošetrov denne,“ poznamenal poručíkka Anna Lachowska, vojenská lekárka, ktorá mala k dispozícii aj päť sanitných vozidiel so zdravotníkmi. „Väčšinou sú to pluzgiere na nohách, už sa mi o nich

aj sníva,“ zasmiala sa. No tým, ktorí ich dostali, do smiechu nebolo. Niektorí nekráčali vo vojenských kanadách, ale v teniskách, iní sa dali po rozhodnutí lekárky na deň či dva odviezť autobusom.

Chvála patrila aj 150 poľským logistom, ktorí zabezpečovali servis: „Celkovú prevádzku poľnej kuchyne zabezpečuje 48 ľudí, mám k dispozícii sedemnást vozidiel a denne pripravíme pod stanovým prístreškom 150 miest pri stoloch, takže do hodiny sa všetci pútnici pri raňajkách a večeri vystriedajú,“ povedal nám náčelník kuchyne nadrotmajster Maciej Jagelski. Ďalší ženisti museli denne vždy nanovo postaviť tábor, nasledujúce ráno ho rozobrať, premiestniť – a tak dokoľ putovala tiež stovka vojenských stanov, mobilných hygienických zariadení či elektrocentrál. Obеды však logistika nezabezpečovala. Tie mali vojaci v dedinách v dobrovoľníckych rodinách. Vo veľkých hrncoch či kotloch ich čakali zväčša husté polievky. Napríklad v dedine Rzeki Wielkie sa takto všetci najedli na Mokrej ulici v domoch 1, 6, 8 a 13. No a ako majú domáci radi vojakov, bolo cítiť aj počas spomenutej predpoludňajšej prestávky v Garneku. Trebárs v takej drevenici u Tkaczikov ponúkali praženicu, párky, zeleninu či koláče. Ako inak – za povestné Pán Boh zaplať.

Od budička po tanec

„Pobudka jutro bédzie o...“ začal vetu mladý podplukovník Tomasz Paroń, veliaci dôstojník púte a vojenský kňaz z Bydgoszcza. Spod veľkého stanového prístrešku kropeného večernou búrkou sa ozvalo hromové – „O piontej.“ On sa však usmial a oznámil, že budiček tento raz nebude o štvrtej, ale 4.40, pretože po hygie-ne a raňajkách sa tento raz vyráža vpred o 6.10 a všetkých čaká nie 46, ale len čosi nad 35 kilometrov. Večerný „apel“ sa však spoločnými modlitbami a informáciami o programe nasledujúceho dňa neskončil: „Apel býva o deviatej a večierka zvyčajne o hodinu neskôr. Ten čas medzitým všetci, ktorí chcú a vládzu, môžu trebárs pretancovať,“ s úsmevom nám povedala rotmajsterka Emília Doležiová. No a naozaj – len čo sa priestor pod prístreškom trochu uvoľnil, bubnovanie dažďa prehlušili

poľské hity aj svetové šlágre. Akurát po tom poslednom večernom apeli sa netancovalo, ale rozdávali sa desiatky ocenení za zásluhy o realizáciu púte. Pravdaže, medailovačku vždy po pár minútach vystriedali dynamické piesne akademického spevokolu vojenských kadetov sprevádzaných šarmantnou huslistkou.

„Atmosféra je tu úžasná, treba si však dávať pozor, pretože ak som sem prišla prvý raz s malou dušičkou, či to dám, vlni už vo mne bolo aj trochu pýchy a prejavilo sa to v zničených nohách. Pľuzgiere boli príšerné, koža rozodratá až do mäsa, strhávali mi nechty a dva dni som sa viezla v autobuse. Preto som tento rok prišla opäť s veľkou pokorou,“ priznala Milka Doležiová, matka troch detí, pričom najstaršia dcéra má 26. A hoci aj niektorí naši o generáciu mladší vojaci prekráčali tento rok etapu či dve v teniskách, nevzdal sa nikto. No a rtm. Doležiová v nablýskaných kanadách vyniesla v čele sprievodu zástavu Slovenskej republiky až na čenstochovskú Jasnú Horu. Pravda, tesne pod ňou sa sprievod zastavil. Jeho čelo položilo vence k Hrobu neznámeho vojaka.

„Veľmi si vážim, že ste dokázali vystúpiť zo svojej komfortnej zóny a mali čas na rozmyšľanie o živote aj viere,“ povedal biskup Rábek našim vojakom a ocenil, že všetkých jedenásť pútnikov napriek

vysokým teplotám či silným dažďom došlo až do cieľa. Zároveň dodal: „Táto púť sa nekončí na Jasnej Hore, ale v každom z nás by mala pokračovať v prostredí našich blízkych a na našich pracoviskách, aby sme dokázali plniť jej poslanie najmä v prejavoch lásky a služby.“

Text a foto: Pavol Vitko

REZERVUJTE SI VÁŠ JESENNÝ POBYT PRIAMO V SRDCI PIEŠŤAN

GRANIT
HOTEL

VIAC AKO POLOVICU POBYTU V HOTELOCH GRANIT UŽ MÁTE ZAPLATENÚ!

Aj vy máte nárok požiadať o príspevok na rekreáciu v HOTELOCH GRANIT.

INFORMÁCIE O POBYTOCH A REZERVÁCIE:

HOTEL GRANIT PIEŠŤANY ***
KÚPELE F. E. SCHERERA
tel.: +421 (0) 33 798 31 11
e-mail: repcia.pn@granithotels.sk

HOTEL GRANIT SMREKOVICA ***
HORSKÝ REZORT
tel.: +421 (0) 914 324 188
e-mail: repcia.sm@granithotels.sk

HOTEL GRANIT TATRANSKÉ ZRUBY ***
KLIMATICKÉ KÚPELE
tel.: +421 (0) 52 426 71 23
e-mail: repcia.tz@granithotels.sk

facebook.com/granithotels
www.granithotels.sk

MILITARY ENGLISH

RESOLUTE SUPPORT

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: U.S. Marine Corps, Lance Cpl. Jose Gonzalez

The Resolute Support (RSM) is a NATO-led mission to train, advise and assist the Afghan National Defense and Security Forces and institutions. The mission was launched on January 1, 2015 immediately following the completion of the International Security Assistance Force (ISAF) mission. The RSM parameters were to provide training, advice and assistance in eight key areas: multi-year budgeting; transparency, **accountability** and **oversight**; civilian oversight of the Afghan Security Institutions; force generation; **force sustainment**; strategy and policy planning, resourcing and execution; intelligence; and strategic communications. These efforts are part of the broader engagement of the international community in Afghanistan to ensure that Afghanistan is never again a **safe haven** for terrorism.

The **legal framework** for RSM is provided by a Status of Forces Agreement (SOFA), signed in Kabul on September 30, 2014 and ratified by the Afghan Parliament on November 27, 2014. The SOFA defines the terms and conditions under which NATO forces are deployed, as well as the activities they are authorized to carry out. The mission is also supported by the United Nations Security Council Resolution 2189, unanimously adopted on December 12, 2014. At the 2016 NATO Summit in Warsaw, Allied leaders decided to extend the presence of Resolute Support beyond 2016. Two years later, at the Brussels Summit in July 2018, they committed to sustaining the mission until conditions indicate a change is appropriate.

Over 16,000 personnel from 39 NATO member states and partner countries are deployed in support of the Resolute Support Mission, which operates with one central hub (in Kabul/Bagram) and four camps in Mazar-e Sharif, Herat, Kandahar and Laghman. From the start of NATO's engagement in international efforts to help secure Afghanistan's future, the Alliance has also worked closely with many non-member countries. ISAF troop contributors included partners from as far **afield** as Australia and Latin America, representing more than a quarter of UN member countries, underlining the broad international support for ISAF's mission. Australia, Georgia and Jordan were among the top non-NATO troop-contributing nations to ISAF.

The Mission works closely with different elements of the Afghan army, police and air force with the goal to create the conditions for the government of Afghanistan so it can execute its own security in a sustainable manner.

Addressing Afghanistan's challenges requires a comprehensive approach, involving civilian and military actors, aimed not only at providing security but also at promoting **good governance**, the rule of law and long-term development. The Alliance acts in a supporting role to the Afghan government and works in close coordination with other international partners, including the United Nations Assistance Mission in Afghanistan (UNAMA), the World Bank, the European Union and the development community.

QUESTIONS:

1. O ktoré dokumenty sa opiera právny rámec RSM?
2. Ktoré krajiny mimo NATO vyslali najviac vojakov do ISAF?
3. Čo je hlavným cieľom misie Resolute Support?

GLOSSARY

- **accountability** /ə'kaʊntəbɪlɪti/ – zodpovednosť;
- **oversight** /'oʊvər'saɪt/ – dohľad, dozor;
- **force sustainment** /fɔːs sə'steɪnmənt/ – udržanie (nasadených) síl;
- **safe haven** /seɪf 'heɪvən/ – bezpečný prístav, útočisko;
- **legal framework** /lɪɡəl 'freɪm wɜːrk/ – právny rámec;
- **afield** /ə'fild/ – zďaleka;
- **good governance** /ɡʊd 'ɡʌvərnəns/ – dobré vládnutie.

Vaše starosti... ...na našu hlavu

Je zaobchádzanie s anabolickými látkami v ozbrojených silách zakázané?

Vojenská polícia sa zameriava na realizáciu úloh súvisiacich s účinným predchádzaním vzniku a šírenia závislosti. V rámci prevencie páchania trestnej činnosti v rezorte Ministerstva obrany SR by sme chceli poukázať najmä na problematiku užívania látok s anabolickým alebo iným hormonálnym účinkom. Zoznam týchto látok je na účely Trestného zákona uvedený

v zákone č. 397/2015 Z. z. V zmysle Trestného zákona sa neoprávneného zaobchádzania dopustí ten, kto vo väčšom rozsahu vyrobí, dovezie, vyvezie, prevezie, ponúka, predá, inému poskytne alebo podá látku s anabolickým alebo iným hormonálnym účinkom podľa osobitného predpisu na iný ako liečebný účel alebo kto takú činnosť sprostredkuje, a potrestá sa odňatím slobody až na tri roky. Za anabolické látky v zmysle Trestného zákona považujeme napríklad testosterón, klenbuterol a stanozol.

Napriek dostupným informáciám a všeobecne známym škodlivým účinkom užívateľa podceňujú nielen fyzické, ale aj psychické účinky anabolických látok na organizmus. Užívanie anabolických látok má mnoho vedľajších účinkov, napríklad poškodenie pečene, pokožky, vypadávanie vlasov, žiadúce problémy, poškodenie prostaty, obličiek, kardiovaskulárneho systému, ale aj rastu kostí a chrupkovitého tkaniva. Medzi riziká patria aj psychické poruchy a agresívne správanie voči okoliu. Emočné konanie prevláda nad racionálnym a pod vplyvom týchto látok je ťažšie ovládnuť impulzy a emócie. V športe môžu byť zneužívané s cieľom zvýšiť objem svalov a silu. Z vedeckej stránky väčší svalový objem nemusí zároveň znamenať aj extrémne zvýšenie sily. V praxi často takto zmenené správanie vedie práve k páchaniu trestnej a inej protispoločenskej činnosti. Prirodzenou cestou, napríklad pravidelným športovaním, sa dá aj bez anabolík doceliť rast svalovej hmoty a fyzickej sily, bez vystavenia sa zdravotným následkom.

por. Mgr. Petra Michalovičová,

vedúca staršia dôstojníčka, oddelenie odhaľovania a dokumentovania trestnej činnosti, Vojenská polícia MO SR

Hrdinovia na známkach

Nielen filatelisti sa tento rok potešili, že Slovenská pošta po dlhšom čase vydala dve známky, ktoré súvisia s našimi vojenskými dejinami. Na známke s nominálnou hodnotou 1 € je štylizovaný portrét Michaela Stranka, ktorý sa narodil 10. novembra 1919 v obci Jarabina pri Starej Ľubovni a ako šesťročný sa vysťahoval s rodičmi do Pensylvánie. „Ako príslušník námornej pechoty je zvečnený na kultovej fotografii Joa Rosenthala, ktorá

zachytáva jeden z kľúčových okamihov ťažkej bitky na prelome februára a marca 1945 o pacifický ostrov Iwo Jima, kde v rámci pokračujúcich bojov 1. marca 1945 aj padol,“ uviedol predseda Výboru NR SR pre obranu a bezpečnosť Anton Hrnko, ktorý je už od roku 1993 členom Námetovej komisie známkovej tvorby. Táto komisia je poradným orgánom ministra dopravy, pôšt a telekomunikácií SR pre otázky tematickej orientácie známok a poštových cenín. Anton Hrnko ako zaujímavosť dodal, že seržant Strank nebol v čase svojho pôsobenia v americkej armáde formálne občanom USA, keďže certifikát o udelení občianstva dostali jeho príbuzní od imigračného úradu až 29. 7. 2008. Znáмка bola vydaná pri príležitosti 100. výročia jeho narodenia.

Pri príležitosti 100. výročia tragického úmrtia generála Milana Rastislava Štefánika vydala Slovenská pošta v hodno-

te 1,90 € známku s jeho portrétom a motívom čs. légii. „Po prevelení zo západného frontu do Srbska si prvýkrát všimol veľké množstvá slovenských zajatcov a na konci roka 1915 navrhol francúzskej vláde vytvoriť slovenské légie,“ uviedol menej známy fakt Anton Hrnko. Dodal, že keď sa začiatkom roka 1916 zapojil spolu s T. G. Masarykom a E. Benešom do tvorby centra zahraničného odboja Slovákov a Čechov proti Rakúsko-Uhorsku, jeho mimoriadna zásluha v tom čase spočívala najmä vo vybudovaní česko-slovenského vojska v zahraničí, známeho pod názvom česko-slovenské légie.

„Je dôležité, že na poštových známkach si popri prezentácii nášho kultúrneho dedičstva, prírody či slovenských miest dokážeme pripomenúť aj našich hrdinov a slovenskú históriu,“ zdôraznil Hrnko. (pv)

Pek(el)ne po slovensky Etiketa v jazyku

Ten, kto chodil do slovenskej školy,

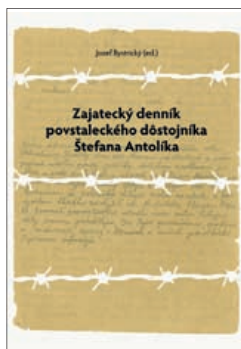
vyká pekne „Pane, kde ste boli?“

radí veršík, pripisovaný Martinovi Rázusovi.

Problém tykania a vykania sa nevyskytuje len v poézii či etikete, ale aj v spisovnom jazyku. Keď konečne správne určíme, komu a kedy vykať, prichádza na rad jazyková otázka – ako správne vykať? Často môžeme počuť: *Bola by ste taká dobrá...?* Je to akýsi hybrid tykania (*bola by si*) a vykania (*boli by ste*). Bez ohľadu na pohlavie dotyčného je pri vykaní sloveso vždy v množnom čísle. Vy ste boli robiť, vy robíte, vy budete robiť. Všetko ostatné (podstatné a prídavné mená, prídavia, zámená, číslovky) však závisí od rodu a čísla. Jednému mužovi teda povieť: Boli ste dobre pripravený. Žene zasa: Včera ste boli pekne namaľovaná. A keď ich chváľite naraz: Obaja ste boli dobre pripravení. Správne je teda: Boli by ste taká dobrá...? Podobne ako: Chceli by ste to, čo máte rád? A bez ohľadu na to, či je dotyčná osoba muž, alebo žena: Čo ste to spravili, teraz všetci zomrieme?! (vm)

Zajatecký denník

Zajatí príslušníci povstaleckej 1. čs. armády na Slovensku boli od konca októbra 1944 do záveru vojny podľa vojenského historika Jozefa Bystrického internovaní v prinajmenšom 31 nemeckých zajateckých táboroch. Ako uvádza, ich počet pravdepodobne najpresnejšie prezentujú údaje z tzv. Ženevskej štatistiky Medzinárodného Červeného kríža. Podľa nich to bolo k 1. januáru 1945 celkovo 15 201 Slovákov, z toho 384 dôstojníkov, 809 poddôstojníkov, 13 684 príslušníkov mužstva a 278 civilných osôb. Tieto údaje J. Bystrický prezentuje v úvode nezvyčajnej publikácie Zajatecký denník povstaleckého dôstojníka Štefana Antolíka, ktorú vydalo Múzeum SNP v Banskej Bystrici a Vojenský historický ústav Bratislava. Poručík Antolík sa narodil v roku 1916 v Spišskom Podhradí a bojoval v SNP od prvého dňa. O zajatí si viedol denník. Zápisky sa končia návratom do vlasti 31. mája 1945. „V ničom nejavi sa tento deň nám Silvestrom. Hlad neprestáva. Šporil som, len aby som do Nového roka nešiel bez chleba. Jednu omrvinku si nechávam na zajtra,“ zapísal si por. Antolík 31. decembra 1944.

Vojenská história 3

Bratislavský rodák Jozef Kiss (1896 – 1918) sa v prvej svetovej vojne presadil najmä ako stíhací pilot v bojoch proti Talianom, preto o to zaujímavejšie vyznieva článok Vojenský pilot rakúsko-uhorského letectva Jozef Kiss a jeho nasadenie na juhotirolskom fronte v kontexte talianskych archívnych prameňov. Tretie číslo časopisu Vojenská história prináša aj druhé pokračovanie seriálu Československá vojenská rozviedka a potenciálny vojnový konflikt medzi „Východom“ a „Západom“. Predchádza mu analytický článok o čs. vojenskom výzvednom spravodajstve v roku 1946. Len ako kuriozita: spravodajskí dôstojníci dostávali o. i. príspevok 100 Kčs na predplatenie dvoch denníkov a dvoch až troch týždenníkov, ktoré mali v rámci sebazvdelávania čítať v mimopracovnom čase. No a ak sa chcete dozvedieť viac aj o stanovách habsburského Vojenského radu Márie Terézie z roku 1757, o nasadení Luftwaffe zo slovenských letísk proti Poľsku v septembri 1939 alebo o štátoprávných koncepciách o Slovensku v kontexte SNP, časopis nájdete na podstránke Vojenského historického ústavu <http://www.vhu.sk/vojenska-historia/>.

(pv)

PLNÁ POĽNÁ

Plná poľná, rozhlasový armádny magazín pre vojakov a nevojakov, je tu pre vás **každý piatok o 21.05 hod.** na všetkých okruhoch Rádia Regína a v repríze v sobotu o 00.30 hod.

Pripomienky, tipy a názory
posielajte na mailovú adresu
plnapolna@mod.gov.sk

Teší sa na vás
Miroslav Minár

PERSONÁLNY ÚRAD OS SR
v Liptovskom Mikuláši
ODDELENIE VÝCHOVNÝCH A KULTÚRNYCH ČINNOSTÍ

CELOREZORTNÉ SŤAŽNÉ PREHLIADKY

FotoAtak 2019
Kategoríe: 1. OS SR fotoobjektívom
2. Vojenská história
3. Voľná tvorba

Galéria MTL 2019
Kategoríe: 1. Maliarstvo, sochárstvo
2. Užitočné umenie
3. Detská tvorba

Uzavierka súťažných prehliadok - 16. október 2019
www.personal.mil.sk www.osveta.mil.sk

Breviár dôstojníka

Pozvanie a pozvánky

Všetky protokolárne aktivity, spoločenské akcie, rodinné oslavy, spomienkové stretnutia a podobné sa musia začať pozvaním. Ak niečo organizujeme a aj chceme, aby sa niekto zúčastnil, tak hostí pozveme.

Na spoločenské aktivity, pracovné návštevy a stretnutia, spoločenské a rodinné udalosti pozýva konkrétna osoba, nie spoločnosť alebo organizácia, a to osobne, telefonicky, písomne formou listu, tlačenými pozvánkami.

Na podujatiach, aktivitách a spoločenských akciách, kam nás nepozvali, sa nezúčastňujeme!

Môžeme spôsobiť nepríjemné situácie alebo sa do nich dostať, ak napríklad hostiteľ nepočítal s našou prítomnosťou a nemá miesto pri stole alebo chce predísť konfliktu medzi hosťami, ktorí majú medzi sebou rozpory a obťažovali by nimi spoločnosť. Ak je pozvaná pánska spoločnosť, je vrcholne nevhodné, aby sa niektorý z pozvaných hostí dostavil s partnerkou.

Doručenú pozvánku si vždy pozorne prečítame až do konca, aj texty malými písmenkami, aby sme na udalosť, kam sme pozvaní, prišli včas, na správne miesto, s partnerkou alebo bez podľa pozvania. Výber oblečenia, uvedený na pozvánke, je tiež dôležitý, aby sme sa vinou nevhodného oblečenia nestali nechceným stredobodom pozornosti. Môžeme sa ocitnúť vo veľmi nepríjemnej situácii, ale aj spôsobiť to isté hosťovi.

Ak je pozvánka v cudzom jazyku, ktorému nerozumieme, dáme si ju preložiť.

Pre všetky spôsoby pozvania univerzálne platí, že pozvanie musí byť doručené včas a pre každú pozvanú osobu individuálne.

Text: pplk. Viktor Smolár

kpt. Mgr. Viktor Sabo
dekan ekumenickej pastoračnej
služby, Akadémie ozbrojených
síľ generála M. R. Štefánika
v Liptovskom Mikuláši

Vierou milujeme, vecami strácame...

Vierou stojíme. Vierou žijeme, dýchame, hýbeme sa. Vierou máme svedčiť a milovať. Viera v Pána Ježiša je pre nás hnacím motorom života. A to nielen toho duchovného, ale celého. Lebo v Kristovi máme všetko. Ale od našej viery sa vyžaduje aj svedectvo života. Svedectvo života v živote a pre život ľudí okolo nás. Ľudí máme milovať. Tak o tom svedčí aj tento príbeh, ktorý som čítal na internete.

Otec umýval auto a prišiel k nemu malý syn. Chcel sa s ním pohrať. Otec si ho však nevsímal. Tak malý syn začal po aute škrabať kameňom. Otec v zúrivosti tak poudieral chlapca po rukách, že následkom pomliaždenín museli malému chlapcovi amputovať na rukách všetky prsty.

Keď otec navštívil v nemocnici svojho syna, ten sa ho opýtal: „Oci, a kedy mi narastú nové prsty?“ Otec vedomý si svojho nezmyselného činu odišiel zarmútený von pred nemocnicu a začal od zúfalstva kopať do auta a udierať po ňom. V tom prišiel k miestu, kde chlapec urobil škrabance kameňom. Pozastavil sa a všimol si, že tam bolo vyškrabané: „Oci, milujem ťa a nájdí si, prosím, na mňa čas...“

Tragické, ale pravdivé. Ľudia sú na to, aby sa milovali, a veci používali, ale dnes sa ľudia používajú a veci milujú. Viera nás učí svedčiť úprimne láskou. Milovať blížnych a svedčiť, že máme na nich čas. Ľudia potrebujú naše svedectvá, že máme čas na Pána Ježiša. Na modlitbu, kostol a aj na ľudí.

Lebo nám dal aj Ducha svedectva. Neuháňajme ho, ale zapálení ním vydávajme svedectvo, že Pán Ježiš je živý a jeho viera v nás tiež.

Vojaci na bicykloch

Popularita cyklistiky rastie aj u vojakov, pričom na vojenských letiskách vzhľadom na značné vzdialenosti bicykle významne skracujú personálu neproduktívny čas potrebný na presuny.

Bicykle sú v našom prešovskom vrtuľníkovom krídle obľúbené aj ako dopravný prostriedok na cestu do práce, no sú tiež súčasťou aktívneho trávenia voľného času a udržiavania kondície.

97 alebo 202

Prešovčania si každoročne cykloakciou Rišianova pomsta pripomínajú haváriu vojenského vrtuľníka Mi-24 z 10. mája 2005. V blízkosti obce Ražňany vtedy zahynuli traja príslušníci leteckej základne. Tohtoročný v poradí už 14. ročník bol výnimočný aj tým, že v ponuke bola okrem tradičnej 97 km trasy aj trať pre výkonnostne zdatnejších vojakov s názvom Extrém, ktorá merala 202 km. Spoločný počet zúčastnených cyklistov opäť presiahol číslo päťdesiat a stále má potenciál na rast. Príležitosť na stretnutie totiž radi využívajú tiež bývalí príslušníci útvaru, ktorí sú už v zálohe. A prečo Rišianova pomsta? Jeden z pilotov totiž ešte pred osudnou tragédiou zorganizoval pre mladších kolegov tento pre nich prekvapujúco náročný cyklookruh, ktorý dostal po ňom meno.

315 aj 1 360

Výzvou pre amatérskych cyklistu, ktorý si už niečo na bicykli „odsedel“, je najdlhší cestný cyklomaratón Bratislava – Jasná s dĺžkou 315 km a prevýšením 2 480 m. Tohto roku sa na XXVII. ročník 15. júna skoro ráno v areáli Zlatých pieskov postavilo na štart až 280 cyklistov. Ozbrojené sily SR reprezentovali dvaja telocvikári z útvarov vzdušných síl: kpt. Michal Palkovič z krídla velenia, riadenia a prieskumu Zvolen a nrtm. Miroslav Štubňa z vrtuľníkového krídla Prešov (na fotografii v pelotóne cyklistov). Pre prvého to bola v poradí už tretia účasť za sebou, vedel teda, čo ho čaká. Druhý síce nie je cyklistom, zato má dosť skúseností z iných typov vytrvalostných pretekov. Napriek sebadôvere obaja telocvikári priznali, že najmä stúpanie od Starých hôr na Donovaly a neskôr posledné kilometre od akadémie ozbrojených síl do cieľa v Jasnej vzbudzovali rešpekt.

Výročie Mosta života

V hlavnom meste Bosny a Hercegoviny sa uskutočnila vernisáž výstavy venovaná 25. výročiu postavenia pontónového mosta na rieke Neretva slovenskými vojakmi. Usporiadalo ju veľvyslanectvo Slovenskej republiky v sarajevskom Historickom múzeu. Bola spomienkou na to, ako príslušníci slovenského ženíného práporu mierovej misie OSN UNPROFOR v roku 1994

Nakoniec to po 11 hodinách a 20 minútach pri priemernej rýchlosti takmer 28 km/h úspešne zvládli. Kapitán Palkovič pritom bicykel využíva v letných mesiacoch pravidelne ako dopravný prostriedok na cestu do práce. Z bydliska v Žemberovciach do Zvolena to má úctyhodných 65 kilometrov. Presvedčil aj kolegov z útvaru a družstvo zložené z vojakov z krídla velenia, riadenia a prieskumu sa v národnej kampani Do práce na bicykli umiestnilo už štvrtý rok po sebe na prvom mieste v rámci Zvolenského okresu. V minulom roku prispel ku kolektívnemu úspechu pravidelne konanom v mesiaci máj 1 360 kilometrami, čo bola medzi Zvolenčanmi najdlhšia mesačná trasa.

Premastiť, dofúkať

Pre tých, ktorí na ceste pretekárske ambície nemajú a ani neobedia na sedadle polovicu dňa, bola určená napríklad cyklistická akcia Okolo Domaše. Koná sa každoročne prvú prázdninovú sobotu, meria 37 km a tohto roku ju absolvovalo vyše tisíc registrovaných cyklistov vrátane viacero vojakov aj s celými ich rodinami. Samozrejme, toto je len malá vzorka z kalendára akcií určených pre cyklistov. Fanúšikovia horskej cyklistiky spomedzi vojakov napríklad vedia, že tohtoročné majstrovstvá OS SR ich čakajú 25. septembra v Centre výcviku Lešť. No a pre tých, ktorí už dlhšie svoj bicykel nenastartovali – čo takto zísť do pivnice, oprášiť sedadlo, naolejovať reťaz a dofúkať pneumatiky?

Text: nrtm. Miroslav Štubňa

telovýchovný pracovník vrtuľníkového krídla Prešov

dokázali postaviť v ťažkom teréne unikátne dielo, ktoré bolo v prevádzke viac ako tri roky. Most dlhý 200 metrov s nosnosťou 60 ton postavili v priestore Neretva – Bijela z tridsiatich dielcov. Stal sa najdlhším pontónovým mostom postaveným v mierovej misii a volali ho tiež Most života. Jeho význam oceňovali nielen svetové médiá či partneri z jednotiek OSN, ale najmä domáci obyvatelia z obliehaného Sarajeva. Po Ceste života a slovenskom moste do mesta i celej strednej Bosny prúdili konvoje ťažkých kamiónov s humanitárnou pomocou, najmä potravinami, z celého sveta.

Mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec Slovenskej republiky v Bosne a Hercegovine Martin Kačo na vernisáži privítal delegáciu vedenú prvým veliteľom slovenského práporu a kontingentu v mierovej misii UNPROFOR plukovníkom Ľubomírom Kolenčíkom. Prítomní boli predstavitelia zastupiteľských úradov akreditovaných krajín, príslušníci velenia a generálneho štábu bosnianskych ozbrojených síl, členovia parlamentného branno-bezpečnostného výboru i samosprávy. Slovenská delegácia si priamo na mieste, kde stál legendárny most, tiež uctila pamiatku slovenských vojakov, ktorí zahynuli počas misie UNPROFOR.

Text a foto: Bernard Roštecký

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

mjr. Mgr. Oľga Jančová Kohárová
hlavná psychologička OS SR

Osobnosť veliteľa

Každý dlhšie slúžiaci vojak „prešiel rukami“ rôznych veliteľov, ktorí mali svoje špecifické vlastnosti, osobitý štýl velenia a práce s podriadenými. V spomienkových rozhovoroch veľmi často rezonuje pojem „dobrý veliteľ“, o ktorom vojaci hovoria s úctou aj po mnohých rokoch a stále ho vnímajú ako vojenskú i ľudskú autoritu. Ale kto je „dobrý veliteľ“? Aké vlastnosti, predpoklady či schopnosti mu dávajú toto pozitívne hodnotenie?

Postavenie veliteľa na rôznych stupňoch velenia nie je jednoduché, predstavuje veľkú zodpovednosť za svojich ľudí, za úlohy, ktoré treba plniť, no zároveň predstavuje aj veľkú náročnosť na seba samého a výkon veliteľskej funkcie. Dobrý veliteľ a dobrí podriadení fungujú ako spojené nádoby, vzájomne sa podieľajú na úspechu, ktorý závisí od jednotnosti a súladu tohto celku. Dôležitú úlohu zohráva neformálna prirodzená autorita veliteľa, ktorú by mal upevňovať svojím vysoko profesionálnym správaním, mal by disponovať rovnakou alebo vyššou pracovnou morálkou, minimálne takou, akú vyžaduje od ostatných. Pozitívne je hodnotený veliteľ, ktorý nezneužíva svoje služobné postavenie, neponižuje podriadených, vie si ich vypočuť, dokáže oceniť ich pracovné zásluhy a najmä má „rovnaký meter“ na všetkých. Dôležitými veliteľskými spôsobilosťami sú odborné, riadiace a mravné kompetencie. Z odborných kompetencií je to najmä vzdelanie a prax, z riadiacich kompetencií zasa schopnosť rozhodovať sa pod tlakom a riadiť realizáciu prijatého rozhodnutia, schopnosť získať si ľudí, viesť ich a motivovať, vplývať na ich postoje, vedieť koordinovať ich činnosť v tíme a smerovať ho. Čo sa týka mravných kompetencií, dobrý veliteľ by mal byť mravnou autoritou v práci i na verejnosti.

Vojaci často označujú za dobrého veliteľa takého, ktorý je prísny, ale spravodlivý, ktorý vyžaduje od ostatných dobrý pracovný výkon a zároveň ho vie primerane oceniť. Veliteľa, ktorý velí pevnou rukou bez ponižovania iných. Za ktorým môžu prísť podriadení s pracovným či súkromným problémom a vedia, že s vojenským správaním ich ľudsky pochopí. Na druhej strane by mu mali podriadení pomáhať pri výkone jeho náročnej veliteľskej funkcie kvalitným pracovným výkonom a dobrou sociálnou atmosférou.

Budovanie légii

V deň tretieho výročia vstupu Talianska do vojny, 24. mája 1918, sa pred pomníkom Viktora Emanuela II. v Ríme konala veľkolepá slávnosť. Podpredseda Česko-slovenskej národnej rady v Paríži plukovník M. R. Štefánik (v popredí v uniforme) slávnostne odovzdal veliteľovi 1. čs. divízie v Taliansku generálovi Andreovi Grazianimu bojovú zástavu.

Rozhodným krokom k budovaniu samostatnej čs. armády mohlo byť iba sformovanie veľkej taktickej jednotky, ktorá by ako celok bola nasadená na francúzskom fronte proti Nemecku a svet by sa dozvedel o jej existencii.

Do Francúzska však bolo treba zväzať slovenských a českých dobrovoľníkov takmer z celého sveta. Na základe dekrétu o čs. armáde, ktorý spracovali Milan Rastislav Štefánik s Edvardom Benešom a vydal francúzsky prezident Raymond Poincaré 19. decembra 1917, a naň nadväzujúceho štatútu zo 7. februára 1918 sa de facto konštituovali česko-slovenské légie vo Francúzsku. Po vojenskej stránke podliehali francúzskemu hlavnému veleniu a politicky boli podriadené Česko-slovenskej národnej rade v Paríži.

V polovici februára 1918 odišiel plukovník M. R. Štefánik do Talianska, kde tiež bolo jeho hlavným poslaním budovanie jednotiek česko-slovenského zahraničného vojska. V prospech Štefánikových rokovaní s najvýznamnejšími predstaviteľmi Talianska, najmä s vtedajším ministerským predsedom Vittoriorom Emanuelom Orlandom, pozitívne pôsobil príklad Francúzska.

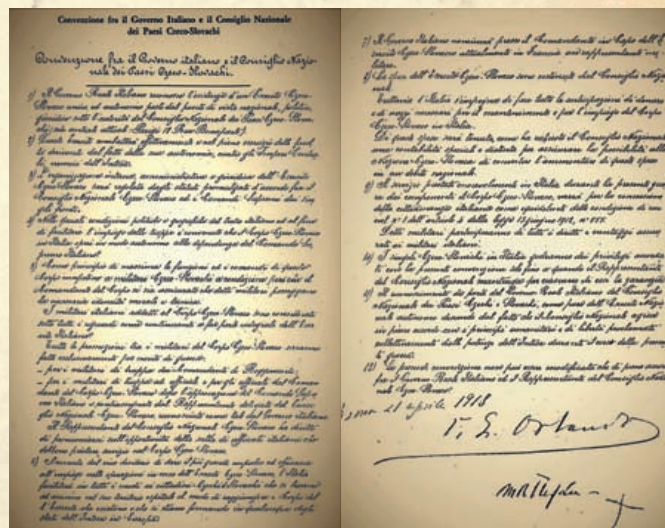
Po dlhých a náročných rokovaniach sa Štefánikovi podarilo napokon zlomiť aj postoj talianskej vlády a 21. apríla 1918 podpísal s talianskym ministerským predsedom Vittoriorom Emanuelom Orlandom a ministrom vojny Vittoriorom Italicom Zupellim zmluvu o konštituovaní politicky a právne samostatných česko-slovenských légii v Taliansku. Mnohí spojeneckí činitelia hodnotili zmluvu ako fakticky prvé uznanie budúceho česko-slovenského štátu niektorou z dohodových mocností.

Tento Štefánikov úspech bol ocenený 18. júna 1918 prepožičaním hodnosti brigádneho generála francúzskej armády (général de brigade à titre mission), ktorú 20. júna potvrdil výnos (pod č. j. 8387 D.) francúzskeho ministerského predsedu a ministra vojny Georgesu Clemenceaua, a 7. augusta 1918 udelením talianskeho Vojnového záslužného kríža.

Text: plk. Mgr. Miloslav Čaplovič, PhD.
riadiateľ Vojenského historického ústavu

„Blúdím vo svete sám a smutný,
moje jediné šťastie je, že sa stanem
užitočným. Verím vo vyšší ideál,
chcem slúžiť.“

M. R. Štefánik

Dohovor medzi talianskou vládou a Česko-slovenskou národnou radou v Paríži o vytvorení česko-slovenskej armády; Rím, 21. apríl 1918

Kríž a medaila

Medzi prvé právne úkony po vzniku Československa patrilo prijatie zákona č. 61/1918 z 10. decembra 1918, ktorým sa zrušili šľachtické tituly a rady, ale aj väčšina vyznamenaní rakúsko-uhorskej monarchie.

Zároveň však bolo treba pamätať na činy príslušníkov zahraničného vojska, ktorí prispeli k vzniku novej republiky. S cieľom morálne oceniť všetkých, ktorí sa do boja o samostatné Československo zapojili, zriadila v Paríži československá zahraničná dočasná vláda dekrétom zo 7. novembra 1918 prvé najvyššie vojenské vyznamenanie – Československý vojnový kríž.

Čs. vojnový kríž 1914 – 1918

Legalizovaný bol zákonom č. 243/1920 z 10. apríla 1920. Udeľovaný bol ministerstvom vojny do 15. marca 1939 vojakom čs. vojsk za osobnú statočnosť pred nepriateľom a iné záslužné bojové činy, tiež jednotkám čs. vojsk z prvej svetovej vojny, vojakom spojeneckých armád, ktorí bojovali po boku čs. jednotiek. Výnimočne mohol byť udelený aj osobám, ktoré prispeli k oslobodeniu ČSR v prvej svetovej vojne a nepatrili ani do jednej spomenutej skupiny. V roku 1919 bolo vyznamenanie udeľované za bojové vystúpenie na Slovensku. Vyznamenanie je symbolom zjednotenia štyroch súčastí republiky: Čiech, Slovenska, Moravy a Sliezska.

Kríže boli vydávané v rokoch 1918 – 1920, 1920 – 1938 a 1945 – 1946. Existuje niekoľko variantov, ktoré sa od seba mierne odlišujú. Razený bol z bronzu, skladá sa zo štyroch vzájomne sa prelínajúcich kruhov, na ktorých sú znaky Čiech, Slovenska, Moravy a Sliezska. Na rubovej strane sa na všetkých kruhoch nachádzajú lipové trojlístky, v strede plastické iniciály ČS. Na stuhe sa môžu nachádzať štylizované lipové lístky, lipové ratolesti, strieborné alebo zlaté hviezdičky (za boje na Slovensku), udeľované za pochvaly. Autorom výtvarného návrhu bol francúzsky sochár Antoine Bourdelle.

V zbierkach VHM Piešťany sa nachádza päť kusov tohto radu. Z toho jeden s bronzovou lipovou ratolestou a dvoma bronzový-

mi hviezdičkami a udeľovacím dekrétom č. 5640 pre desiatnika Aloisa Hegra.

Pamätná medaila

V roku 1948 vznikali v rámci spomienky na 30. výročie sformovania niektorých jednotiek tzv. plukovné medaily, medzi nimi aj Pamätná medaila Československého dobrovoľníckeho zboru v Taliansku. Československý dobrovoľnícky zbor vznikol z českých a slovenských zajatcov v tábore Santa Maria Capua Vetere 15. januára 1917. V priebehu roka 1917 a do apríla 1918 získal masovú základňu vyše 10-tisíc príslušníkov. Definitívnym obratom vo formovaní čs. jednotiek v Taliansku sa stala zmluva medzi talianskou vládou a ČSNR v Paríži o zriadení samostatného čs. vojska v Taliansku zo dňa 21. apríla 1918.

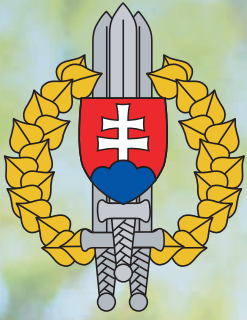
Medaila bola založená 21. apríla 1948 a udeľovala sa za účasť v bojoch v Taliansku v roku 1918 a v bojoch na Slovensku v rokoch 1918 – 1919. Udeľovala ju Čs. obec legionárska. Jej nosenie na uniforme upravoval výnos MNO č. j. 69658/I. odbor z 11. decembra 1947. Nosila sa na ľavej strane v poradí za všetkými československými a spojeneckými vyznamenaniami.

Na líčnej strane je na celej ploche umiestnený taliansky legionár v pokľaku s klobúkom, v pravej ruke má zbraň, v hornej časti je nápis „ČS. DOBROVOLECKÝ SBOR V ITÁLII“, v dolnej časti je letopočet. Na rubovej strane sa opakuje motív – klobúk talianskych bersagliarov, nad ním veľká „30“, v hornej časti nápis „PAMĚTNÍ MEDAILE“, v dolnej časti „1918 – 1948“ s dvoma lipovými ratolestami. Razená je z bronzu. Stuha je červená s modro-bielymi okrajmi a piatimi bielo-zelenými pásikmi.

Text: Mgr. Viera Jurková

Vojenský historický ústav

Foto: VHM Piešťany

MLADÉ A MODERNÉ

Foto: Ivan Kelemen

